

**BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MUHASEBE VE FİNANSAL YÖNETİM ANABİLİM DALI
ULUSLARARASI FİNANSAL RAPORLAMA VE DENETİM
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**TSRS 1 VE TSRS 2 KAPSAMINDA SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORU
HAZIRLAMA SÜRECİ: UYGULAMALI BİR REHBER**

HAZIRLAYAN

BEYDA NUR YILMAZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ DANIŞMANI

PROF. DR. DENİZ UMUT DOĞAN

ANKARA- 2025

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 29 /07 /2025

Öğrencinin Adı, Soyadı: Beyda Nur YILMAZ

Öğrencinin Numarası: 22310244

Anabilim Dalı: Muhasebe ve Finansal Yönetim

Programı: Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim Tezli Yüksek Lisans

Danışmanın Unvanı/Adı, Soyadı: Prof. Dr. Deniz Umut DOĞAN

Tez Başlığı: TSRS 1 ve TSRS 2 Kapsamında Sürdürülebilirlik Raporu Hazırlama Süreci:
Uygulamalı Bir Rehber

Yukarıda başlığı belirtilen Yüksek Lisans/Doktora tez çalışmamın; Giriş, Ana Bölümler ve Sonuç Bölümünden oluşan, toplam 94 sayfalık kısmına ilişkin, 29/07/2025 tarihinde şahsım/tez danışmanım tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %10'dur. Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç
2. Alıntılar hariç
3. Beş (5) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

“Başkent Üniversitesi Enstitüleri Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Usul ve Esaslarını” inceledim ve bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranlarına tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Öğrenci İmzası:.....

ONAY

Tarih: 29 / 07 / 2025

Prof. Dr. Deniz Umut DOĞAN İmza:

.....
.....

Her zaman kalbimde yaşıyan üç güzel insana:

Dedelerim ve OZİ'ye...

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında katkısı olan, desteğini ve varlığını her zaman yanımda hissettiren herkese gönülden teşekkür ederim. Öncelikle, tez danışmanım Prof. Dr. Deniz Umut Doğan'a en içten teşekkürlerimi sunuyorum. Kendisi yalnızca bilimsel alanda değil, hayatın birçok yönünde de bana rehberlik etti. Zorlandığım anlarda ve karar vermekte tereddüt ettiğim durumlarda, önerileriyle bana yol gösterdi. Lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca akademik duruşu, bilgi birikimi ve insani yaklaşımıyla bana her zaman ilham kaynağı olan, bir akademisyen olarak örnek aldığım ve her daim idolüm olan çok kıymetli hocam Prof. Dr. Nalan Akdoğan'a gönülden teşekkür ederim. Onun yol göstericiliği, bilime ve insana duyduğu saygı, bu süreçte benim için bir pusula oldu. Tez sürecinde kimi zaman kaygılandığım, "Acaba başarabilecek miyim?" diye düşündüğüm anlarda bana sakinliği ve güveniyle rehberlik eden; içimi rahatlatan, destekleyici yaklaşımıyla her daim yanımda olan kendi potansiyelime inanmamı sağlayan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Burçak Kızıltan Işık'a, yardıma ihtiyacım olduğunda kapısı her daim sonuna kadar açık olan Dr. Öğr. Üyesi Sinem Kozpınar'a da sonsuz teşekkür ederim. Elbette en büyük teşekkür, her koşulda beni koşulsuzca destekleyen, sevgileriyle büyüten ve bugünlere gelmemde en büyük paya sahip olan canım annem ve babama. Yorulduğumda beni cesaretlendirdiler, düştüğümde elimi tuttular, her başarımda en az benim kadar gururlandılar. İyi ki onların evladıyım, iyi ki hayat yolculuğumda sevgileriyle büyüdüm. Hayatım boyunca yanımda olan, birlikte güldüğümüz, dertleştığımız, varlıklarıyla içimi ısıtan ve birlikte olunca hayatın yükünü hafifleten sevgili kız kardeşlerim Buse ve Beren'e de gönülden teşekkür ederim. Tek tek teşekkür etmenin bile sayfalar sürecektir olduğu geniş aileme de minnettarım. Bu süreci daha katlanılır ve anlamlı kılan; bir kahveyle, bir cümleyle, bir bakışla bile yanımda olduklarını hissettiren, destekleriyle bana güç veren tüm dostlarıma teşekkür ederim. Ve elbette, bu çalışmanın başına her oturduğumda gelip kitaplarımın üzerinde uyuklayan, varlıklarıyla bana huzur veren canım kedilerim Ceku ve Luna'ya da teşekkür etmeden geçemem. Bu yolculuk boyunca yanımda olan ve her daim yanımda hissedeceğim herkese minnettarım. Hepinizin katkısı, desteği ve varlığı benim için çok kıymetli. Teşekkür ederim.

Beyda Nur YILMAZ

ANKARA, 2025

ÖZET

Beyda Nur YILMAZ, TSRS 1 ve TSRS 2 Kapsamında Sürdürülebilirlik Raporu Hazırlama Süreci: Uygulamalı Bir Rehber, Başkent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Finansal Raporlama ve Denetim, Yüksek Lisans Tezi, 2025

Sürdürülebilirlik, ekonomik kalkınma, çevre koruma ve toplumsal refahın dengeli bir biçimde sağlanmasını amaçlayan kapsamlı bir kavramdır. Günümüzde sürdürülebilirlik, işletmeler için yalnızca etik bir sorumluluk değil aynı zamanda rekabet avantajı sağlayan stratejik bir unsur olarak kabul edilmektedir. İşletmeler sürdürülebilirlik uygulamalarını paydaşlarına şeffaf bir şekilde sunmak ve bu alandaki performanslarını ortaya koymak için sürdürülebilirlik raporlamasına başvurmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlardaki etkilerini ölçmelerini, yönetmelerini ve ilgili paydaşlarla paylaşımlarını sağlar. Bu raporlama, işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarının gelişimini izlemek için kritik bir araçtır ve giderek daha yaygın hale gelmektedir. Küresel ölçekte yaygınlaşan sürdürülebilirlik raporlaması için çeşitli standartlar ve rehberler geliştirilmiş olup, Türkiye'de Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) bu alanda önemli bir rehberlik sağlamaktadır. Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS 1 ve TSRS 2), işletmelerin sürdürülebilirlik ve iklimle ilgili risk ve fırsatlarını finansal olmayan bilgilerle birlikte entegre şekilde açıklamalarını sağlayan kapsamlı bir raporlama çerçevesidir. Bu standartlar, işletmelerin uzun vadeli değer yaratma süreçlerini şeffaf ve hesap verebilir biçimde ortaya koymalarını hedeflemektedir. Bu tez kapsamında hazırlanan soru seti, sürdürülebilirlik raporu hazırlaması gereken işletmelerden TSRS 1 ve TSRS 2 standartlarının öngördüğü dört temel alanda (yönetişim, strateji, risk yönetimi ile metrikler ve hedefler) kapsamlı ve sistematik bilgi toplamayı amaçlamaktadır. Tezin son aşamasında ise mevcut raporların analizinin yapılabilmesi için ulusal ve uluslararası 18 rapor incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: TSRS, Sürdürülebilirlik Raporlaması, Finansal Olmayan Bilgi, Sürdürülebilirlik Standartları

ABSTRACT

Beyda Nur YILMAZ, Preparing Sustainability Reports Under TSRS 1 and TSRS 2: A Practical Guide, Baskent University, Institute of Social Sciences, International Financial Reporting and Auditing, Master Thesis, 2025

Sustainability is a comprehensive concept that aims to achieve a balance between economic development, environmental protection, and social well-being. Today, sustainability is not only considered an ethical responsibility for businesses but also a strategic element that provides a competitive advantage. Businesses turn to sustainability reporting to transparently present their sustainability practices to their stakeholders and demonstrate their performance in this area. Sustainability reporting enables businesses to measure, manage, and share their economic, environmental, and social impacts with relevant stakeholders. This reporting is a critical tool for monitoring the development of a company's sustainability performance and is becoming increasingly widespread. Various standards and guidelines have been developed for sustainability reporting, which is becoming widespread globally, and the Turkey Sustainability Reporting Standards (TSRS) provide important guidance in this area in Turkey. The Turkish Sustainability Reporting Standards (TSRS 1 and TSRS 2) are a comprehensive reporting framework that enables companies to disclose their sustainability and climate-related risks and opportunities in an integrated manner alongside non-financial information. These standards aim to enable companies to present their long-term value creation processes in a transparent and accountable manner. The questionnaire developed within the scope of this thesis aims to collect comprehensive and systematic information from businesses required to prepare sustainability reports across the four key areas (governance, strategy, risk management, and metrics and targets) as outlined by TSRS 1 and TSRS 2 standards. In the final stage of the thesis, 18 national and international reports were reviewed in order to analyze the existing reports.

Keywords: TSRS, Sustainability Reporting, Non-Financial Information, Sustainability Standards

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
TABLolar LİSTESİ.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ.....	1
1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ.....	3
1.1.Tarihsel Arka Plan ve Brundtland Raporu (1987).....	3
1.2.Kurumsal Sürdürülebilirlik.....	4
1.3. Sürdürülebilirlik Raporlaması.....	5
1.4. Sürdürülebilirlik Konusundaki Önemli Kuruluşlar, Düzenlemeler ve Raporlama Çerçeveleri.....	7
1.5. Sürdürülebilirlik Gelişmelerinin Etkileri.....	19
2. TÜRKİYE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI STANDARTLARI (TSRS).....	21
2.1. Literatür Taraması.....	21
2.2. TSRS 1- Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler.....	24
2.3. TSRS 2 – İklimle İlgili Açıklamalar.....	30
2.4. TSRS’lerin Temel Unsurları.....	35
2.4.1. Yönetişim.....	36

2.4.2. Strateji.....	38
2.4.3. Risk yönetimi.....	41
2.4.4. Metrikler ve hedefler.....	43
3. TSRS 1 VE TSRS 2 KAPSAMINDA RAPOR HAZIRLAMA SÜRECİ.....	49
3.1. İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporu Hazırlama Süreci.....	49
3.2. Araştırma.....	59
3.2.1. Araştırma tasarımı.....	59
3.2.2. Araştırma bulguları.....	65
3.2.3. Araştırma sınırlılıkları.....	69
4. SONUÇ.....	70
KAYNAKLAR.....	73

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1.1. Sürdürülebilirlik Konusundaki Önemli Kuruluşlar, Düzenlemeler ve Raporlama Çerçevesi.....	16
Tablo 2.1. TSRS 1 ve Bazı Önemli Kavramlar.....	25
Tablo 2.2. TSRS 1 ve 2 Standartları Özet Yapısı.....	33
Tablo 2.3. Kapsam 3 Kategorileri	46
Tablo 3.1. Kurumsal Profil Hakkında Genel Bilgilere Yönelik Sorular	49
Tablo 3.2. TSRS 1 ve TSRS 2'ye Göre Yönetişimle İlgili Sorular	51
Tablo 3.3. TSRS 1 ve TSRS 2'ye Göre Strateji ile İlgili Sorular	52
Tablo 3.4. TSRS 1 ve TSRS 2'ye Göre Risk Yönetimiyle İlgili Soru Listesi	54
Tablo 3.5. TSRS 1 ve TSRS 2'ye Göre Metrikler ve Hedeflerle İlgili Soru Listesi.....	55
Tablo 3.6. İncelenen İşletmeler	59
Tablo 3.7. Anahtar Kelime Listesi.....	60
Tablo 3.8. Ulusal İşletmelerin Anahtar Kelime Eşleşmeleri.....	64
Tablo 3.9. Uluslararası İşletmelerin Anahtar Kelime Eşleşmeleri.....	65

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

Şekil 1.1. Üçlü Sorumluluk Yaklaşımı.....	4
Şekil 2.1. Sürdürülebilirlikle İlgili Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri.....	28
Şekil 2.2. TSRS 2 Risk, Fırsat ve Finansal Etki.....	31
Şekil 2.3. Temel Unsurlar.....	36
Şekil 2.4. Sera Gazı Emisyonlarına Genel Bakış	45
Şekil 3.1. İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporlarında Yönetim, Strateji, Risk Yönetimi ve Metrikler ve Hedefler Unsurlarının Karşılaştırmalı Dağılımı	67

KISALTMALAR LİSTESİ

B.T.	Belirsiz Tarih
N.D.	No Date
CDP	Karbon Saydamlık Projesi
CSDDD	Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi
CSRD	Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi
ÇSY	Çevresel, Sosyal ve Yönetişim
GHG	Sera Gazı Protokolü
GRI	Küresel Raporlama Girişimi
IFRS S1	Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler
IFRS S2	İklim ile İlgili Açıklamalar
IIRC	Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi
ISSB	Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu
KGK	Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu
NFRD	Finansal Olmayan Raporlama Direktifi
SASB	Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu
SICS	Sürdürülebilir Sanayi Sınıf Sistemi
SKH	Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri
TCFD	İklimle Bağlantılı Finansal Beyan Görev Gücü
TSRS	Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlaması Standartları
TSRS 1	Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler
TSRS 2	İklimle İlgili Açıklamalar
UNFCCC	Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi
VRF	Değer Raporlama Vakfı
WCED	Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu

GİRİŞ

Ekolojik dengeyi korumayı, çevresel zararları en aza indirmeyi ve toplumsal refahı sağlamayı amaçlayan sürdürülebilirlik; ekonomik kalkınmanın yanı sıra sosyal eşitlik ve çevresel bütünlük ilkelerini de içerir. Bu kavram, insan faaliyetlerinin çevreye olan etkisini göz önünde bulundurarak, uzun vadeli planlama ve bilinçli tüketim alışkanlıkları geliştirmeyi teşvik eder. Sürdürülebilirlik bilincinin yaygınlaştırılması, toplumların doğayla uyumlu bir yaşam sürdürmesini ve gelecek nesillere sağlıklı bir dünya bırakmasını sağlar.

Sürdürülebilirlik raporlaması ise, işletmelerin çevresel, sosyal ve yönetişimsel etkilerini açık ve şeffaf bir şekilde paydaşlarına sunduğu bir süreçtir. Sürdürülebilirlik raporlaması sayesinde işletmeler, kurumsal şeffaflığı artırmakta, paydaş güvenini güçlendirmekte ve sürdürülebilir kalkınma ilkelerine uygun davranma konusunda sorumluluklarını yerine getirdiklerini göstermektedirler. Aynı zamanda, sürdürülebilirlik raporları, işletmelerin iç süreçlerini değerlendirme ve sürdürülebilir uygulamaları teşvik etme aracı olarak işlev görür ve böylece geleceğe yönelik stratejik kararların şekillenmesine yardımcı olur.

TSRS 1 ve TSRS 2, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları olarak, IFRS S1 ve IFRS S2 standartlarının Türkiye'ye uyarlanmış versiyonlarıdır. Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından yayımlanan bu standartlar, işletmelerin sürdürülebilirlik ve iklimle ilgili finansal öneme sahip bilgileri açık, anlaşılır ve karşılaştırılabilir şekilde raporlamalarını amaçlar. Bu standartlar sayesinde Türkiye'deki işletmelerin sürdürülebilirlik ve iklim ile ilgili performansı, uluslararası standartlar ile uyumlu, şeffaf ve karşılaştırılabilir şekilde paydaşlara sunulmakta; böylelikle yatırımcılar ve diğer paydaşlar için daha bilinçli karar alma imkânı sağlanmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde sürdürülebilirlik kavramı, sürdürülebilirliğin temel prensipleri ve yaklaşımlarıyla teorik çerçevede ele alınarak kavramsal temeller oluşturulmuştur. İkinci bölümde Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS'ler), TSRS 1 ve TSRS 2'nin kapsamı, önemi ve içerdiği hükümler açıklanmıştır. Üçüncü bölümde ise TSRS 1 ve TSRS 2 standartlarının gerekliliklerine uygun olarak işletmelerden sistematik bir biçimde bilgi toplamayı amaçlayan, kapsamlı, açık uçlu ve rehberlik edici nitelikte bir soru seti hazırlanmıştır. Daha sonra ise 2024 yılında TSRS ve ESRS uyumlu entegre faaliyet raporu veya sürdürülebilirlik raporu yayınlayan 9 ulusal ve 9 uluslararası işletmenin raporları incelenmiştir. İnceleme sırasında kullanılan anahtar kelime

listesi TSRS 1 ve TSRS 2 temel alınarak oluşturulmuştur. Bu maddelerden hareketle, dört ana boyutta anahtar kelime seti oluşturulmuş ve raporlar analiz edilmiştir.

Bu çalışma, TSRS 1 ve TSRS 2'nin Türkiye bağlamında uygulanması için özgün ve detaylı bir soru seti geliştirerek, Türkiye'deki uygulamaya yönelik bir rehber sunmayı amaçlamaktadır. Ek olarak, ulusal ve uluslararası işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarının karşılaştırmalı anahtar kelime analizini yaparak, ulusal ve uluslararası sürdürülebilirlik raporlama pratikleri arasındaki farklılıkları ve ortaklıkları ortaya çıkarmaktadır.

1. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ

1.1. Tarihsel Arka Plan ve Brundtland Raporu (1987)

Sürdürülebilirlik kavramı, sanılanın aksine yeni bir olgu olmayıp kökenleri yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Doğal kaynakların gelecek nesiller için korunması fikri ilk kez 18. yüzyılda Almanya’da Hans Carl von Carlowitz’in orman yönetiminde “sürekli verim” yaklaşımıyla ifade edilmiştir (Grober, 2007). Modern anlamda ise 20. yüzyıl ortalarından itibaren çevre sorunları ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki giderek dikkat çekmeye başlamıştır.

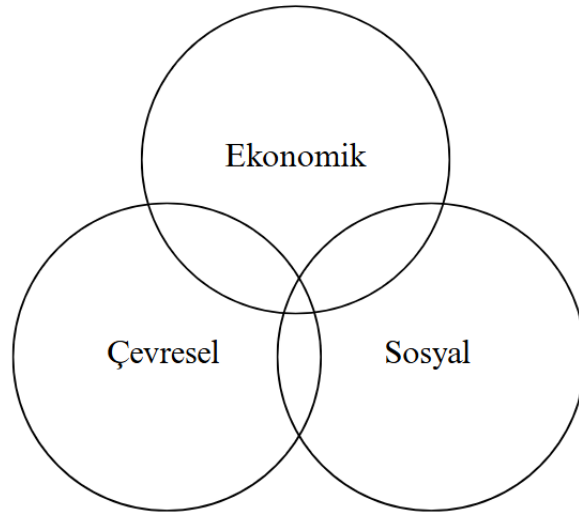
1972 yılında Roma Kulübü tarafından yayınlanan Limits to Growth (Büyümenin Sınırları) raporu, mevcut küresel kalkınma eğilimlerinin devam etmesi halinde dünya çapında ekonomik ve ekolojik bir çöküş yaşanabileceği uyarısında bulunmuş ve “sürdürülebilir bir küresel denge durumu” arayışına dikkat çekmiştir (Finn, 2009). Aynı yıl 1972’de Stockholm’de düzenlenen Birleşmiş Milletler İnsan Çevresi Konferansı, çevre konusunu ilk kez küresel gündeme taşımış ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) bu süreçte kurulmuştur.

1980 yılında Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) tarafından yayımlanan Dünya Doğa Koruma Stratejisi belgesi, kalkınma ve çevre konularını bir arada ele alarak “sürdürülebilir kalkınma” terimini uluslararası düzeyde bir öncelik olarak tanıtmıştır (Sachs, 2015). 1983’te kurulan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (WCED) Başkanı Gro Harlem Brundtland liderliğinde hazırlanan Ortak Geleceğimiz (Brundtland) Raporu, 1987 yılında yayınlanarak sürdürülebilirlik kavramının en çok kullanılan tanımını literatüre kazandırmıştır. Brundtland Raporu’nda sürdürülebilir kalkınma, “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılayan kalkınmadır” şeklinde tanımlanmıştır (WCED, 1987). Bu tanımda kalkınmanın hem mevcut nesillerin temel ihtiyaçlarını gözetmesi hem de gelecek nesillerin kaynaklarını tehlikeye atmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Raporu, dünyadaki yoksulların temel ihtiyaçlarına öncelik verilmesi ve teknolojik gelişme ile toplumsal organizasyonun çevrenin kendini yenileme kapasitesine getirdiği sınırların dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Brundtland Komisyonu’nun hazırladığı bu rapor, sürdürülebilirlik kavramını kalkınma

söyleminin merkezine yerleştirerek hükümetler, uluslararası örgütler ve iş dünyası için yeni bir çerçeve sunmuştur (International Institute for Sustainable Development, n.d.).

1.2. Kurumsal Sürdürülebilirlik

Kurumsal sürdürülebilirlik, işletmelerin faaliyetlerini çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarıyla bütünleştiren bir yönetim anlayışıdır. Başka bir ifadeyle, işletmeler yalnızca kâr elde etmeye odaklanmakla yetinmeyip, “Üçlü Sorumluluk Yaklaşımı” (triple bottom line) yaklaşımına göre insan (people), çevre (planet) ve kâr (profit) üçlüsünü dengelemeye çalışır (Kenton, 2024; Beattie, 2015). John Elkington’un 1994’te ortaya attığı bu kavram, işletmelerin performansını yalnızca finansal kazançla değil, aynı zamanda çevresel ve sosyal katkılarıyla değerlendirmeyi öngörür (Sandhu vd., 2014)

Şekil 1.1. Üçlü Sorumluluk Yaklaşımı (Sandhu vd., 2014)

Elkington tarafından geliştirilen bu model, sürdürülebilirlik kavramının temel bileşenlerini; ekonomik, çevresel ve sosyal boyutlarıyla ortaya koymaktadır. Sürdürülebilir bir gelecek inşa edebilmek için bu üç alanın dengeli ve bütüncül olarak ele alınması gerekmektedir. Ekonomik gelişim, kaynakların verimli kullanılması ve istikrarlı büyüme ile sağlanırken; çevresel boyut, doğal kaynakların korunması, ekosistemlerin sürdürülebilirliği ve iklim değişikliği ile mücadeleyi kapsar. Sosyal boyut ise toplumsal eşitlik, yaşam

kalitesinin artırılması ve sosyal adalet gibi unsurları içerir. Bu üç faktör birlikte dikkate alındığında hem bugünkü toplumların refahı sağlanabilir hem de gelecek nesillerin ihtiyaçları güvence altına alınabilir. Dolayısıyla, sürdürülebilirlik anlayışı yalnızca ekonomik kârı değil, çevreyi ve insanı da merkeze almalıdır.

Günümüzde bu yaklaşım, genellikle Çevresel, Sosyal ve Yönetişim (ÇSY) kriterleri çerçevesinde ifade edilmektedir. Yani işletmeler, çevre dostu uygulamalar (örnek olarak düşük karbon salımı), sosyal sorumluluk projeleri (örnek olarak çalışan hakları, toplumsal destek) ve iyi yönetim ilkeleri (örnek olarak şeffaflık, etik kurallar) alanlarında performanslarını yönetmeye çalışır (Kenton, 2024; Beattie, 2015).

Kurumsal sürdürülebilirliğin çevresel boyutu, işletmelerin doğaya olan etkilerini ve bu etkileri azaltma çabalarını kapsar. Enerji ve hammadde tüketimini minimize etmek, yenilenebilir enerji kaynaklarını kullanmak, atık yönetimi ile geri dönüşüm süreçlerini uygulamak bu kapsamda değerlendirilmektedir. Sera gazı emisyonlarının izlenmesi ve azaltılması, su kullanımı takibi, kirliliğin önlenmesi ve biyoçeşitliliğin korunması, çevresel performansın başlıca göstergeleri arasında yer alır (Farmer, 2024).

Sosyal boyutta ise çalışanların güvenliği ve sağlığı, işçi haklarına uyum, iş yeri çeşitliliği ve kapsayıcılık, toplumsal katılım ve paydaş ilişkileri gibi konular öne çıkar (Farmer, 2024). Örnek olarak işçi ücret politikaları, eğitim ve gelişim programları, tedarik zincirindeki işçi haklarına saygı ve kamusal destek projeleri, sosyal alanda izlenen temel uygulamalardandır.

Yönetişim kavramı ise tüm bu süreçlerin yönetilme biçimini ifade eder. Örnek olarak yönetim kurulu yapısı, yolsuzlukla mücadele politikaları, şeffaflık taahhütleri ve risk yönetimi uygulamaları iyi yönetişimin başlıca kriterlerindendir (Farmer, 2024; Beattie, 2015).

1.3. Sürdürülebilirlik Raporlaması

Günümüzde artan piyasa rekabeti ile çevresel ve sosyal değişimler, işletmelerin paydaşlarının yalnızca finansal verilerle yetinmeyip daha kapsamlı bilgi talep etmelerine yol

açmıştır. Geleneksel finansal tablolar ise işletmelerin sadece geçmiş dönem sonuçlarını yansıttığı ve uzun vadeli risk ile performansını yeterince göstermediği için stratejik karar almada tek başına yetersiz kalmaktadır (Hatunoğlu ve Kılıç, 2023). Nitekim yapılan araştırmalar, günümüz bilgi kullanıcılarının işletmelerin çevreye ve topluma etkileri gibi finansal olmayan unsurlara da önem verdiğini ortaya koymaktadır. Paydaşların artan kurumsal sosyal sorumluluk bilinci de işletmeleri, finansal tablolar dışında finansal olmayan performanslarını da raporlamaya teşvik etmektedir (Emir ve Mirgen, 2022).

Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin ÇSY performanslarına ilişkin bilgileri düzenli ve sistematik biçimde paylaşmasıdır. Geleneksel finansal raporların ötesine geçen bu raporlar, işletmelerin çevreye ve topluma yönelik etkilerini, bu alanlardaki politikalarını ve performans sonuçlarını ortaya koyar. Literatürde bu raporlar, “üçlü sorumluluk raporlaması”, “finansal olmayan raporlama” veya “kurumsal sosyal sorumluluk raporlaması” gibi terimlerle de anılmaktadır (Özsozgün Çalışkan, 2012).

Küresel ölçekte yatırımcı profili dönüşmüş ve “sürdürülebilir değere” yatırım yapmak isteyen yeni bir yatırımcı profili ortaya çıkmıştır. Geleneksel finansal raporlamaların yetersiz kaldığı düşüncesiyle bu yatırımcılar, finansal olmayan uzun vadeli performans verilerine olan ihtiyacı artırmış ve işletmeleri sürdürülebilirlik raporları yayımlamaya teşvik etmiştir (Sultanoğlu ve Akdoğan, 2020).

Sürdürülebilirlik raporları, paydaşlar tarafından işletmelerin şeffaflığını artıran bir araç olarak görülür: paydaşlar bu sayede işletmenin çevresel ve sosyal vaatlerini nasıl yerine getirdiğini ve kurumsal yönetim kalitesini izleyebilir. Başka bir deyişle, kurumsal sürdürülebilirlik raporlaması, iş dünyasının ÇSY konularındaki taahhütlerini, politikalarını ve sonuçlarını işletme dışındaki paydaşlarla paylaşmak için kullanılan stratejik bir iletişim ve yönetim aracıdır (Özsozgün Çalışkan, 2012).

Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelere çeşitli faydalar sağlar. Yapılan çalışmalar, sürdürülebilirlik raporu hazırlamanın işletmeler için hem içsel iyileştirmeler hem de dış paydaş ilişkileri bakımından birçok amaç ve faydaya hizmet ettiğini ortaya koymaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması, şu temel faydaları sağlamaktadır (Çalışkan, 2012):

- Etkili yönetim: Performansın ölçümü ve raporlanması, modern iş dünyasında kritik bir yönetim aracıdır.
- Paydaş katılımı: Stratejik ve operasyonel karmaşıklığın yüksek olduğu günümüzde, raporlar yatırımcılar, müşteriler ve çalışanlarla etkili iletişim sağlar.
- Dış ortaklarla ilişkiler: Şeffaflık ve açık diyalog, işletmelerin tüketiciler ve yatırımcılarla olumlu ilişkiler kurmasına yardımcı olur.
- İç entegrasyon: Finans, pazarlama ve AR-GE fonksiyonlarını daha stratejik biçimde bağlayan bir araçtır.
- Sorun ve fırsatları belirleme: Sürdürülebilirlik raporları, tedarik zinciri ve marka yönetimi gibi alanlardaki sorunları ortaya çıkarır.
- Uzun vadeli vizyon: Finansal hesaplara ek olarak, işletmenin doğal ve sosyal sermayeye olan katkısını değerlendirir.

Bu amaç ve faydalar, sürdürülebilirlik raporlamasının sadece bir iletişim aracı olmanın ötesinde, işletmelerin uzun vadeli değer yaratma kapasitesini destekleyen stratejik bir unsur haline geldiğini göstermektedir. Bu sayede işletmeler, sosyal ve çevresel performanslarını geliştirirken finansal başarılarını da sürdürülebilir kılma yolunda önemli adımlar atmaktadır.

1.4. Sürdürülebilirlik Konusundaki Önemli Kuruluşlar, Düzenlemeler ve Raporlama Çerçeveleri

Başlangıçta sürdürülebilirlik raporlaması gönüllü temelde gerçekleşmiş, bu da işletmeler arasında ciddi içerik ve yöntem farklılıklarına neden olmuştur (Clarkson vd., 2008; Adams, 2010). Günümüzde ise, şeffaflık, hesap verebilirlik ve karşılaştırılabilirlik taleplerinin artması ile hem uluslararası hem de ulusal düzeyde zorunlu raporlama girişimleri yaygınlaşmıştır. Bu bağlamda dünya çapında birçok kurum ve kuruluş, sürdürülebilirlik raporlaması konusunda çerçeve ve standartlar geliştirmiştir. Bu çerçeveler, işletmelerin ÇSY

performanslarını sistematik, karşılaştırılabilir ve güvenilir biçimde açıklamalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir.

1972 yılında Roma Kulübü sponsorluğunda yayınlanan “Büyümenin Sınırları” raporu, dünya ekonomisinin ve nüfusunun sınırsız büyümesinin, sınırlı doğal kaynaklar karşısında uzun vadede sürdürülemez olduğunu vurgulayan bir çalışmadır. Rapor, özellikle sanayileşmiş ülkelerde ekonomik büyüme paradigmasını sorgulayarak, kalkınma anlayışında köklü bir tartışma başlatmış; “sıfır büyüme” veya “dengeli büyüme” yaklaşımlarına ilham vermiştir. “Büyümenin Sınırları”, sürdürülebilirlik tartışmalarının erken bir dönüm noktası olarak kabul edilir ve günümüzde raporun vurguladığı, gezegenin sınırlı taşıma kapasitesi kavramı, “gezegenimizin sınırları” çerçevesinde güncellenerek çevresel politikaların temelini oluşturmaya devam etmektedir (Döring ve Aigner-Walder, 2022).

1987 yılında, WCED tarafından hazırlanan Brundtland Raporu, resmi adıyla “Ortak Geleceğimiz”, sürdürülebilir kalkınma kavramına ilk kez küresel bir söylem niteliği kazandırmıştır. Rapor, kalkınma ve çevre arasındaki bağlantıyı bütüncül bir yaklaşımla ele almış; “sürdürülebilir kalkınma”yı “bugünün ihtiyaçlarını, gelecek kuşakların kendi ihtiyaçlarını karşılama yeteneğini tehlikeye atmaksızın karşılayan kalkınma” olarak tanımlayarak geniş kabul gören bir çerçeve sunmuştur. Brundtland Raporu, sürdürülebilirlik alanında rehber ilkeler geliştirmiştir (WCED, 1987).

1992’de Rio kentinde toplanan Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı yaygın adıyla Yeryüzü Zirvesi (Earth Summit) – sürdürülebilir kalkınmayı küresel ölçekte kurumsallaştıran tarihi bir buluşma olmuştur. Rio Bildirgesi, Gündem 21 ve önemli çevre sözleşmeleri kabul edilmiştir. Rio Bildirgesi, sürdürülebilir kalkınmaya rehberlik eden 27 ilkedен oluşurken Gündem 21, 21. yüzyıl için kapsamlı bir eylem planı olarak çevre yönetimi ve kalkınma alanında hükümetlerce atılacak somut adımları tanımlamıştır. Zirvede ayrıca iklim değişikliği ve biyolojik çeşitliliğin korunmasına yönelik iki temel anlaşmanın Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) ve Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi metinleri açılmıştır. Toplamda 178 ülkenin imza attığı bu anlaşmalar ve girişimler, sürdürülebilir kalkınmanın evrensel bir hedef olarak benimsendiğini göstermiştir (United Nations, 1992). Rio Zirvesi’nin bir diğer çıktısı olarak, ilerlemeyi izlemek üzere BM Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu kurulmuştur. 1992 Rio Zirvesi, çevre ve kalkınma

dengeğini uluslararası hukuk ve politika düzeyinde tesis ederek günümüze dek süren küresel sürdürülebilirlik çabalarının temelini atmıştır (United Nations, 1992).

1997 yılında sivil toplum ve kurumsal paydaşların bir araya gelmesiyle kurulan Küresel Raporlama Girişimi (GRI), işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarını şeffaf bir biçimde raporlamaları için dünya çapında kabul gören ilk standartları geliştirmiştir (GRI, 2022). Exxon Valdez petrol felaketinin (1989) tetiklediği kamuoyu tepkisinin ardından, kâr amacı gütmeyen CERES ve Tellus Enstitüsü öncülüğünde ve BM Çevre Programı'nın desteğiyle temelleri atılan GRI, başlangıçta işletmelerin çevresel sorumluluk prensiplerine uymalarını teşvik edecek bir hesap verebilirlik mekanizması yaratmayı hedeflemiştir. 2000 yılında ilk GRI Sürdürülebilirlik Raporlama Rehberi yayımlanmış ve çevresel göstergelerin yanı sıra sosyal ve yönetim konularını da içerecek şekilde kapsam zamanla genişletilmiştir (GRI, 2022). GRI, Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi gibi uluslararası girişimler tarafından da tanınarak kurumsal sürdürülebilirlik raporlamasında en yaygın küresel standart haline gelmiştir (Levy ve Brown, 2013). GRI, işletmelerin çevresel ve sosyal etkilerini şeffaf bir şekilde ölçüp beyan etmelerine imkân tanıyarak sürdürülebilirlik alanında kurumsal hesap verebilirlik kültürünün yerleşmesine büyük katkı sağlamıştır.

2000 yılında BM Küresel İlkeler Sözleşmesi'ni (United Nations Global Compact) başlatılmıştır. 26 Temmuz 2000'de resmi olarak ilan edilen bu girişim, işletmeleri insan hakları, iş gücü standartları, çevre ve yolsuzlukla mücadele alanlarında evrensel olarak kabul edilmiş 10 ilkeye uyum göstermeye davet etmiştir. Küresel İlkeler Sözleşmesi, iş dünyasında sürdürülebilirlik bilincini ana akıma taşımış; işletme stratejilerinin etik ve sürdürülebilirlik değerleriyle uyumlu hale getirilmesini teşvik ederek daha kapsayıcı ve sorumlu bir küresel ekonomi yönünde önemli bir adım teşkil etmiştir (United Nations, n.d.).

Aynı yıl Karbon Saydamlık Projesi (Carbon Disclosure Project – CDP), işletmelerin ve şehirlerin sera gazı emisyonları, iklim değişikliği riskleri ve doğal kaynak kullanımı gibi çevresel konulardaki performanslarını ölçerek yatırımcılar ve kamuoyu ile paylaşımlarını teşvik eden uluslararası bir kuruluş olarak kurulmuştur. CDP, başlangıçta yalnızca karbon emisyonlarına odaklanmışken zamanla orman ve su güvenliği gibi alanları da kapsamına almıştır. CDP'nin temel amacı, işletmeleri ve yerel yönetimleri çevresel konularda şeffaf olmaya yönlendirmek ve onları iklim değişikliğiyle mücadeleye aktif katılım konusunda motive etmektir (Kurt ve Cavlak, 2022).

2010 yılında kurulan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (International Integrated Reporting Council, IIRC), finansal raporlama ile sürdürülebilirlik raporlamasını entegre ederek işletmelerin değer yaratma sürecini bütüncül bir şekilde anlatmasını hedefleyen bir koalisyonudur. IIRC, kısa vadeli finansal bakış açısının ötesine geçerek işletmelerin “entegre düşünme” yoluyla uzun vadeli değer oluşturmalarını vurgulamıştır. 2010’da kavramsal bir fikir olarak ortaya konan entegre raporlama yaklaşımı, 2013’te IIRC tarafından yayınlanan <IR> Entegre Raporlama Çerçevesi ile somutlaşmış ve finansal sermayenin yanı sıra doğal, beşerî, sosyal ve entelektüel sermaye gibi birden fazla kaynağın işletme değerine katkısını raporlamaya dahil etme prensiplerini tanımlamıştır. IIRC, finansal ve finansal olmayan bilgilerin bir arada raporlanması yönünde küresel bir hareketi tetikleyerek, işletme raporlamasında kapsamlılık ve uzun vadeli değer odağı konusunda önemli bir paradigma değişimine yol açmıştır (IIRC, n.d.).

2011 yılında kurulan Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu (Sustainability Accounting Standards Board, SASB), yatırımcı odaklı sürdürülebilirlik açıklamalarını standartlaştırmak amacıyla sektöre özel metrikler geliştiren bağımsız bir kuruluş olarak faaliyete geçmiştir. SASB, işletmelerin finansal performansını etkileyebilecek çevresel, sosyal ve yönetim risk ve fırsatlarını tanımlayan sektör bazlı standartlar oluşturmuştur. Toplam 77 sektöre özgü hazırlanan SASB Standartları, bir işletmenin nakit akışlarını, sermayeye erişimini veya maliyetlerini etkilemesi muhtemel konuları ve bunlara ilişkin ölçülebilir göstergeleri ortaya koyarak, işletmeler ile yatırımcılar arasında sürdürülebilirlik konusunda ortak bir dil oluşturmayı hedeflemiştir (IFRS Foundation, n.d.). SASB Standartları, kuruluşundan sonra hızla benimsenmiş ve birçok işletme bu metrikleri finansal raporlarında gönüllü olarak açıklamaya başlamıştır. 2022 itibariyle SASB standartlarının geliştirilmesi sorumluluğu, küresel standartların tek çatı altında toplanması amacıyla kurulan ISSB’ye devredilmiştir (IFRS Foundation, n.d.).

2015 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemini kabul ederek 17 maddelik Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH) setini küresel toplumun ortak yol haritası olarak açıklamıştır (United Nations, n.d.). SKH’lar, 2000-2015 yılları arasında uygulanan Binyıl Kalkınma Hedefleri’nin devamı niteliğinde olup yoksulluğun ortadan kaldırılmasından eğitime, sağlığa, eşitsizliklerin azaltılmasından iklim eylemine ve ekosistemlerin korunmasına dek geniş bir yelpazede somut hedefler içermektedir. “Hiç kimseyi geride bırakmamak” temel ilkesine dayanan 2030 Gündemi, tüm

Ülkelerin – gelişmiş veya gelişmekte olan – bu hedefler doğrultusunda ulusal stratejiler geliştirmesini öngören evrensel bir açıklamadır. Her bir hedef altında ölçülebilir göstergeler belirlenmiş ve 2030 yılına kadar ilerlemenin izlenebilmesi için periyodik raporlama mekanizmaları kurulmuştur. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, sürdürülebilirlik kavramını sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlarıyla bütüncül bir şekilde ele alan küresel bir eylem planı olup, 2015 sonrasında hem uluslararası kalkınma iş birliğini hem de ulusal politika önceliklerini etkilemiştir (United Nations, n.d.).

2015 yılının aralık ayında Paris’te gerçekleştirilen BM İklim Değişikliği Taraflar Konferansı (COP21) kapsamında müzakere edilip, Kasım 2016’da yürürlüğe giren Paris Anlaşması, iklim değişikliğiyle mücadele konusunda kapsamlı ve bağlayıcı küresel mutabakatıdır. Anlaşma, 195 ülkenin katılımıyla kabul edilmiş ve uzun vadeli ortak hedef olarak küresel sıcaklık artışını 2°C altında tutma, hatta 1.5°C ile sınırlama taahhüdünü getirmiştir. Anlaşmanın imzalanmasından sonraki yıllarda birçok ülke uzun vadeli net-sıfır emisyon hedeflerini açıklamış, temiz enerjiye yatırımlar hızlanmış ve iş dünyasında iklim risklerinin raporlanması ile azaltılması konuları öncelik kazanmıştır. Böylece Paris İklim Anlaşması, sürdürülebilirlik ajandasının merkezinde yer alan iklim kriziyle mücadelede uluslararası kararlılığı perçinleyen bir dönüm noktası olmuştur (UNFCCC, 2015).

2017 yılında G20 bünyesindeki Finansal İstikrar Kurulu’nun (FSB) girişimiyle oluşturulan İklimle Bağlantılı Finansal Beyan Görev Gücü (Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD), işletmelerin iklim değişikliğiyle ilgili risk ve fırsatlarını şeffaf bir şekilde açıklamaları için hazırladığı kapsamlı tavsiyelerini yayınlamıştır. Haziran 2017’de duyurulan TCFD Tavsiyeleri, finansal piyasalar için karar almada faydalı olacak ileriye dönük iklim bilgisinin işletmelerin yıllık raporlarına entegrasyonunu teşvik etmektedir. Tavsiyeler dört temel yapı etrafında yapılandırılmıştır (TCFD, n.d.):

- Yönetişim
- Strateji
- Risk Yönetimi
- Metrikler ve Hedefler

TCFD raporu, işletmelerin bu alanlarda hangi bilgileri açıklamalarının beklendiğini ayrıntılı bir şekilde tarif etmiş ve özel sektör ile yatırımcılar arasında iklim riskleri

konusunda tutarlı, karşılaştırılabilir ve şeffaf bir raporlama standardı oluşturmayı amaçlamıştır (TCFD, n.d.). TCFD Tavsiyeleri, iklim değişikliğinin finansal sistem üzerindeki etkilerini ana akım finansal raporlamanın bir parçası haline getirerek, işletmelerin iklim risklerini yönetme ve yatırımcıların bu riskleri değerlendirme biçimlerinde önemli bir dönüşüm yaratmıştır.

Avrupa Birliği Yeşil Mutabakatı (European Green Deal), Aralık 2019’da Avrupa Komisyonu tarafından duyurulan kapsamlı bir strateji mutabakatıdır. Yeşil Mutabakat, Avrupa’yı 2050 yılına kadar iklim-nötr ilk kıta yapma hedefi etrafında şekillenen bir büyüme stratejisi olarak tasarlanmıştır. Bu politika çerçevesi, ekonomi genelinde dönüşümü hedefleyen geniş bir girişimler paketini içerir: temiz enerji dönüşümü, sürdürülebilir sanayi için Döngüsel Ekonomi Eylem Planı, sürdürülebilir tarım için Çiftlikten Çatala stratejisi, temiz ulaşım, enerji verimliliği, kirliliğin sıfırlanması ve biyoçeşitliliğin korunması gibi pek çok alanda yeni düzenlemeler ve yatırımlar öngörülmüştür. 2030 için sera gazı emisyonlarında 1990 seviyelerine göre en az %55 oranında azaltım hedefi, Yeşil Mutabakat’ın kilit unsurlarındandır. Bu hedef, daha sonra bağlayıcı Avrupa İklim Yasası ile Avrupa Birliği mevzuatına da işlenmiştir. Yeşil Mutabakat aynı zamanda “kimseyi geride bırakmama” ilkesiyle düşük karbonlu dönüşüm sürecinde sosyal adaleti sağlamak üzere Adil Geçiş Mekanizması gibi araçlar getirmiştir (European Commission, 2019).

Aynı yıl içerisinde küresel finansal piyasaların ihtiyacına yanıt olarak sürdürülebilirlik raporlama standartlarında birleşik bir yapı kurulması yönünde önemli adımlar atılmıştır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları Vakfı (IFRS Foundation), mevcut gönüllü raporlama çerçevelerinin (GRI, IIRC, SASB, TCFD vb.) yarattığı parçalı yapıyı ele alan istişareler başlatmıştır. Nihayet bu çalışmalar, Kasım 2021’de Glasgow’daki COP26 İklim Zirvesi’nde IFRS Vakfı’nın Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu’nu (International Sustainability Standards Board, ISSB) kurduğunu duyurmasıyla sonuçlanmıştır. Bu adım, sürdürülebilirlik raporlamasında uzun süredir devam eden standart karmaşasını gidermeye yönelik kritik bir hamledir. ISSB’nin kurulması, G7, G20, IOSCO gibi uluslararası platformlar tarafından da desteklenerek, sürdürülebilirlik bilgisinin finansal raporlama sistemine küresel ölçekte entegre edilmesine yönelik birleşik bir yaklaşımın başlangıcını simgelemiştir (IFRS Foundation, b.t).

2021 yılında, kurumsal sürdürülebilirlik raporlama ekosistemindeki önemli iki kuruluş olan IIRC ve SASB birleşerek Değer Raporlama Vakfı'nı (Value Reporting Foundation, VRF) oluşturmuştur. 9 Haziran 2021'de duyurulan bu birleşme, entegre raporlama çerçevesi ile finansal açıdan önemli ÇSY metriklerini tek çatı altında bir araya getirerek işletmelerin uzun vadeli değer yaratma öykülerini daha tutarlı bir şekilde raporlamasını kolaylaştırmayı hedeflemiştir. Bu adım, o dönemde sayıları artan farklı raporlama standardı girişimlerini sadeleştirme yönünde önemli bir ilerleme olarak değerlendirildi. Değer Raporlama Vakfı ayrıca IFRS Vakfı ve diğer standart kuruluşları ile yakın çalışacağını ilan ederek, kurumsal raporlama sisteminin daha uyumlu ve verimli hale getirilmesine katkı sunmuştur (IIRC, n.d.). Nitekim bir yıl sonra VRF, IFRS Vakfı bünyesine katılarak ISSB'nin temelini oluşturan unsurlardan biri haline gelmiştir.

Aynı yılın Kasım ayında düzenlenen COP26 Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı, Paris Anlaşması sonrası dönemin en kritik buluşması olarak kayda geçmiş ve önemli kararlarla sonuçlanmıştır. Glasgow İklim Paktı adı verilen kapsamlı karar paketi, 2020'li yılları iklim eylemi açısından “uygulama on yılı” haline getirmeyi hedefleyen taahhütleri içermektedir. COP26'da Paris Anlaşması'nın uygulanmasına ilişkin kurallar da büyük ölçüde tamamlanmıştır (UNFCCC, n.d.).

Avrupa Birliği ise 2022 yılında kabul edilen Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) uyarınca Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) adında kapsamlı bir standartlar seti geliştirmiştir. ESRS'ler Avrupa Finansal Raporlama Danışma Grubu (EFRAG) tarafından hazırlanmış ve Temmuz 2023'te Avrupa Komisyonu tarafından ilk 12 standart onaylanmıştır (Freshfields Bruckhaus Deringer, n.d.). Bu 12 standart

2023 yılı, işletmelerin ÇSY performanslarının zorunlu olarak raporlanması konusunda düzenleyici adımların hız kazandığı bir dönem olmuştur. Avrupa Birliği, bu alanda en kapsamlı adı atarak Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD) adlı yeni yasal çerçeveyi yürürlüğe koymuştur (Schmidt ve Farbstein, 2025). Aralık 2022'de AB Konseyi ve Parlamentosu tarafından onaylanıp 2023 başında yürürlüğe giren CSRD, halihazırda büyük işletmeler için uygulanmakta olan Finansal Olmayan Raporlama Direktifi'ni (NFRD) revize edip genişletmiştir. CSRD ile getirilmek istenen, paydaşların ve özellikle yatırımcıların ihtiyaç duyduğu tutarlı, karşılaştırılabilir ve güvenilir ESG verilerini sağlamaktır; bu yolla

sürdürülebilirlik performansı yüksek işletmelerin finansal piyasalarda daha iyi konumlanması, düşük performanslı işletmelerin ise dönüşüme teşvik edilmesi hedeflenmektedir (Schmidt ve Farbstein, 2025).

Uluslararası alanda önemli gelişmelerden biri de IFRS Vakfı bünyesindeki ISSB'nin, Haziran 2023'te ilk sürdürülebilirlik açıklama standartlarını (IFRS S1 ve S2) yayınlaması olmuştur. Bu standartların önemi, işletmelerin tüm sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarına ilişkin genel raporlama gerekliliklerini ve iklimle ilgili özel açıklamaları tanımlayarak küresel bir temel oluşturmasından kaynaklanmaktadır. 2023 yılı itibarıyla çok sayıda ülke ve bölge (örneğin Birleşik Krallık, Kanada, Japonya ve AB), ISSB standartlarını kendi düzenlemeleriyle uyumlu hale getireceğini veya uygulamayı planladığını açıklamıştır. Avustralya, Bangladeş, Brezilya, Türkiye ve Avrupa Birliği gibi ülkelerin, IFRS S1 ve IFRS S2 standartlarını resmen benimseyerek uygulama süreçlerini başlattıkları anlaşılmaktadır. Kanada, Çin ve Japonya gibi ülkelerin ise standartları kabul etmekle birlikte uygulama tarihlerinde belirsizlikler yaşadıkları veya henüz açıklanmış net bir takvim belirlemedikleri dikkat çekmektedir. Öte yandan, İngiltere, Gana, Kenya gibi ülkeler, standartların benimsenmesi konusunda yalnızca genel taahhütlerle sınırlı kalmış ve uygulama planları henüz netleşmemiştir. Bununla birlikte Endonezya, Katar, Ruanda gibi ülkelerin standartlar hakkında kamuoyu ve sektör görüşlerini almak üzere danışma süreçlerini yürüttüğü gözlemlenmektedir. Standartların benimsenme şekli büyük ölçüde ISSB standartlarına dayalı olmakla birlikte, kimi ülkeler yerel ihtiyaçları doğrultusunda uyarlamalar gerçekleştirmektedir. Raporlama için belirlenen zorunlu başlangıç tarihleri genellikle 2024 ile 2028 yılları arasında değişkenlik göstermektedir ve bu süreçte güvence denetimleri genellikle sınırlı güvenceden makul güvenceye doğru kademeli olarak artırılmaktadır (Deloitte, 2025).

Aynı yıl TSRS 1 ve TSRS 2, Türkiye'de faaliyet gösteren belirli işletmelerin sürdürülebilirlik raporlamasını düzenlemek amacıyla Kamu Gözetimi Kurumu (KGK) tarafından yayımlanmıştır. Bu standartlar, ISSB'nin uluslararası düzeyde geçerli olan IFRS S1 ve S2 standartlarının Türkiye'ye birebir uyarlanmış hâli olup, 1 Ocak 2024 itibarıyla yürürlüğe girmiştir (Ticaret Bakanlığı, 2023). TSRS 1 ve TSRS 2'nin uygulanması, Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlamasını mevzuat kapsamında zorunlu hale getirerek, işletmelerin ÇSY performanslarına yönelik hesap verebilirliklerini artırmayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte, bu standartlar Türk işletmelerinin ISSB'nin IFRS S1 ve

S2 standartlarına uyumlu raporlar hazırlamasını sağlayarak, uluslararası piyasalarda rekabet güçlerini pekiştirmektedir. Bu sayede, Türkiye, Avrupa Yeşil Mutabakatı ve sınırda karbon düzenlemesi gibi küresel inisiyatlara uyum sağlamayı ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkıda bulunmayı hedeflemektedir (KGK, 2023).

2023 itibarıyla GRI ile ISSB kuruluşları, standartlarının birbiriyle uyumlu ve karşılıklı tamamlayıcı olmasına çaba göstermektedir. Örneğin, ISSB'nin iklim standardı IFRS S2 ile GRI'nin ilgili standartları arasında terminoloji ve metrik uyumu sağlama çalışmaları başlatılmıştır. IFRS Vakfı ve GRI'nin ortak hedefi, işletmelerin çift yönlü etki prensibine göre raporlama yaparken çakışan veya çelişen gerekliliklerle karşılaşmasını önlemek ve böylece raporlama yükünü azaltmaktır. GRI-ISSB uyumlaştırması, sürdürülebilirlik raporlamasının farklı paydaş beklentilerini bütünleştiren iki sütunlu yapısını (yatırımcı ve çok paydaş odakları) resmileştirerek, işletmelerin hem finansal piyasalara hem de toplum geneline yönelik şeffaflığını etkin ve tutarlı biçimde sağlamayı amaçlar. Bu iş birliği, 2023 yılında sürdürülebilirlik standartlarında küresel yakınsama yönünde atılan önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir (IFRS Foundation, 2022).

2024 yılında Avrupa Birliği, tedarik zincirlerinde insan hakları ve çevre due diligence (özen yükümlülüğü) uygulamalarını zorunlu hale getirmeye hazırlanmaktadır. Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (Corporate Sustainability Due Diligence Directive, CSDDD), Mayıs 2024'te AB Konseyi'nde siyasi uzlaşya varılan ve nihai onay sürecinde olan bir düzenlemedir. Bu direktif, büyük işletmelere küresel faaliyetleri kapsamında insan hakları ihlalleri ve çevresel zararları tespit etme, önleme ve giderme yükümlülüğü getirmektedir (Schmidt ve Farbstein, 2025). Yani Avrupa'da faaliyet gösteren işletmeler, yalnız kendi operasyonlarında değil, iştiraklerinde ve tüm değer zinciri genelinde (tedarikçiler dahil) meydana gelebilecek olumsuz insan hakları ve çevre etkilerini belirlemek ve bunlara karşı gerekli önlemleri almak zorunda olacaklardır. CSDDD, işletmelerin bu konulardaki ihmal veya ihmallerinden dolayı hukuki sorumluluk (sivil yaptırımlar ve cezai müeyyideler) taşımalarını da öngörerek işletmeler için yasal hesap verebilirlik mekanizmasını güçlendirmektedir. Direktifin kapsamı, çalışan sayısı ve ciro eşliğine göre belirlenen büyük ölçekli işletmeleri ve belirli yüksek riskli sektörlerde faaliyet gösteren işletmeleri içermektedir. Bununla birlikte iklim değişikliğiyle mücadeleye dair büyük işletmelere, iş stratejilerini Paris Anlaşması hedefleriyle uyumlu hale getirme yükümlülüğü de getirilmiştir (Schmidt ve Farbstein, 2025).

2024 yılında IFRS Vakfı bünyesindeki ISSB, halihazırda SASB'dan devralınan sektörel sürdürülebilirlik standartlarını geliştirme ve güncelleme çalışmalarına başlamıştır. Mayıs 2024'te ISSB, SASB'nın kullandığı Sürdürülebilir Sanayi Sınıflandırma Sistemi (SICS) temelinde sektörlerle özgü standartları güncelleme stratejisini ele almıştır (IFRS Foundation, 2024). Bu toplantıda ISSB, sektörleri ortak sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarına göre gruplandıran mevcut SICS yapısını koruyarak önümüzdeki iki yıllık çalışma planında kullanmaya devam etme kararı almıştır. Aynı zamanda, SASB standartlarının iyileştirilmesi sürecinde bu sektörel sınıflandırmaların güncellenmesini değerlendireceğini de duyurmuştur. Bu kararlar doğrultusunda ISSB, 2024-2026 dönemi çalışma planına SASB standartlarının güncellenmesi projesini dahil etmiştir. Bu kapsamda sektör tanımlarının farklı coğrafyalarda geçerliliğini artırmak, bazı sektörlerde ortaya çıkan yeni sürdürülebilirlik konularını (örneğin dijital ekonomide veri etiği veya biyoteknoloji sektöründe yeni çevresel riskler gibi) standartlara yansıtmak hedeflenmektedir. Bununla birlikte ISSB, SASB'nın mevcut metriklerindeki ölçüm yöntemlerini geliştirme ve diğer standartlarla tutarlılığı sağlama yönünde de adımlar atacaktır (IFRS Foundation, 2024).

Yukarıda genel hatlarıyla açıklanan sürdürülebilirlik konusundaki önemli düzenlemeler ve raporlama çerçevelerinin tarihsel gelişimi Tablo 1.1.'de özetlenmektedir:

Tablo 1.1. Sürdürülebilirlik Konusundaki Önemli Kuruluşlar, Düzenlemeler ve Raporlama Çerçeveleri

1972	Roma Kulübü'nün yayımladığı "Büyümenin Sınırları" raporu ile sürdürülebilirlik ve çevresel kaynakların yönetimine dair küresel farkındalık oluşmaya başladı.
1987	Birleşmiş Milletler tarafından yayımlanan "Ortak Geleceğimiz" raporu (Brundtland Raporu), sürdürülebilir kalkınmanın tanımını geniş çapta kabul gören bir şekilde ortaya koyarak çevresel, ekonomik ve sosyal unsurları birleştirdi.

1992	Rio de Janeiro'da gerçekleşen BM evre ve Kalkınma Zirvesi'nde, küresel düzeyde çevresel sürdürülebilirliğe yönelik temel prensipler belirlendi.
1997	Küresel Raporlama Girişimi (GRI), sürdürülebilirlik raporlamasında dünya çapında kabul edilen standartların oluşmasını sağladı.
2000	Birleşmiş Milletler Küresel İlkeler Sözleşmesi (UNGC), işletmelerin sürdürülebilirlik prensiplerini benimsemesini teşvik eden uluslararası bir anlaşma olarak büyük önem taşıdı. Karbon Saydamlık Projesi'nin başlatıldı.
2007	İklim Açıklama Standartları Kurulu'nun faaliyetlerine başladı.
2010	2010'da kurulan Uluslararası Entegre Raporlama Konseyi (IIRC), entegre raporlama yaklaşımıyla işletmelerin finansal ve sürdürülebilirlik performanslarını bir arada raporlamasını amaçladı.
2011	2011'de Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu (SASB), sürdürülebilirlik konularının muhasebe standartlarıyla uyumlu hale getirilmesi için çalışmalarına başladı.
2015	2015 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi (SKH), küresel ölçekte sürdürülebilir kalkınmanın hedeflerinin belirlenmesi açısından kritik bir rol oynadı. İklimle İlgili Finansal Açıklamalar Görev Gücü (TCDF) kuruldu.

2016	2016'da Paris İklim Anlaşması, iklim değişikliği ile mücadelede küresel taahhütleri somutlaştırdı.
2017	2017 yılında TCFD Tavsiyeleri ile iklimle ilgili finansal açıklamaların yapılmasına yönelik küresel standartlar oluşturuldu.
2019	2019'da yayımlanan AB Yeşil Mutabakatı ve Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi taslağı, Avrupa'nın sürdürülebilirlik ve iklim politikalarını şekillendiren önemli kilometre taşları oldu. Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) kuruldu.
2021	2021'de SASB ve IIRC'nin birleşmesiyle Değer Raporlama Vakfı (VRF) kuruldu. COP26 konferansında iklimle ilgili açıklamalar konusunda küresel standartların oluşturulmasına yönelik önemli adımlar atıldı.
2022	2022 yılında Avrupa Birliği tarafından kabul edilen Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi (CSRD) uyarınca Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (ESRS) adında kapsamlı bir standartlar seti geliştirmiştir
2023	2023 yılında AB Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlama Direktifi yürürlüğe girdi. ISSB ile KGK tarafından yeni standartlar yayımlandı. GRI Evrensel Standartları güncellenerek ISSB ile uyumlaştırılma çalışmaları başlatıldı.

2024	2024 yılında Kurumsal Sürdürülebilirlik Özen Yükümlülüğü Direktifi (CSDDD) yürürlüğe girerek AB mevzuatına entegre edilmiştir. ISSB, SASB sınıflandırma güncellemelerini tamamladı.
------	--

1.5. Sürdürülebilirlik Gelişmelerinin Etkileri

Son yıllarda gerçekleşen gelişmeler, sürdürülebilirlik kavramının iş dünyasında yan bir faaliyet olmaktan çıkarak anaakım bir kurumsal yönetim unsuru haline gelmesini sağlamıştır. GRI'nin 1990'ların sonunda ortaya koyduğu ilkeler ve göstergeler, işletmelerin sürdürülebilirlik performanslarını raporlamalarında temel bir iskelet oluşturarak raporların içerik ve kalitesini önemli ölçüde iyileştirmiştir (Du Toit, 2024). IIRC ve entegre raporlama hareketi, finansal başarı ile sürdürülebilirlik performansının kopuk değil bilakis birbirine bağlı olduğunu yöneticilere, yatırımcılara ve düzenleyicilere göstermiştir. Bu sayede entegre düşünce yaklaşımıyla işletmeler, uzun vadeli değer yaratma ve çoklu sermaye unsurlarını yönetme becerilerini artırmışlardır (IIRC, n.d.). SASB ve ardından gelen VRF/ISSB girişimleri ise sürdürülebilirlik bilgisinin yatırımcılar açısından maddi öneme sahip bölümlerine odaklanarak finansal piyasaların diline çevrilmesini sağlamıştır. Böylece sürdürülebilirlik, kurumsal sosyal sorumluluk raporlarının ötesine geçip yatırımcı sunumlarının, finansal dosyalarının ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir.

Özellikle TCFD tavsiyelerinin de etkisiyle iklim değişikliği, işletmelerin risk yönetimi ve strateji süreçlerinde merkezi bir gündem maddesine dönüşmüştür. İklim kaynaklı fiziksel riskler (örn. aşırı hava olayları) ve geçiş riskleri (örn. karbon fiyatlama), işletme değerlemelerini etkileyebilecek unsurlar olarak görülmeye başlanmıştır. TCFD sayesinde binlerce işletme iklim risklerini yönetim kurulu düzeyinde ele alıp finansal etkilerini analiz etmeye koyulmuştur; finansal kurumlar da kredi ve yatırım kararlarında bu açıklamaları kullanır hale gelmiştir (TCFD, n.d.).

Bu gelişmeler, sürdürülebilir yatırımların hızlı yükselişiyle de desteklenmiştir. Küresel ölçekte çevresel ve sosyal kriterleri gözetten yatırım fonları büyümüş; yatırımcılar

portföylerini iklim ve sürdürülebilirlik risklerine göre ayarlamaya başlamıştır. İşletmeler açısından bakıldığında, sürdürülebilirlik raporlaması yapmak artık sadece itibar yönetimi için değil, aynı zamanda sermayeye erişim için de kritik bir gereklilik haline gelmiştir.

Tüm bu girişimlerin ortak etkisi, işletmelerin hesap verebilirlik ve şeffaflık düzeylerinin artması olmuştur. Akademik araştırmalar, güçlü sürdürülebilirlik raporlamasına sahip işletmelerin itibarlarında iyileşme, paydaş güveninde artış ve uzun vadede finansal performansta olumlu gelişmeler yaşayabildiğini göstermektedir. Sürdürülebilirlik raporlamasının getirdiği kurumsal öğrenme sayesinde, işletmeler kendi ESG etkilerini daha iyi ölçmeyi ve yönetmeyi öğrenmiş; bu da inovasyon, verimlilik ve risk yönetimi alanlarında faydalar sağlamıştır. Bununla birlikte, literatür halen bazı zorlukların sürdüğüne dikkat çekmektedir: Raporlama kapsam ve metriklerinin standardizasyonunda eksikler, işletmeler üzerinde veri toplama ve raporlama yükünün artması, sürdürülebilirlik performansının ölçülmesindeki metodolojik karmaşıklık gibi sorunlar tam olarak aşılmış değildir. 2023 itibarıyla IFRS S1 ve S2 gibi standartların devreye girmesi, bu alana önemli bir yapı ve netlik kazandırmıştır (Du Toit, 2024). ISSB standartlarıyla gelen ortak dil, işletmelerin sürdürülebilirlik raporlarının anlaşılabilirliğini ve güvenilirliğini artırırken, küresel düzeyde karşılaştırılabilirliği de büyük ölçüde geliştirecektir.

İşletmeler artık sadece finansal tablolarındaki rakamlardan değil, aynı zamanda çevreye saldıkları emisyonlardan, tedarik zincirlerindeki çalışma koşullarından ve yönetim kurullarının çeşitliliğine kadar geniş bir yelpazedeki etkilerinden sorumlu tutulmaktadır. Sürdürülebilirlik raporlaması, işletmelerin paydaşlarına hesap vermesi için bir araç olmanın ötesinde, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine toplu ilerleyişin izlenmesini mümkün kılan kritik bir altyapı haline gelmiştir.

2. TÜRKİYE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK RAPORLAMASI STANDARTLARI (TSRS)

2.1. Literatür Taraması

Sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin uluslararası standartlar alanında 2023 yılında önemli bir adım atılmış ve Uluslararası Sürdürülebilirlik Standartları Kurulu (ISSB) tarafından ilk küresel sürdürülebilirlik raporlama standartları yayımlanmıştır. Bunlar IFRS S1 (Genel Sürdürülebilirlik ile İlgili Açıklamalar) ve IFRS S2 (İklim ile İlgili Açıklamalar) standartları olup, KGK tarafından “Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS) 1 ve 2” adıyla uyarlanarak 2024 itibarıyla yürürlüğe alınmıştır (KGK, 2023c). Standartların yeni olması sebebiyle, ulusal ve uluslararası literatürde henüz bu alandaki çalışmalar sınırlı sayıdadır. Mevcut çalışmalar TSRS'lerin ve uluslararası eşdeğerleri olan IFRS S1 ve IFRS S2'nin işletmelerin sürdürülebilirlik raporlama süreçleri üzerindeki etkileri, bu standartların uygulanma dereceleri ve karşılaşılan zorluklar hakkında önemli öngörüler sunmaktadır.

Zdolšek ve Taškar Beloglavec (2023) çalışmalarında Haziran 2023'te yayınlanan ilk ISSB sürdürülebilirlik açıklama standartları IFRS S1 ve IFRS S2'nin sürdürülebilirlik raporlaması açısından taşıdığı öneme dikkat çekmişlerdir. Yazarlar, IFRS S1 ve S2'nin yayınlanmasını sürdürülebilirlik raporlaması için “bir ömürde bir kez karşılaşılabilecek bir dönüm noktası” olarak nitelendirmiş; IFRS S1'in işletmelerin kısa, orta ve uzun vadeli sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını entegre olarak raporlamaya yönelik temel ilkeleri ortaya koyduğunu vurgulamışlardır. Bu çalışma, yeni standartların küresel ölçekte ortak bir dil oluşturarak finansal raporlama ile sürdürülebilirlik raporlaması arasında bağ kuracağını öngörmektedir.

Kingsly (2024) ise IFRS S1 ve S2'yi derinlemesine inceleyerek bu standartların yatırımcılar için işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatlarını değerlendirmede bir temel açıklama seti işlevi gördüğünü belirtmiştir. Bu çalışmada, ISSB standartlarının uluslararası finansal raporlama sistemine sürdürülebilirlik açıklamaları konusunda asgari bir uyum getirdiği, işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili uygulamalarını şeffaflaştırarak geleceğe yönelik planlama yapmalarına imkân tanıdığı ifade edilmektedir. Kingsly'nin

değerlendirmesi, IFRS S1 ve S2'nin finansal bilgi kullanıcılarına faydalı olacak sürdürülebilirlik açıklamalarını küresel ölçekte standartlaştırdığı yönündedir.

Komala ve Murtanto (2024), Endonezya'dan bir işletmenin (PT Indofood CBP) mevcut sürdürülebilirlik raporunu IFRS S1 ve S2 standartlarıyla karşılaştırmalı olarak analiz etmişlerdir. Bu çalışma, söz konusu işletmenin GRI rehberlerine göre hazırladığı sürdürülebilirlik raporu ile IFRS S1&S2'nin gerekleri arasında belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. GRI standartlarının, işletmelerin stratejileri, finansal durumları, finansal performansları ve nakit akışları gibi konularda yeterli düzeyde açıklama getirmediği; buna karşılık IFRS S1 ve S2'nin, sürdürülebilirlik bilgilerinin finansal bilgilerle entegre şekilde raporlanmasını zorunlu tutarak bu boşluğu doldurduğu vurgulanmıştır. Komala ve Murtanto, IFRS S1 ve S2'nin geleneksel sürdürülebilirlik raporlamasını daha bütüncül bir bakış açısıyla yeniden şekillendirdiğini belirtmektedir.

Benzer şekilde Kusuma ve Gani (2024), IFRS S1 ve S2 standartlarının fiili işletme raporlamasına uygulanmasını değerlendirmek amacıyla PT Bank Mandiri'nin 2023 yılı sürdürülebilirlik raporunu incelemişlerdir. Bu çalışmanın bulgularına göre işletme, IFRS S1 kapsamında özellikle yönetim alanındaki açıklamaları büyük ölçüde karşılarken strateji ve risk yönetimi boyutlarında eksiklikler bulunmaktadır; ayrıca metrikler ve hedefler konusundaki açıklamaların da yetersiz olduğu görülmüştür. İklimle ilgili IFRS S2 standardına ilişkin değerlendirmede ise işletmenin, TCFD ve benzeri düzenlemelerdeki deneyimi sayesinde gerekliliklerin çoğunu karşıladığı, ancak iklim değişikliğine dair stratejik alanlarda iyileştirmeye ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir. Bu çalışma, IFRS S1 ve S2'nin uygulamadaki zorluklarını ve işletmelerin uyum düzeyini ortaya koyarak gelecekteki iyileştirme alanlarına dikkat çekmektedir.

Akdoğan, Özerhan ve Sultanoğlu (2023), IFRS S2 İklimle İlgili Açıklamalar standart taslağının BIST Sürdürülebilirlik Endeksi kapsamındaki işletmelere olası etkilerini incelemişlerdir. Yazarlar, iklim değişikliğine daha duyarlı sektörlerde faaliyet gösteren 12 işletmenin finansal olmayan raporlarını IFRS S2'nin dört temel açıklama alanı (yönetişim, strateji, risk yönetimi, metrikler) çerçevesinde değerlendirmiş ve işletmelerin önemli iklim riskleri ile fırsatlarına ilişkin detaylı finansal bilgileri bu alanlarda genellikle sunmadığını tespit etmişlerdir. Sektörel bazda bakıldığında, IFRS S2'nin Ek B'sinde talep edilen muhasebe ve faaliyet metriklerine dair verilerin yalnızca havacılık sektöründeki işletmeler

tarafından büyük ölçüde raporlandığı, buna karşın elektrik üreticileri ile yazılım ve bilişim sektöründeki işletmelerin bu bilgileri neredeyse hiç açıklamadığı ortaya konmuştur. Bu bulgular, IFRS S2'nin getirdiği sektöre özgü açıklamalar açısından işletmelerin mevcut raporlama pratiklerinde önemli boşluklar olduğunu göstermektedir.

Bircan ve Özcan (2023) çalışmalarında, BIST Sürdürülebilirlik 25 Endeksi'ndeki işletmelerin finansal ve sürdürülebilirlik raporlarını IFRS S1 ve S2 taslak standartlarındaki gereklilikler açısından analiz etmişlerdir. Bu betimsel içerik analizinin sonucunda, endeks işletmelerinin mevcut sürdürülebilirlik raporlamalarında yeni standartlara uyum konusunda bazı önemli eksikler bulunduğu belirlenmiştir. Çalışma, işletmelerin sürdürülebilirlik bilgilerinin raporlanmasında karşılaştırılabilirlik ve bütünlük açısından standartların öngördüğü düzeye henüz tam olarak ulaşmadığını ortaya koymuştur. Yazarlar, inceledikleri işletmelerde özellikle sürdürülebilirlik risklerinin ve fırsatlarının finansal etkilerinin raporlanmasında tutarsızlıklar ve boşluklar olduğunu ifade etmiş, IFRS S1 ve S2'ye uyum sürecinde iyileştirmeler gerektiğini vurgulamışlardır.

Köse ve Çetin (2023), IFRS S1 ve S2'nin yayınlanmasının ardından bu standartların içeriğini ve oluşum sürecini ele alan bir değerlendirme yapmışlardır. Çalışmalarında, IFRS S1'in işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatlarını kısa, orta ve uzun vadede yatırımcılara aktarmak için gerekli genel raporlama hükümlerini içerdiğini, IFRS S2'nin ise iklimle ilgili açıklamaları IFRS S1 ile uyumlu şekilde tamamladığını belirtmektedir. Köse ve Çetin, IFRS S1 ve S2 sayesinde iklim riskleri ile işletme beklentileri arasında ilk defa ortak bir dil oluşacağının öngörüldüğünü ve günümüz işletmelerinde sürdürülebilir değer yaratma ile raporlama süreçlerinin artık birbirinden ayrılamaz unsurlar haline geldiğini vurgulamışlardır. Bununla birlikte çalışmada, söz konusu standartların Türkiye'deki sürdürülebilirlik düzenlemeleri bağlamında değerlendirilmesinin ve entegre bir yol haritası oluşturulmasının gerekliliğine dikkat çekilmiştir. Bu çalışma genel hatlarıyla IFRS S1 ve S2'nin getirdiği yenilikleri akademik bir bakış açısıyla özetlerken, Türkiye'de bu standartlara uyum konusunda farkındalık sağlamayı amaçlamaktadır.

Yüksel (2024) ise Türkiye'de muhasebe meslek mensuplarının sürdürülebilirlik raporlaması ve sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklamalara dair bakış açılarını ölçmeyi hedefleyen bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Kütahya ilindeki serbest muhasebeci ve mali müşavirleri kapsayan bu araştırmada, katılımcıların sürdürülebilirlik raporlamasına

yönelik tutumlarında bazı demografik ve deneyimsel faktörlerin etkili olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçlarına göre, cinsiyet ile “sürdürülebilirlik açıklamalarının işletmeye dezavantaj yaratacağı” görüşü arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunurken, daha önce sürdürülebilirlik konusunda rapor hazırlama deneyimi ile “sürdürülebilirlik açıklamalarının işletmeye dezavantaj sağlayacağı” algısı arasında negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Buna karşılık, katılımcıların eğitim düzeyi ve mesleki tecrübesi değişkenlerinin, sürdürülebilirlik raporlamasına ilişkin görüşleri üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığı gözlenmiştir. Çalışma ayrıca, sürdürülebilirlik standartları ve çerçeveleri hakkında bilgi düzeyi yüksek olan meslek mensuplarının, sürdürülebilirlik raporlamasının standartlaştırılması ve zorunlu hale getirilmesi gerektiği görüşüne daha güçlü biçimde katıldığını ortaya koymuştur. Yüksel’in bulguları, muhasebe profesyonellerinin IFRS S1 ve S2 gibi yeni sürdürülebilirlik standartlarına ilişkin farkındalığının arttıkça bu alandaki düzenlemelere daha olumlu yaklaşıklarını göstermektedir.

2.2. TSRS 1- Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler

TSRS 1, işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatlarına dair finansal etkileri olabilecek bilgileri karar alıcılara fayda sağlayacak şekilde açıklamalarını zorunlu kılmayı amaçlamaktadır (KGK, 2023a, Madde 1). Diğer bir deyişle, bir işletmenin uzun vadede nakit akışı yaratma kapasitesini etkileyebilecek ÇSY konularındaki risk ve fırsatlar hakkında bilgi verilmesi beklenir (Bircan ve Özcan, 2023). Bu yaklaşım, işletmeye kaynak sağlayacak yatırımcıların ve diğer paydaşların, işletmenin gelecekteki finansal durumu üzerinde etkisi olabilecek sürdürülebilirlik unsurlarını daha iyi anlamasını sağlamayı hedefler (KGK, 2023a, Madde 3).

Günümüzde bir işletmenin değeri ve finansal performansı, değer zinciri boyunca paydaşları, toplum ve doğal çevre ile ilişkilerinden doğrudan etkilenmektedir. Dolayısıyla bu alanlardaki risk ve fırsatlara dair şeffaf bilgi sunulması, finansal tablo kullanıcıları açısından önem taşımaktadır (Zdolšek ve Taškar Beloglavec, 2023). TSRS 1, tam da bu nedenle, finansal raporlamanın kapsamını genişleterek finansal olmayan unsurların finansal

performans üzerindeki etkilerini sistematik bir biçimde raporlama kapsamına dahil etmektedir.

Tablo 2.1. TSRS 1 ve Bazı Önemli Kavramlar

Sürdürülebilirlikle İlgili Risk ve Fırsatların Altında Yatan Kavramlar	Kavramları Kullanarak Sürdürülebilirlikle İlgili Risk ve Fırsatların Belirlenmesi
Değer Zinciri	Bir işletme değer zincirinin kapsamını değerlendirir ve paydaşlar, toplum, ekonomi ve doğal çevre ile etkileşimlerini göz önünde bulundurur.
Kaynaklar ve İlişkiler	İşletme değer zinciri boyunca kaynakları ve ilişkileri göz önünde bulundurur.
Bağımlılıklar ve Etkiler	Varlıklar, kaynaklar ve ilişkiler üzerindeki bağımlılıklarını ve etkilerini tanımlar.
Beklentileri Etkilemesi Makul Olarak Beklenebilecek Sürdürülebilirlikle İlgili Risk ve Fırsatlar	İşletme, makul olarak aşağıdakileri etkilemesi beklenebilecek sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatları tanımlar: • Kaynaklar ve ilişkiler üzerindeki bağımlılıklar • Etkilerinden kaynaklanan beklentiler etkilemektedir.

Kaynak: IFRS Sustainability, 2024

Bu kapsamda ilk olarak, işletmenin değer zinciri tanımlanmakta ve bu zincirin kapsamı değerlendirilerek paydaşlar, toplum, ekonomi ve doğal çevre ile olan etkileşimler göz önünde bulundurulmaktadır. Devamında, işletme değer zinciri boyunca sahip olduğu kaynaklar ve ilişkileri analiz etmekte; bu analiz, söz konusu kaynak ve ilişkiler üzerindeki bağımlılıkların ve bunların doğurabileceği etkilerin tespit edilmesini sağlamaktadır. Son aşamada ise, bu bağımlılıkların ve etkilerin işletmenin finansal yeterliliğini etkileme potansiyeli, makul ölçüde öngörülebilecek düzeyde ele alınmakta ve buna bağlı olarak sürdürülebilirlikle ilişkili somut risk ve fırsatlar tanımlanmaktadır. Bu yaklaşım, sürdürülebilirlik unsurlarının finansal raporlama süreçlerine entegre edilmesini sağlayarak karar alıcılar açısından anlamlı ve güvenilir bilgi üretimini desteklemektedir (IFRS Sustainability, 2024).

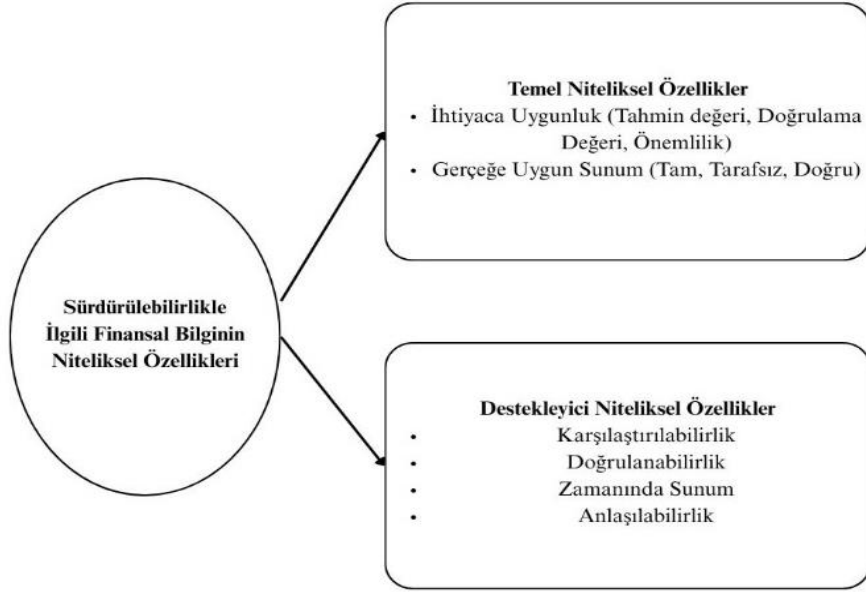
TSRS 1, bir işletmenin kısa, orta ve uzun vadede finansal durumunu (örneğin nakit akışları, finansmana erişim imkânı, sermaye maliyeti gibi unsurlarını) etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek tüm sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarının açıklanmasını şart koşar. Burada “makul ölçüde beklenebilecek” ifadesi, belirsizliğin yüksek olduğu konularda dahi olasılık dahilindeki önemli etkilerin göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgular (Komala ve Murtanto, 2024). Standart, bu risk ve fırsatları kısaca “işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatlar” şeklinde tanımlamıştır (KGK, 2023a, Madde 3). Buna göre, işletmenin ilerideki gelir, kar veya nakit akışı üzerinde anlamlı etkisi olabilecek çevresel veya sosyal faktörler bu kapsama girer. TSRS 1 yalnızca hangi konuların raporlanacağını değil, aynı zamanda bu açıklamaların nasıl hazırlanacağı ve sunulacağına ilişkin genel ilkeleri de ortaya koyar (KGK, 2023a, Madde 4). Bu sayede açıklanan bilgilerin, işletmeye kaynak sağlayacak paydaşlar için fayda sağlaması amaçlanır. TSRS 1, sürdürülebilirlik konularının finansal raporlamanın ayrılmaz bir parçası haline getirilmesi için çerçeve sunan temel standart niteliğindedir.

TSRS 1, genel amaçlı finansal raporların bir parçası olarak sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklamalar hazırlanması durumunda uygulanır (KGK, 2023a, Madde 5). Standart, hangi muhasebe standardına göre finansal tablo hazırlandığından bağımsız olarak işletmenin sürdürülebilirlik açıklamaları için geçerlidir; yani işletmenin genel kabul görmüş muhasebe çerçevesini kullanması TSRS 1’in uygulanabilirliğini etkilemez. Bu yönüyle TSRS 1, finansal raporlama altyapısı ne olursa olsun tüm işletmelerce benimsenebilecek esneklikte

tasarlanmıştır. Hatta standartta kullanılan terimler kâr amaçlı işletmelere göre belirlenmiş olsa da kâr amacı gütmeyen özel veya kamu işletmeleri de TSRS 1'i uygulayabilir; sadece bazı kavramların kendi bağlamlarına uyarlanması gerekebileceği not edilmiştir (KGK, 2023a, Madde 9). Bu durum, standartların olabildiğince geniş bir yelpazede kuruluş tarafından kullanılabilmesine olanak tanıyarak, sürdürülebilirlik raporlamasında ortak bir dil yaratma hedefiyle uyumludur.

Standart, işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek tüm sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını kapsar; ancak etkilemesi makul ölçüde beklenemeyecek risk ve fırsatlar bu standardın kapsamı dışındadır (KGK, 2023a, Madde 6). Dolayısıyla önemsiz veya uzak etkiye sahip sürdürülebilirlik konularının açıklanması TSRS 1 tarafından zorunlu tutulmaz. Buna karşılık, diğer TSRS'ler bir işletmenin belirli sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarına ilişkin hangi bilgileri açıklaması gerektiğini ayrıntılı olarak belirleyebilir (KGK, 2023a, Madde 7).

Standart, raporlanacak bilgilerin niteliği ve sunumuna ilişkin belirli kavramsal ilkeler tanımlar. Bu ilkeler, finansal raporlama alanındaki temel prensiplerin sürdürülebilirlik bilgilerine uyarlanmış halidir ve raporlamanın güvenilirliğini artırmayı amaçlar. Sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilginin yararlı olabilmesi için öncelikle ihtiyaca uygun olması ve gerçeği doğru biçimde yansıtmaması gerekir. Bu iki özellik, raporlama bilgisinin temel niteliksel özellikleridir (KGK, 2023a, Madde 10). Buna ek olarak bilgiler karşılaştırılabilir, doğrulanabilir, zamanında ve anlaşılabilir olursa faydası artacaktır; bu dört özellik de bilginin yararını artıran destekleyici nitelikler olarak belirtilmiştir (KGK, 2023a, EK D). Sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerin özellikleri Şekil 2.1.'de yer almaktadır.

Şekil 2.1. Sürdürülebilirlikle İlgili Faydalı Finansal Bilginin Niteliksel Özellikleri (KGK, 2023a, EK D)

TSRS 1’de bilgi kalitesine ilişkin bu çerçeve, büyük ölçüde finansal raporlamanın kavramsal çerçevesindeki niteliksel özellikler ile paraleldir (Bircan ve Özcan, 2023). Standart, sürdürülebilirlik açıklamalarının da finansal bilgiler kadar kaliteli ve güvenilir olması gerektiğini vurgulayarak, finansal ve finansal olmayan bilgi arasında güven düzeyi bakımından bir tutarlılık sağlamayı hedeflemektedir. Bu, standartların güçlü yönlerinden biri olup, raporlanan verinin sadece var olması değil, aynı zamanda karar alıcılar için anlamlı ve doğru olması gereğine dikkat çeker.

İşletmenin sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklamaları bir bütün olarak, işletmenin gelecekteki finansal durumunu etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek tüm önemli sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını gerçeğe uygun şekilde sunmalıdır (KGK, 2023a, Madde 11). Burada gerçeğe uygun sunumdan kasıt, sadece önemli konuların açıklanması değil, aynı zamanda bu bilgilerin doğru, tarafsız ve eksiksiz olarak verilmesidir (KGK, 2023a, Madde 13). Standart, belirli hükümlere uymanın bazen tam bir sunum için yeterli olmayabileceğini, eğer standartta aranan asgari bilgiler işletmenin durumunu tam yansıtmaya yetmezse işletmenin ilave açıklamalarla boşlukları doldurması gerektiğini belirtir (KGK, 2023a, Madde 15(b)). Yani işletme, standartta yazılı olmasa bile, kendi koşullarında önemli gördüğü ekstra bilgileri vererek raporunu tamamlamalıdır. Standart,

işletme gerekli görülen ek bilgileri de sağladığında TSRS'lere uygun hazırlanan açıklamaların gerçeğe uygun sunumu sağladığının varsayılacağını ifade eder (KGK, 2023a, Madde 16). Bu ilke, raporlamada şeffaflık ve bütünlük sağlanmasının bir güvencesi olarak görülebilir.

Standart kapsamının önemli bir noktası da önemlilik kriteridir. TSRS 1, finansal raporlama kavramsal çerçevesine paralel şekilde önemlilik ilkesini benimser. Yani bir bilginin raporlanıp raporlanmayacağına karar verilirken, o bilginin yokluğunun kullanıcıların ekonomik kararlarını etkileyip etkilemeyeceği değerlendirilir (Komala ve Murtanto,2024; Zdolšek ve Taškar Beloglavec, 2023). İşletme, gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek sürdürülebilirlik konularına ilişkin önemli bilgileri açıklamalıdır (KGK, 2023a, Madde 17). Burada önemlilik, bilginin niteliğine ve/veya büyüklüğüne bağlı olup, her işletmenin kendi koşullarına göre belirlemesi gereken bir husustur; standart “önemlilik işletmeye özgüdür” diyerek her işletmenin kendi durumunda hangi sürdürülebilirlik bilgilerinin önemli olduğunu kendisinin saptaması gerektiğini vurgular (KGK, 2023a, Madde 14). Bu yaklaşım, sektör ve işletme bazında farklılık gösteren sürdürülebilirlik önceliklerinin esnek şekilde ele alınmasını sağlar.

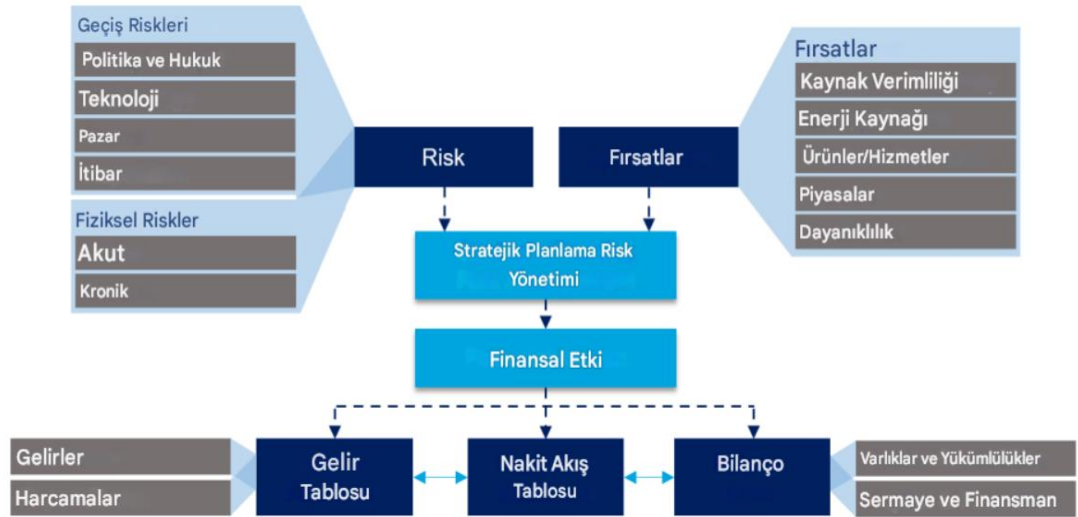
TSRS 1, sürdürülebilirlik açıklamalarının kendi içinde tutarlı olmasının yanı sıra finansal tablolarla da uyumlu ve bağlantılı olmasını vurgular. Öncelikle, sürdürülebilirlik raporu, finansal tablolarla aynı raporlama birimi ve dönemini kapsamalıdır; finansal tabloları sunan işletme ile sürdürülebilirlik açıklamalarını sunan işletme aynı olmalıdır (KGK, 2023a, Madde 20). Bu, grup yapısı veya konsolidasyon açısından tutarlılık anlamına gelir ve farklı raporlarda farklı sınırların kullanılmasını önler. Bununla birlikte işletme, açıklanan sürdürülebilirlik bilgilerinin birbiriyle ve finansal tablolarla ilişkisini açık biçimde ortaya koymalıdır. Kullanıcıların farklı açıklamalar arasındaki bağlantıları ve sürdürülebilirlik açıklamaları ile finansal sonuçlar arasındaki etkileşimi anlayabilmesi için uygun bir sunum yapılmalıdır (KGK, 2023a, Madde 21). Örneğin işletmenin stratejisinde belirttiği bir iklim riski, finansal tablolarda varlık değer düşüklüğü olarak yansımışsa, bu iki bilginin ilişkilendirilmesi beklenir. Bu ilke, entegre raporlama felsefesine yakın bir duruş sergilemekte olup, sürdürülebilirlik verilerinin soyut bir biçimde değil, işletmenin genel performansı bağlamında değerlendirilmesini kolaylaştırır. Bağlantılı bilgi prensibi, TSRS 1'in güçlü yanlarından biridir; zira yatırımcılar ve diğer kullanıcılar, finansal ve finansal olmayan bilgileri tek bir bütünün parçaları olarak görüp, işletmenin genel risk profilini ve

değer oluşturma kapasitesini daha net değerlendirebilir. Bu yaklaşım aynı zamanda raporlama disiplini artırarak, işletmelerin sürdürülebilirlik konularını yönetirken bunları finansal etkileriyle birlikte düşünmeye teşvik eder (Komala ve Murtanto, 2024).

2.3. TSRS 2 – İklimle İlgili Açıklamalar

TSRS 2, adından da anlaşılacağı üzere iklim değişikliğiyle ilgili sürdürülebilirlik açıklamalarına odaklanan bir standarttır. ISSB tarafından yayımlanan IFRS S2'nin Türkiye'ye uyarlanmış hali olan TSRS 2, TSRS 1 ile çalışacak şekilde tasarlanmıştır. Amacı, işletmelerin iklimle ilgili risk ve fırsatlarına dair önemli bilgileri genel amaçlı finansal rapor kullanıcılarına sunmasını zorunlu kılmaktır. Diğer bir ifadeyle TSRS 2, TSRS 1'deki genel hedefi iklim özelinde somutlaştırır: İşletmenin kısa, orta ve uzun vadede finansal durumunu etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek tüm iklimle ilgili risk ve fırsatların açıklanmasını sağlamayı hedefler. Böylece yatırımcılar ve alacaklılar, iklim değişikliğinin ilgili işletmenin gelecekteki nakit akışları, finansmana erişimi veya sermaye maliyeti üzerindeki potansiyel etkilerini daha iyi değerlendirebileceklerdir. Bu gereklilik, günümüzde iklim değişikliğinin hemen her sektör için stratejik bir mesele haline gelmesiyle oldukça kritik bir ihtiyaca cevap vermektedir. TSRS 2, işletmelerin “iklim değişikliğinden kaynaklanan finansal etkiler” konusunda şeffaf olmalarını zorunlu hale getirerek hem piyasaların bu riskleri doğru fiyatlamasına katkıda bulunmayı hem de işletme içi farkındalığı artırmayı amaçlar (Köse ve Çetin, 2023).

Şekil 2.2.'de görüldüğü gibi, geçiş ve fiziksel riskler ile fırsatlar stratejik planlama ve risk yönetimi süreci içinde değerlendirilerek finansal etki yaratır ve bu etki gelir tablosu, nakit akış tablosu ve bilanço üzerinde somutlaşır.

Şekil 2.2. TERS 2 Risk, Fırsat ve Finansal Etki (United States Environmental Protection Agency, n.d.)

Riskler, geçiş riskleri (politika ve hukuk, teknoloji, pazar ve itibar) ile fiziksel riskler (akut ve kronik) olmak üzere iki temel kategoride değerlendirilirken, fırsatlar ise kaynak verimliliği, enerji kaynakları, ürünler ve hizmetler, piyasalar ve dayanıklılık gibi unsurlar üzerinden tanımlanmaktadır. Bu risk ve fırsatların yönetilmesi için stratejik planlama risk yönetimi yaklaşımı benimsenmekte ve bu süreç doğrudan finansal etkiler yaratmaktadır. Finansal etkilerin ölçümü ve değerlendirmesi ise gelir tablosu, nakit akış tablosu ve bilanço gibi temel finansal raporlama araçlarıyla gerçekleştirilmektedir. Bu tablolar, gelirler, harcamalar, varlık ve yükümlülükler ile sermaye ve finansman kaynakları bakımından işletmenin finansal pozisyonunu ayrıntılı olarak ortaya koyarak işletmenin stratejik ve finansal sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik bilgi sunmaktadır (United States Environmental Protection Agency, n.d.).

TERS 2, içerik olarak iklim konusuna özel gereklilikler getirmekle birlikte, TERS 1'in kavramsal çerçevesi ve genel ilkeleriyle entegre olarak uygulanır. Standart, açıkça TERS 1 genel hükümleri bağlamında okunması gerektiğini belirtir (KGK, 2023b). Bu, TERS 2 kapsamında hazırlanan iklim açıklamalarının da TERS 1'deki amaç, kapsam, niteliksel özellikler, önemlilik ve sunum prensiplerine tabi olduğu anlamına gelir. TERS 2, ayrı bir kavramsal temel bölümü içermemekte; bunun yerine TERS 1'in kavramsal çerçevesinin iklim konusuna aynen uygulanacağını varsaymaktadır. Örneğin, ihtiyaca uygunluk, gerçeğe uygun sunum, önemlilik gibi TERS 1'de tanımlanan prensipler iklim açıklamaları için de

aynen geçerlidir. Bu bütünleşik yapı, standardın güçlü bir yönüdür: İşletmeler, iklimle ilgili bilgileri ayrıksı bir rapor olarak değil, finansal raporlarının bir parçası ve TSRS 1'in uzantısı olarak görürler. Aynı zamanda tekrarlardan kaçınılması açısından da önemlidir. Nitekim TSRS 2, eğer iklimle ilgili yönetim sorumlulukları işletmenin genel sürdürülebilirlik yönetişimine entegre şekilde yürütülüyorsa, işletmelerin mükerrer açıklamalar yapmasını gereksiz bulur ve bütüncül bir açıklama yapabileceğini belirtir (KGK, 2023b, Madde 7). Örneğin, sürdürülebilirlik konularının gözetimi tek bir kurul (ör. sürdürülebilirlik komitesi) tarafından bütüncül olarak yapılıyorsa, TSRS 1 kapsamında bu kurulun işleyişini anlatan bir işletmenin, TSRS 2 kapsamında aynı kurul için tekrar ayrı bir açıklama yapmasına gerek yoktur; entegre bir açıklama yeterli olacaktır. Bu yaklaşım hem raporlama yükünü azaltması hem de bilgilerin derli toplu sunulmasını sağlaması açısından olumlu karşılanmaktadır.

TSRS 2'nin bir diğer karakteristiği, iklim risk ve fırsatlarının kapsamını net tanımlamasıdır. Standart, iklimle ilgili riskleri iki ana gruba ayırır:

1. Fiziksel riskler
2. Geçiş riskleri

Fiziksel riskler, iklim değişikliğinin fiziksel etkilerinden (ör. aşırı hava olayları, deniz seviyesinin yükselmesi, sıcaklık ve yağış rejimlerindeki değişimler gibi) kaynaklanan, işletmenin varlıklarını, tedarik zincirini veya operasyonlarını etkileyebilecek risklerdir. Geçiş riskleri ise ekonominin düşük karbonlu bir yapıya geçişi sürecinde ortaya çıkan (ör. yeni düzenlemeler ve karbon vergileri, teknolojik değişimler, piyasa tercihlerinin değişmesi, itibar riskleri) risklerdir (Akdoğan, Özerhan ve Sultanoğlu, 2023). TSRS 2, bir işletmenin maruz kaldığı önemli iklim risklerini bu sınıflandırmaya göre belirtmesini ister; hatta tanımlanan her bir riskin fiziksel mi yoksa geçiş riski mi olduğunu açıkça göstermek zorunludur (KGK, 2023b, Madde 10(b)). Buna ek olarak, işletmenin iklimle ilgili fırsatları da raporlama kapsamına girer (KGK, 2023b, Madde 3(b)). İklimle ilgili fırsatlar, iklim değişikliğine uyum sağlamak veya çözüm üretmek yoluyla işletmenin elde edebileceği yeni gelir kaynakları, maliyet tasarrufları veya rekabet avantajlarıdır (Kusuma ve Gani, 2024). Örneğin, yenilenebilir enerji yatırımlarıyla uzun vadede daha ucuz enerji maliyetine kavuşmak veya düşük karbonlu ürünlere artan talep sayesinde pazar payını büyütmek birer fırsat olarak değerlendirilebilir.

TSRS 2, işletmelerin önemli gördüğü iklim fırsatlarını da tanımlamasını ve bunlardan nasıl yararlanmaya çalıştığını açıklamasını bekler. Burada önemlilik kriteri yine geçerlidir: Şayet işletme, iklim değişikliğinin kendisi için finansal açıdan önemsiz olduğunu (etkisinin ihmal edilebilir düzeyde kaldığını) makul bir gerekçeyle ortaya koyabiliyorsa, TSRS 2 kapsamındaki detaylı açıklamalardan muaf olabilir (KGK, 2023b, Madde 4).

Tablo 2.2.'de özetlendiği üzere, TSRS 1 tüm sürdürülebilirlik konularında genel bir çerçeve sunarken TSRS 2 iklim konusunu derinlemesine ele alan tamamlayıcı bir standarttır. Her iki standart birlikte uygulandığında, işletmelerden iklim dışındaki su kıtlığı riski, iş gücü devri, tedarik zinciri insan hakları riski gibi diğer önemli sürdürülebilirlik unsurlarını TSRS 1'e göre, iklim değişikliği ile ilgili unsurları ise TSRS 2'ye uygun şekilde raporlamaları beklenir. Bu bütünlük, raporun tek bir entegre yapı halinde sunulmasına imkân tanır.

Tablo 2.2. TSRS 1 ve 2 Standartları Özet Yapısı

Kriter	TSRS 1 (IFRS S1)	TSRS 2 (IFRS S2)
Kapsam	İşletmenin finansal durumunu veya değerini etkileyebilecek her türlü sürdürülebilirlik riski ve fırsatı.	İklim değişikliğinin neden olduğu fiziksel ve geçiş riskleri ile iklim fırsatları
Amaç	Yatırımcılar ve kreditorler için, işletmenin uzun vadeli değer yaratma kabiliyetini etkileyebilecek sürdürülebilirlik unsurlarına dair önemli bilgileri ortaya koymak.	İşletmenin iklimle ilgili risk yönetimi ve stratejisini şeffaflaştırarak, iklim risklerinin finansal etkileri konusunda yatırımcılara tutarlı bilgi sunmak ve iklim risk/strateji uyumunu teşvik etmek.

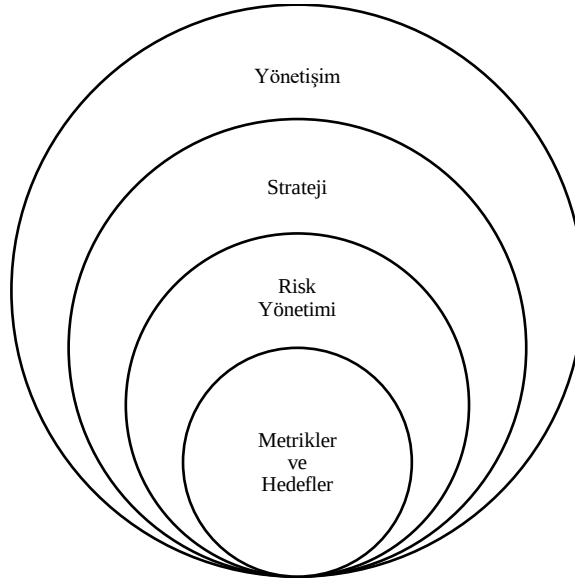
Dayanak & Çerçeve	ISSB'nin genel açıklama standardı; SASB sektörel standartlarına atıf yapar (iklim dışındaki konular için). Raporlama, TCFD benzeri dört temel içerik başlığı altında yapılır (Yönetişim, Strateji, Risk Yön., Metrikler ve Hedefler).	TCFD önerileri temel alınarak geliştirilmiştir. 68 alt sektör için SASB temelli kılavuzlar mevcuttur (sektöre özgü metrik ve açıklama önerileri). Raporlama, TSRS 1 ile aynı dört başlık altında, iklim özelinde detaylarla yapılır.
Özel Gereklilikler	– Raporlama sınırı: Finansal raporlama sınırı ile uyumlu olmalı, ancak değer zinciri etkileri de değerlendirilmelidir. – Karşılaştırma: Önceki dönem verileri ile karşılaştırmalı olarak sunum ve TSRS'ye uygunluk beyanı zorunludur. – Bağlantılı bilgi: Sürdürülebilirlik bilgileri ile finansal tablolar arasında bağlantılar açıklanmalıdır.	– Emisyonlar: Kapsam 1, 2 ve (uygulama takvimine göre) 3 sera gazı emisyonlarının GHG Protokolü'ne uygun şekilde açıklanması zorunludur. – Senaryo Analizi: İklim risk dayanıklılığını göstermek için en az bir iklim senaryosu analizi yapılmalı (örn. 2°C senaryosu) ve sonuçları raporlanmalıdır. – Hedefler: İklimle ilgili hedefler (varsa) ve ilerleme durumu açıklanmalıdır. – Geçiş Planı: Düşük karbon ekonomiye geçiş planları, yasal uyum hedefleri (örn. ulusal katkı beyanları) raporlanmalıdır.

Kaynak: KGK, 2023a,b

2.4. TSRS'lerin Temel Unsurları

IFRS Vakfı, Haziran 2023 tarihinde ilk sürdürülebilirlik standartlarını yayımlamış ve bu standartların TCFD'nin dört temel tavsiye alanını birebir benimsediğini duyurmuştur (Sabancı Üniversitesi ve CDP Türkiye, b.t.). Bu kapsamda IFRS S1, sürdürülebilirlik konularında işletmelerin yönetim, strateji, risk yönetimi ile ölçütler ve hedefler gibi temel alanlarda bilgi açıklamasını zorunlu tutarak TCFD'nin çerçevesini genişletilmiş bir sürdürülebilirlik perspektifinde yeniden ortaya koymaktadır (Köse ve Çetin, 2023). Diğer taraftan IFRS S2, özellikle iklim değişikliği ile ilgili risk ve fırsatların raporlanmasına odaklanmakta olup doğrudan TCFD tavsiyeleri üzerine inşa edilmiştir. Bu durum, hâlihazırda TCFD'ye uygun raporlama yapan işletmelerin IFRS S2'ye geçiş sürecini önemli ölçüde kolaylaştıracaktır; zira TCFD'nin dört temel bileşeni olan "Yönetim", "Strateji", "Risk Yönetimi" ve "Metrikler ve Hedefler", IFRS S2'nin de temel yapısını oluşturur (Elmacı, 2024).

TSRS'ler, işletmelerin sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgilerini dört ana başlık altında raporlamalarını öngörür: Yönetim, Strateji, Risk Yönetimi, Metrikler ve Hedefler.

Şekil 2.3. Temel Unsurlar (IFRS Foundation, 2023)

Aşağıdaki bölümde, TSRS kapsamında belirlenen her bir temel unsurun içeriği ve önemi ayrıntılı olarak incelenmektedir.

2.4.1. Yönetişim

Yönetişim ile ilgili açıklamalar, işletmenin sürdürülebilirlik konularında üst düzeydeki yönetim yapısını, sorumluluk dağılımını ve gözetim mekanizmalarını ortaya koyar. TSRS 1'e göre bu başlık altındaki temel amaç, rapor kullanıcılarının işletmenin sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını izlemek, yönetmek ve denetlemek için kullandığı yönetim yapısını anlamalarını sağlamaktır (KGK, 2023a, Madde 26). Bu kapsamda işletme, sürdürülebilirlik konularında nihai sorumluluğun kimde olduğu (örneğin yönetim kurulunda mı, belirli bir komitede mi), yönetim organlarının bu konuları nasıl ele aldığı ve kurumsal yönetim süreçlerine nasıl entegre ettiği gibi bilgileri açıklamalıdır. Uygulamada TSRS 1, işletmelerden öncelikle sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarının gözetiminden sorumlu en üst düzey yönetim organını veya kişileri (örneğin yönetim kurulu, denetim komitesi, sürdürülebilirlik komitesi veya üst yönetimdeki belirli bir pozisyon) belirlemelerini ve bunlara ilişkin çeşitli detayları raporlamalarını istemektedir (KGK, 2023a, Madde 27(a)). Özellikle bu organ ya da kişilerin görev tanımları içinde sürdürülebilirlik konularının nasıl yer aldığı, yetki ve sorumluluklarının bu açıdan nasıl belirlendiği açıklanmalıdır. Bu yöneticilerin veya kurul üyelerinin sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını etkin bir biçimde denetleyebilmek için yeterli beceri ve uzmanlığa sahip olup olmadıkları, bu konuda gerekliyse hangi adımlarla geliştirme sağlandığı belirtilmelidir. İşletme, üst düzey yönetimin sürdürülebilirlik konularında ne sıklıkla ve hangi mekanizmalarla bilgilendirildiğini açıklamalıdır.

Yönetişim açıklamalarının bir diğer boyutu, işletmenin stratejik karar alma süreçlerinde ve büyük yatırım/risk kararlarında sürdürülebilirlik konularının nasıl hesaba katıldığıdır. TSRS 1, yönetim organlarının işletme stratejisini, büyük ölçekli yatırımları veya risk yönetimi süreçlerini denetlerken sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını ne şekilde dikkate aldıklarını ve bu süreçte ortaya çıkabilecek olası ödünleşimleri değerlendirip değerlendirmediklerini de raporlamayı gerektirir (KGK, 2023a). Ödünleşim kavramı, "Aynı zamanda sağlanması mümkün olmayan etkenlerin dengelenmesi" bir başka deyişle bir avantaj sağlamak için başka bir avantajdan veya faydadan feragat etmek durumunda kalınmasıdır (Terimler Sözlüğü, t.y.). Buradaki ödünleşim ifadesi, yönetimin sürdürülebilirlik hedefleri ile diğer stratejik veya finansal hedefler arasında oluşabilecek çatışmaları ve bu çatışmalarda alınan kararları nasıl yönettiğini veya dengelediğini anlatır.

TSRS 2 kapsamında yönetim açıklamalarının amacı, kullanıcıların işletmenin iklim risk ve fırsatlarını yönetmek ve denetlemek için oluşturduğu üst düzey yapı ve süreçleri anlamasını sağlamaktır (KGK, 2023b, Madde 5). Bu, TSRS 1’deki yönetim amacının iklim özelindeki karşılığıdır. İşletme, iklimle ilgili konularda karar alma ve gözetim mekanizmasının tepe noktalarını ve işleyişini açıkça ortaya koymalıdır. Uygulamada bu, işletmenin yönetim kurulunun (veya ilgili kurul/komitenin) iklim risk ve fırsatlarını nasıl gözetlediğinin açıklanmasıyla başlar. TSRS 2, Madde 6(a) uyarınca, sürdürülebilirlik (iklim) konularının gözetiminden sorumlu yönetim organlarını veya kişileri tanımlamayı ve bunlara ilişkin bilgileri sunmayı şart koşar. Bu bilgiler, TSRS 1’deki yönetim açıklamalarının iklim odağında derinleştirilmiş halidir. Örneğin işletme, ilgili kurul veya komite üyelerinin iklim risk ve fırsatlarına dair görev tanımlarını ve yetki alanlarını işletme belgelerinde nasıl tanımladığını belirtmelidir. Yine bu organların, iklim risk ve fırsatlarına yönelik stratejileri denetleyebilmek için gerekli uzmanlığa sahip olup olmadıkları ve gerekirse nasıl geliştirildikleri açıklanır.

Üst yönetim ücretlendirme politikalarında iklimle ilgili performans göstergelerinin yer alıp almadığı ve nasıl entegre edildiği de TSRS 2 yönetim bölümünün kapsamındadır. Örneğin CEO prim hesaplamasına emisyon azaltım hedeflerine ulaşma kriteri konulmuş mu, bu belirtilecektir. TSRS 2, TSRS 1’deki genel yönetim açıklamalarına ilaveten, eğer işletmenin bir iklim geçiş planı varsa (örneğin net-sıfır emisyon hedefi doğrultusunda bir karbonsuzlaşma planı), bu planın yönetim organınca nasıl gözetildiğine dair bilgilerin de paylaşılmasını bekler (Köse ve Çetin, 2023).

Madde 6(b) uyarınca işletme, üst yönetim kademesinin (icra kurulu ve diğer yöneticilerin) iklim risk ve fırsatlarının günlük yönetimindeki rolünü açıklamalıdır. Bu bağlamda işletme içinde iklimle ilgili sorumlulukların belirli bir yönetici pozisyona veya komiteye devredilip devredilmediği; devredildiyse bu pozisyon veya komitenin yönetim kurulu tarafından nasıl denetlendiği belirtilir. Örneğin bir “Sürdürülebilirlik veya İklim Direktörü” atanmışsa, bu kişinin kime raporlama yaptığı, hangi yetkilere sahip olduğu ve yönetim kurulunun bu rolü nasıl izlediği anlatılır. Üst yönetimin iklim risk ve fırsatlarının günlük takibine destek için hangi iç kontrol prosedürlerini kullandığı ve bunların işletmenin diğer iç fonksiyonlarıyla nasıl entegre olduğu da açıklanmalıdır.

TSRS 2, TSRS 1 ile uygulanmak üzere tasarlandığından, iklimle ilgili yönetim bilgilerinin sunulmasında gereksiz tekrarların önlenmesi gerektiğini vurgular. Standardın ilgili hükmü, işletmelerin TSRS 2 kapsamındaki açıklamaları yaparken TSRS 1’de zaten verdikleri yönetim bilgilerini aynen kopyalamamalarını, mümkün olduğunca o bilgilere atıf yaparak tekrardan kaçınmalarını belirtir. Bu ilke uyarınca, TSRS 2 raporunda işletme aynı bilgileri yinelemek yerine iklim bağlamına özgü ilave veya farklı yönleri açıklamalıdır (KGGK, 2023b, Madde 7).

Bütün bu yönetim açıklamaları, yatırımcılara işletmenin en üst düzeyde sürdürülebilirlik konularını ciddiye alıp almadığı, bu konuların yönetiminde hesap verebilirlik ve yetkinlik düzeyinin ne olduğu konusunda fikir verir. İyi bir yönetim yapısı, işletmenin sürdürülebilirlik risklerini proaktif şekilde ele alacağını ve fırsatları değerlendirebileceğini gösterir. TSRS 1’in bu gereklilikleri, işletmeleri iç kontrol mekanizmalarını ve yönetim yapısını gözden geçirmeye teşvik ederek kurumsal kapasiteyi artırma yönünde olumlu bir etki yapabilir. TSRS 2’nin yönetim gereklilikleri, TSRS 1’in genel yönetim çerçevesini iklim boyutunda derinleştirerek, işletmenin en üst kademesinden günlük yönetime kadar iklim konusunun sahiplenilmesini ve hesap verebilirliğini şeffaf kılmayı hedefler.

Bununla birlikte, bir zorluk olarak, özellikle sürdürülebilirlik yönetimi konusunda deneyimi az olan işletmelerde bu seviyede detaylı yönetim uygulamalarını tesis etmek başlangıçta zorlayıcı olabilir. Yine de uzun vadede bu standartlar, işletmelerin yönetim kültüründe sürdürülebilirliği içselleştirmeleri açısından dönüşüm yaratma potansiyeline sahiptir.

2.4.2. Strateji

Strateji başlığı altındaki açıklamalar, işletmenin sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını iş modeline ve genel kurumsal stratejisine nasıl entegre ettiğini ortaya koyar. TSRS 1’e göre bu açıklamaların amacı, kullanıcıların işletmenin sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatları yönetme stratejisini kavramasını sağlamaktır (Köse ve Çetin, 2023). Diğer bir deyişle, yatırımcılar bir işletmenin iklim değişikliği, doğal kaynak kıtlığı, değişen müşteri

tercihlerine uyum gibi konular karşısında iş modelini nasıl uyarladığını veya uyarlamayı planladığını bilmek ister. TSRS 1, işletmelerin öncelikle kendileri için önemli (finansal açıdan etkili) sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını tanımlamalarını ve bunların işletmenin genel stratejisi ve hedefleri açısından anlamını açıklamalarını ister (KGK, 2023a, Madde 29(a); 30(a)). Bu kapsamda, işletmenin kısa, orta ve uzun vadede karşı karşıya olduğu başlıca sürdürülebilirlik riskleri ve fırsatları belirlenmeli; bunların ilgili zaman dilimleri tanımlanarak (örneğin “kısa vade = önümüzdeki 2 yıl” gibi) finansal planlamayla ilişkisi kurulmalıdır (Zdolšek ve Taškar Beloglavec, 2023). Her bir önemli risk veya fırsatın potansiyel etkileri (örneğin nakit akışlarında azalma, maliyet artışı ya da yeni gelir imkânları yaratması gibi) nitel veya nicel olarak değerlendirilmelidir.

İşletmenin stratejik tepkisi de bu bölümde açıklanır: Tanımlanan risk ve fırsatlara karşı işletme ne yapmıştır veya yapmayı planlamaktadır? TSRS 1, işletmenin bu risk ve fırsatlara nasıl karşılık verdiğini veya vereceğini, yani iş modelinde, yatırımlarında veya politikalarında ne gibi değişiklikler öngördüğünü anlatmasını bekler (Bircan ve Özcan, 2023). Örneğin, iklim değişikliği nedeniyle hammadde tedarikinde risk yaşayan bir işletme, alternatif tedarikçilere yönelme ya da hammadde kullanımını azaltma stratejisini vurgulayabilir veya elektrikli araçlara talep artışı bir otomotiv işletmesi için fırsatsa, AR-GE yatırımlarını bu alana kaydırıldığını belirtebilir.

TSRS 1 kapsamında stratejik dayanıklılık konusu da ele alınmalıdır. Standart, işletmenin stratejisinin ve iş modelinin tanımlanan sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarına karşı ne kadar dayanıklı olduğunu, farklı senaryolar altında ayakta kalabilme kapasitesini değerlendirmesini ister (KGK, 2023a, Madde 29(e)). Bu, işletmenin değişen koşullara uyum sağlayabilme becerisini ölçer ve genellikle geleceğe yönelik senaryo analizleri ile desteklenir. Örneğin TSRS 1, iklim değişikliği gibi kritik bir risk için işletmenin çeşitli iklim senaryolarında nasıl performans göstereceğine dair analiz yaparak sonuçlarını açıklamasını teşvik eder. Nitekim açıklamalarda, varsa uygulanan senaryo analizlerinden veya stres testlerinden elde edilen sonuçların da paylaşılması beklenir. İklim özelinde, TSRS 1 genel bir standart olduğundan senaryo analizi zorunlu tutulmazken, rehberlik amacıyla böyle bir analiz iyi uygulama olarak sunulur. Bu yönüyle TSRS 1 esnek bir yaklaşım benimser; ancak TSRS 2 ile düşünüldüğünde iklim riskleri için senaryo analizinin fiilen beklendiği söylenebilir.

TSRS 2'nin strateji bölümü, TSRS 1'deki strateji bölümünün iklim özelindeki karşılığıdır. Amaç, kullanıcıların işletmenin iklim değişikliği karşısında iş modelini ve stratejisini nasıl uyarladığını veya uyarlamayı planladığını anlamalarını sağlamaktır (KGK, 2023, Madde 8). İşletme, TSRS 1'de olduğu gibi, iklimle ilgili önemli risk ve fırsatlarını tanımlamalı ve bunların finansal olarak önemli olup olmadığını değerlendirmelidir. Madde 9(a) gereği, işletmenin gelecekteki finansal yeterliliğini etkilemesi makul ölçüde beklenebilecek iklim risk ve fırsatlarının belirlenmesi ve açıklanması şarttır. Bu kriter, TSRS 1'deki önemlilik eşiğinin aynısı olup iklim konusu için uygulanmaktadır. İşletme, tanımladığı her bir iklim riskinin fiziksel mi yoksa geçiş riski mi olduğunu da belirtmelidir (KGK, 2023b, Madde 10(b)).

Tanımlanan iklim risk ve fırsatlarına ilişkin etki analizleri strateji bölümünün kritik bir parçasıdır. İşletme, her bir önemli risk veya fırsatın iş modeline, operasyonlarına ve finansal tablolara olası etkilerini açıklamalıdır (KGK, 2023b, Madde 14). Örneğin fiziksel risklerden sel baskını riski varsa, bu riskin işletmenin üretim tesislerine zarar verip vermeyeceği, sigorta maliyetlerini nasıl değiştirebileceği veya tedarik zincirinde kesintiye yol açıp açmayacağı değerlendirilir. Geçiş risklerinden karbon vergisi riski varsa, olası bir karbon fiyatının işletmeye yıllık maliyet etkisi hesaplanabilir. Bu tür bilgiler, yatırımcılara risklerin büyüklüğü hakkında fikir verir. Aynı zamanda işletmenin stratejik yanıtı burada devreye girer: TSRS 2, işletmenin tespit ettiği iklim risk ve fırsatlarına karşı ne yaptığı veya yapmayı planladığı konusunda bilgi sunmasını ister (KGK, 2023b, Madde 14(a)). Örneğin yükselen karbon maliyetine karşı enerji verimliliği yatırımları yapıyor mu, ya da fiziksel risklerin yüksek olduğu tesisler için yedekleme sistemleri, afet planları var mı, açıklanır. İşletmenin iş modeli iklim değişikliğine nasıl uyum sağlıyor, yeni koşullara göre nasıl dönüşüyor (örneğin ürün portföyünü düşük karbonlu seçeneklere kaydırmak gibi) bunlar da strateji kapsamında yer alır.

Standart, işletmelerin iklim değişikliğine karşı stratejilerinin ne kadar dayanıklı olduğunu gösterebilmeleri için iklim senaryoları analizleri yapmalarını teşvik eder. Madde B22 ve devamında (Uygulama Rehberi) belirtildiği üzere, işletmelerin farklı iklim senaryoları altında (örneğin karbon emisyonlarının sınırlandırıldığı 2°C senaryosu vs. sınırlanmadığı 4°C senaryosu gibi) iş modellerinin ve stratejilerinin performansını değerlendirmesi beklenir. Somut olarak, işletme eğer bir iklim senaryo analizi yaptıysa, hangi senaryoları kullandığını (örneğin IPCC'nin RCP 2.6 ve RCP 8.5 senaryoları gibi), bu

senaryoların hangi varsayımlara dayandığını ve sonuçlarının stratejisine etkisini raporlamalıdır. Madde 22, bu iklim dayanıklılığı analizinde genellikle nicel ve nitel sonuçların bir kombinasyonunun sunulmasını önerir.

TSRS 2, iklim stratejisi bölümünde ayrıca işletmenin düşük karbon geçiş planlarını varsa bunların ana hatlarına değinilmesini teşvik eder (KGK, 2023b, Madde 9(c) ve 14(a)(iv)). Örneğin “Net Sıfır Emisyon” taahhüdü veren bir işletmenin, bu hedefe ulaşmak için öngördüğü dönüşüm ve bunun önemli kilometre taşları (2025’e kadar %x azaltım gibi ara hedefler) genel olarak strateji kısmında tartışılır. Bu bilgiler, yatırımcıların işletmenin iklim değişikliğine ne kadar hazırlıklı ve bağlı olduğunu değerlendirmesi için kritiktir.

Stratejik boyuttaki açıklamalar, işletmelerin sürdürülebilirlik sorunlarını ne ölçüde proaktif şekilde yönettiklerini anlamak açısından kritik önem taşımaktadır. Bu bağlamda TSRS 1’in strateji bileşeni, işletmeleri uzun vadeli düşünmeye ve iş modellerini geleceğin sürdürülebilirlik koşullarına göre şekillendirmeye teşvik etmesi bakımından önemli bir güçlü yön sunar. Bu özellik, yatırımcılar açısından işletmelerin geleceğe hazırlık düzeylerini değerlendirme imkânı sağlayarak önemli öngörüler kazandırır (Köse ve Çetin, 2023; Komala ve Murtanto, 2024).

2.4.3. Risk yönetimi

Risk yönetimi açıklamaları, işletmenin sürdürülebilirlik risk ve fırsatlarını belirleme, değerlendirme, önceliklendirme ve izleme süreçlerini ortaya koyar. Buradaki amaç, kullanıcıların işletmenin bu konuları ayrı bir süreç olarak mı ele aldığı, yoksa mevcut kurumsal risk yönetimi sistemine entegre biçimde mi yönettiği konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktır (KGK, 2023a, Madde 43). İyi bir risk yönetimi uygulaması, sürdürülebilirlik risklerinin erken tespiti ve etkin yönetimiyle finansal etkilerin azaltılmasına katkıda bulunur. TSRS 1, işletmelerin sürdürülebilirlik risk yönetimi süreçlerini ve bunların genel risk yönetimi çerçevesine nasıl entegre olduğunu açıklamalarını istemektedir (KGK, 2023a, Madde 43(a)). Örneğin, bir işletme sürdürülebilirlik risklerini tamamen ayrı bir ekip ve prosedürle mi yönetiyor, yoksa kurumsal risk envanterine çevresel/sosyal riskleri de ekleyerek tüm risklerini entegre mi takip ediyor, bu belirtilmelidir. Eğer entegre edildiyse,

hangi düzeyde ve nasıl entegre edildiği (örneğin, sürdürülebilirlik riskleri için ayrı bir komite veya raporlama hattı var mı, yoksa mevcut risk komitesinin gündemine mi dahil ediliyor) gibi detaylar sunulur. İşletmelerin, sürdürülebilirlik risklerini belirlerken kullandıkları yöntemler, bu riskleri önceliklendirme kriterleri ve risklerin izlenmesi için kullanılan araçlar da risk yönetimi açıklamalarının parçası olabilir. TSRS 1 ayrıca, sürdürülebilirlik risklerinin yönetiminde kullanılan araç ve süreçlerin işletmenin diğer iç kontrol fonksiyonlarıyla ilişkisini de vurgular.

TSRS 2’de risk yönetimi kısmı, TSRS 1’deki risk yönetimi açıklamalarının iklim konusuna uyarlanmış halidir. İşletmenin iklimle ilgili riskleri nasıl tanımlayıp değerlendirdiği, bu riskleri yönetmek için hangi süreçleri kullandığı ve bunların genel risk yönetimi çerçevesine nasıl entegre olduğu açıklanır. İklim riskleri, geleneksel finansal risklere kıyasla daha uzun vadeli ve belirsiz olabilir; bu nedenle kurumsal risk yönetimi süreçlerine entegre edilmezse göz ardı edilme riski vardır. TSRS 2, Madde 6(b)(ii) kapsamında, yönetimin iklim risk ve fırsatlarının günlük gözetimine destek için hangi iç kontrolleri ve prosedürleri kullandığını belirtmesini ister. Örneğin, işletmenin kurumsal risk envanterinde iklim risklerine ayrı bir kategori açılmış mı, bu riskler için özel bir takip mekanizması var mı, ya da iç denetim planlarında iklim riskleri değerlendirmeye alınıyor mu?

TSRS 2 ayrıca, eğer TSRS 1 kapsamında genel sürdürülebilirlik risk yönetimi anlatıldıysa ve iklim riskleri de bu yapının içinde zaten ele alınıyorsa, tekrara düşmemek adına bu bütünleşik yapının vurgulanmasını yeterli görür (KGK, 2023b, Madde 26).

Risk yönetimi başlığı da işletmelerin sürdürülebilirlik risklerine yaklaşımlarının sistematikliği ve ciddiyeti açısından kritik önem taşımaktadır. TSRS 1’in risk yönetimi gereklilikleri, sürdürülebilirlik risklerinin geleneksel risk yönetimi pratiklerine entegre edilmesini teşvik ederek işletmelerde bütüncül bir risk farkındalığı yaratır. Böylece yatırımcılar, sürdürülebilirlik risklerinin yönetimi konusunda işletmelerin hazırlığını değerlendirme fırsatı bulur. Bu entegrasyonun pek çok işletme için halen bir dönüşüm süreci gerektirdiği ve başlangıçta kaynak ve bilgi birikimi açısından zorluk yaratabileceği unutulmamalıdır. Uzun vadede ise bu dönüşümün risk yönetimi kapasitesini artıracığı açıktır (KGK, 2023b, Madde 43, 44c).

Benzer şekilde TSRS 2'nin risk yönetimi bölümü, mevcut risk yönetimi pratiklerinin iklim boyutuyla zenginleşmesini sağlar ve risk yönetimi ile sürdürülebilirlik birimleri arasında bağlantı kurar. İklim risklerinin değerlendirilmesindeki niceliksel zorluklar ve uzmanlık ihtiyacı, işletmelerin dış danışmanlıklara yönelmelerine veya metodoloji geliştirme konusunda zorlanmalarına neden olabilir (Kusuma ve Gani, 2024). Bu zorluklar aynı zamanda piyasanın iklim riski yönetimi alanında gelişmesini teşvik edecek, finansal hizmetler ve sigorta sektöründe yeni fırsatlar yaratacaktır. Böylece TSRS 2, iklim risklerinin piyasada fiyatlanabilir ve yönetilebilir bir hale gelmesine önemli ölçüde katkıda bulunacaktır.

2.4.4. Metrikler ve hedefler

Son temel unsur olan metrikler ve hedefler bölümü, işletmenin sürdürülebilirlikle ilgili performansını nasıl ölçtüğünü ve hangi hedefleri benimsediğini ortaya koyar. Bu başlık altındaki açıklamaların amacı, kullanıcıların işletmenin sürdürülebilirlik alanındaki ilerleyişini somut göstergelerle takip edebilmesini sağlamaktır (KGK, 2023a, Madde 45). Başka bir ifadeyle “ölçmediğiniz şeyi yönetemezsiniz” prensibi burada geçerlidir; işletmenin çevresel ve sosyal performansına dair sayısal göstergeler ve ulaşmayı hedeflediği seviyeler, işletmenin bu konulara verdiği önemi ve başarısını gösterir. TSRS 1, işletmenin her bir önemli sürdürülebilirlik risk ve fırsatı için uygun performans metriklerini açıklamasını zorunlu kılar (KGK, 2023a, Madde 46). Bu kapsamda raporlanacak metrikler iki ana kategoriye ayrılır:

(1) İlgili risk veya fırsatın kendisini ölçen göstergeler ve

(2) İşletmenin belirlediği hedeflere yönelik ilerlemeyi ölçen göstergeler.

Örneğin su kıtlığı riski işletme için önemliyse, “su tüketim oranı” o riskin gerçekleşme boyutunu gösteren bir metrik olabilir veya işletme karbon nötr olma hedefi koymuşsa, “yıllık sera gazı emisyon azalımı miktarı” hedef ilerleme metriği olarak raporlanabilir. Standart, belirli bir sürdürülebilirlik konusuna ilişkin ileride ayrı bir TSRS standardı yayınlanır ve o standart belli metriklerin açıklanmasını şart koşarsa, öncelikle bu

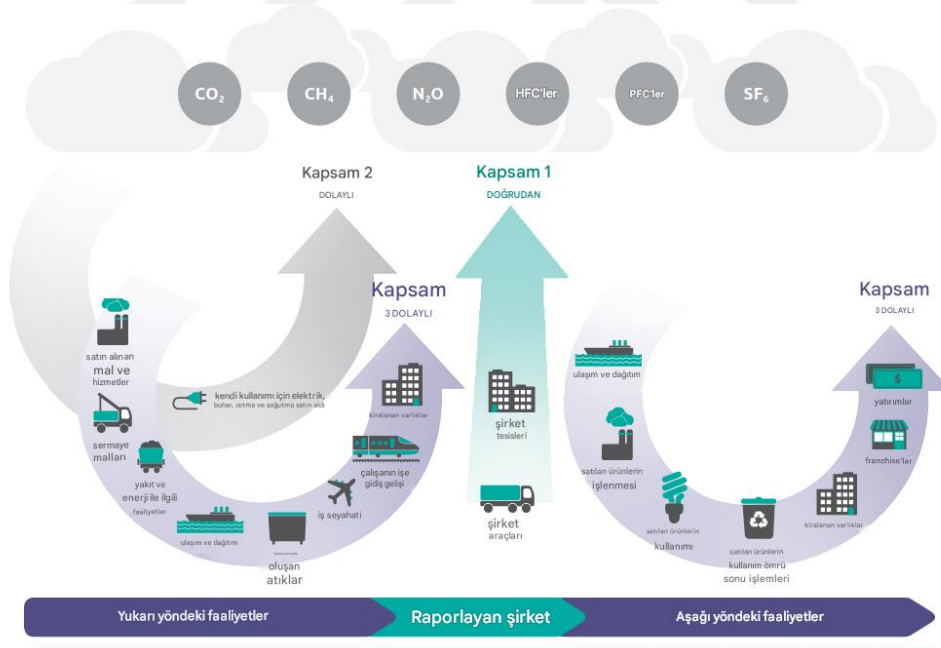
zorunlu metriklerin raporlanmasını öngörür (KGK, 2023a). Eğer ilgili konuda özel bir standart yoksa, TSRS 1 işletmelere rehberlik kaynaklarına başvurarak uygun metrikleri belirlemelerini söyler (KGK, 2023a, Madde 47). Yani işletme, kendi sektöründe ve konu özelinde yaygın olarak kullanılan göstergeleri belirlemek için GRI (Küresel Raporlama Girişimi), SASB (Sürdürülebilirlik Muhasebe Standartları Kurulu) gibi uluslararası çerçevelerden yararlanabilir. TSRS 1, 54-58. maddelerinde diğer standartlardan nasıl yararlanılacağına dair rehberlik sunarak, işletmelerin doğru metrikleri seçmesine yardımcı olur. Bunun yanı sıra, sektörel ve iş modeline özgü metriklerin de açıklanmasını teşvik eder (KGK, 2023a, Madde 48). Örneğin bir otomotiv üreticisi, elektrikli araç satışlarının toplam satışlar içindeki payını; bir enerji işletmesi, yenilenebilir enerji üretiminin toplam üretimdeki yüzdesini; bir bankaysa sürdürülebilir (yeşil) kredilerin toplam portföydeki payını önemli bir gösterge olarak raporlayabilir. Bu tür sektöre özgü metrikler, her işletmenin faaliyet alanındaki kritik sürdürülebilirlik performansını yansıtması bakımından önemlidir.

İşletmelerin belirledikleri hedefler de bu bölümde yer alır. TSRS 1, işletmenin kendi belirlediği ya da tabi olduğu yasal düzenlemeler gereği ulaşması gereken sürdürülebilirlik hedeflerini ve bu hedeflere doğru kaydettiği ilerlemeyi raporlamasını ister. Örneğin bir işletmenin 2030 yılına kadar emisyonlarını %50 azaltma hedefi varsa, bu spesifik hedef ve gerçekleşme durumu (şu ana dek %20 azaltım sağlandı gibi) belirtilmelidir. Hedeflerin niteliği (mutlak mı oransal mı, uzun vadeli mi kısa vadeli mi) ve kapsamı (tüm operasyonları mı kapsıyor, belirli bir segmenti mi) gibi bilgiler de verilerek, okuyucuların hedefin ciddiyetini değerlendirebilmesi sağlanır. Eğer hedeflerde zaman içinde değişiklik yapıldıysa (örneğin 2050 net-sıfır hedefi 2040'a çekildiyse veya tam tersi), bu revizyon ve gerekçesi de açıklanmalıdır (KGK, 2023a). Böylece zaman içinde işletmenin hedeflerine bağlılığı ve ambisyon düzeyi izlenebilir.

TSRS 1, raporlanan metriklerin kaynağını ve hesaplama yöntemini de şeffaf biçimde açıklamayı zorunlu kılar. Eğer işletme, TSRS dışında bir çerçeveden alınan bir göstergeyi kullanıyorsa bunun hangi çerçeveye dayandığını belirtmelidir (KGK, 2023a, Madde 49). Örneğin “GRI Standartlarına göre tanımlanan X endeksi” şeklinde bir atıf yaparak, kullanılan göstergenin yaygın bir tanımı varsa bunu okura bildirir. Aynı şekilde, işletmenin kendi geliştirdiği özel bir metrik kullanılıyorsa, bu göstergenin tam olarak nasıl tanımlandığı ve hesaplandığı hakkında bilgi verilmelidir (KGK, 2023a, Madde 50). Bu saydamlık, kullanıcıların sunulan verileri doğru yorumlaması için kritiktir ve verinin güvenilirliğini

artırır. Metrikler ve hedefler bileşeninin önemi, işletmenin sürdürülebilirlik performansının nesnel ölçütlerle takip edilmesini sağlamasında yatar. Yatırımcılar ve diğer paydaşlar, açıklanan metrikler sayesinde işletmenin çevresel ve sosyal alandaki gidişatını somut olarak izleyebilir, hedeflerine ulaşp ulaşmadığını değerlendirebilir. Bu da hesap verebilirlik ve yönetimin güvenilirliği açısından temel oluşturur.

TSRS 2'nin belki de en somut ve standartlaştırılmış hükümleri bu bölümde yer alır. İklimle ilgili metrikler ve hedefler, işletmenin iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum konularındaki performansının sayısal göstergelerini içerir. TSRS 2, sektörler arası genel iklim metrikleri tanımlayarak, tüm işletmelerin açıklaması beklenen belli başlı göstergeler olduğunu belirtir (KGK, 2023b, Madde 28(a)). Bunların başında sera gazı emisyonları gelmektedir. Standart, bir işletmenin Kapsam 1, Kapsam 2 ve Kapsam 3 sera gazı emisyonlarını ayrı ayrı açıklamasını zorunlu tutar (KGK, 2023b, Madde 29(a)). Bu hüküm son derece kritiktir çünkü sera gazı emisyonları, bir işletmenin iklim değişikliğine katkısının en doğrudan ölçüsüdür ve yatırımcılarca sıkça talep edilen bir veridir.

Şekil 2.4. Sera Gazı Emisyonlarına Genel Bakış

Kaynak: World Resources Institute & World Business Council for Sustainable Development, 2011

Tanım olarak Kapsam 1 emisyonları, işletmenin doğrudan kontrol ettiği kaynaklardan salınan sera gazı emisyonlarıdır (örneğin işletmenin tesislerinden, fabrikalarından, araç filosundan çıkan emisyonlar). Kapsam 2 emisyonları, işletmenin satın aldığı enerji (elektrik, buhar, ısı vb.) nedeniyle dolaylı olarak sebep olduğu emisyonlardır. TSRS 2, Kapsam 2 emisyonlarının hem lokasyon-temelli (şebeke ortalaması) hem mümkünse piyasa-temelli (işletmenin yeşil enerji satın alımı gibi girişimlerini yansıtan) yöntemlerle raporlanmasını ister. Bu sayede kullanıcılar, işletmenin eğer yenilenebilir enerji kullanımı yoluyla emisyonlarını düşürme çabası varsa bunu veride görebilirler. Kapsam 3 emisyonları ise işletmenin değer zincirindeki diğer dolaylı emisyonları kapsar; örneğin tedarikçilerinin faaliyetlerinden kaynaklanan emisyonlar, sattığı ürünlerin kullanımından kaynaklanan emisyonlar, çalışan seyahatleri, atıkların bertarafı gibi geniş bir yelpazeyi içerir.

Kapsam 3 genellikle ölçümü en zor ve belirsizliği yüksek alan olduğu için, TSRS 2 bu konuda Sera gazı Protokolü'nü (Greenhouse Gas Protocol) referans alır ve işletmenin Kapsam 3'ü hesaplariken hangi kategorileri dahil ettiğini belirtmesini zorunlu kılar (KGK, 2023b, Madde 29(a)(i)(3)). GHG Protokolü'ne göre 15 adet Kapsam 3 kategori vardır.

Tablo 2.3. Kapsam 3 Kategorileri

1. Satın alınan mal ve hizmetler
2. Sermaye malları
3. Akaryakıt ve enerji ile ilgili faaliyetler
4. Upstream taşımacılık ve dağıtım
5. Operasyon sırasında oluşan atıklar
6. İş seyahatleri
7. Ziyaretçi veya müşterilerin ulaşimleri
8. Çalışanların işe gidiş-gelişleri
9. Home office / uzaktan çalışma
10. Upstream kiralanan varlıklar

11. Downstream taşımacılık ve dağıtım
12. Satılan ürünün işlenmesi
13. Satılan ürünlerin kullanımı
14. Satılan Ürünün Kullanım Ömrü Sonu İşlemi
15. Yatırımlar

Kaynak: World Resources Institute & World Business Council for Sustainable Development, 2011

İşletme, kendi Kapsam 3 hesabına hangi kategorileri kattığını ve hangilerini katmadığını açıklamalıdır. Kapsam 3 emisyon rakamının kapsamını anlayarak işletmeleri daha sağlıklı karşılaştırabilirler. Emisyon verilerinin raporlanmasında TSRS 2, ayrıntılı alt kırılımlar da talep edebilir (KGK, 2023b, Madde 29(a)(vi)). Örneğin Kapsam 1 ve 2 emisyonlarının organizasyon sınırları içinde ve dışında ayrıştırılması (örneğin konsolide iştirakler ve ortak girişimler ayrımı) tavsiye edilmektedir. Kapsam 2’nin zaten lokasyon/piyasa olarak ayrımı zorunlu tutulmuştur (KGK, 2023b, Madde 29(a)(v)). Bu ayrıntı seviyeleri, şeffaflık ve hesap verebilirlik için önemli olmakla birlikte, işletmeler için veri derleme açısından zorlu olabilir. Birçok büyük işletme halihazırda GRI Standartları veya CDP gibi programlar kapsamında bu emisyon verilerini topladığından, TSRS 2 bu mevcut uygulamaları entegre etmiş olacaktır.

Emisyonlar haricinde TSRS 2, diğer bazı genel iklim metriklerinin de raporlanmasını bekler (KGK, 2023b, Madde 29). Örneğin, işletmenin enerji tüketimi ve bunun ne kadarının yenilenebilir kaynaklardan geldiği, karbon yoğunluğu (birim ürün başına emisyon gibi), su kullanımı gibi iklimle bağlantılı metrikler sektöre göre önemli olabilir. TSRS 2, uygulama rehberinde ve olası sektör eklerinde bu tür metrikler için yönlendirmeler sunacaktır.

TSRS 2, işletmelerin iklim değişikliğiyle ilgili belirledikleri hedefleri ve taahhütleri de açıklamasını zorunlu kılar. Bu hedeflere örnek olarak “2050’ye kadar net sıfır emisyon taahhüdü”, “2030’a kadar %50 emisyon azaltımı”, “yenilenebilir enerjiye %100 geçiş” gibi taahhütler verilebilir. İşletmenin uymakla yükümlü olduğu yasal veya düzenleyici hedefler varsa (örneğin ülkenin ulusal emisyon azaltım yükümlülükleri, sektörel karbon bütçeleri

gibi), bunlar da belirtilir. Kullanıcılar bu sayede, işletmenin iklim konusunda neyi başarmayı hedeflediğini ve şimdiye dek ne başardığını değerlendirebilirler (KGK, 2023b, Madde 28 (c), 33,34).

Hedef açıklamalarında, hedefin kapsamı (hangi emisyonları kapsıyor, ulusal mı yerel mi), zaman ufku, baz yılı ve mevcut ilerleme durumu da sunulur (KGK, 2023b, Madde 33-36). Örneğin işletme 2030’a %50 azaltım hedefi koyduysa, baz yıl olarak 2019’u alıp 2019’a göre 2030’da yarı yarıya azaltacak olabilir; 2022 itibarıyla de %20 azaltım sağlamışsa bu belirtilir. Hedeflerde herhangi bir revizyon yapıldıysa (örneğin başlangıçta %40 olan hedef %50’ye çıkarıldı), gerekçesiyle birlikte not edilir. Bu bilgiler, işletmenin iklim konusundaki iddiasını ve gerçek performansını ortaya koyar.

TSRS 2, her sektörün ve işletmenin kendine özgü iklim risk ve fırsatları olabileceğini göz önüne alarak, emisyonlar dışında işletmenin önemli gördüğü diğer metrikleri de açıklamasını bekler (KGK, 2023b, Madde 28(b) ve 29(b)-(g), 32). Örneğin bir otomotiv işletmesi elektrikli araç satış oranını; bir elektrik üreticisi, portföyündeki düşük karbonlu enerji üretim kapasitesini; bir tarım işletmesi, su verimliliğini veya arazi kullanımından kaynaklı emisyonları raporlayabilir. Standart, TSRS 1’deki rehberlik uyarınca, eğer bir konuda özel standart yoksa işletmenin uygun metrikleri seçerken uluslararası çerçevelere başvurmasını izin verir. Dolayısıyla işletmeler, iklimle ilgili finansal etkileri en iyi yansıtan göstergeleri (örneğin “ürün başına karbon ayak izi”, “yeşil ürün satış geliri” vb.) bulup raporlamaya teşvik edilir.

Son olarak, TSRS 2 veri kalitesi ve karşılaştırılabilirlik konusunda TSRS 1 ile aynı çizgidedir. Yani raporlanan iklim verilerinin mümkün olduğunca geçmiş yıllarla ve hedeflerle karşılaştırmalı sunulması (trend analizi), veri hesaplamalarında herhangi bir değişiklik olduysa bunun açıklanması, olası belirsizliklerin belirtilmesi gibi noktalar önem arz eder. Örneğin, eğer metodolojide bir değişiklik yapıldıysa ve bu yüzden önceki yılın emisyon rakamı güncellendiyse, bunun etkisi not edilmelidir (KGK, 2023b, Madde BC68; TSRS 1 B49-B59 uygulama rehberi).

3. TSRS 1 VE TSRS 2 KAPSAMINDA RAPOR HAZIRLAMA SÜRECİ

3.1. İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporu Hazırlama Süreci

Soru seti, daha önce sürdürülebilirlik raporu hazırlaması gereken bir işletmeden, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları TSRS 1 (Sürdürülebilirlikle İlgili Finansal Bilgilerin Açıklanmasına İlişkin Genel Hükümler) ve TSRS 2 (İklimle İlgili Açıklamalar) standartlarına bu sorularla uygun bilgiler toplamayı hedefler. TSRS 1'in öngördüğü temel içerik başlıkları olan Yönetişim, Strateji, Risk Yönetimi ile Metrikler ve Hedefler kapsamındaki gerekliliklerin tümünü, ayrıca TSRS 2 ile vurgulanan iklimle ilgili risk ve fırsatlar, finansal etkiler, iklim dirençliliği, sera gazı emisyonları gibi konuları ile ilgili bilgilerin elde edilmesi amaçlanmaktadır. Sorular, işletmenin bu alanlardaki durumunu, planlarını ve yaklaşımlarını anlamayarak raporu hazırlayacak taraflara fayda sağlaması amacıyla tasarlanmıştır.

Sorular, açık uçlu ve rehberlik edici bir dilde hazırlanmıştır; işletmenin sektörü ne olursa olsun uygulanabilir niteliktedir. Daha önce raporlama deneyimi olmayan işletmelerin de yanıtlayabilmesi için örnekler ve açıklamalar içerir. Soru seti, gerektiğinde yazılı formlar, yüz yüze veya çevrimiçi mülakatlar ya da anketler şeklinde uyarlanabilir. Her bölüm başında, o bölümün bilgi toplamadaki amacı açıklanmış; sorular ise mantıksal gruplar altında listelenmiştir. Bu sayede, TSRS 1 ve TSRS 2 standartlarının gereklerini karşılayacak kapsamlı bilgilerin sistematik olarak elde edilmesi sağlanabilecektir.

Tablo 3.1. Kurumsal Profil Hakkında Genel Bilgilere Yönelik Sorular

• İşletmenin kuruluşundan itibaren kısa tarihçesi ve önemli dönüm noktası olabilecek gelişmeler hakkında bilgi verebilir misiniz?
• Temel faaliyet alanları, faaliyet gösterilen sektör veya sektörler, ana faaliyetine ilişkin ürün ve hizmetler nelerdir?
• İşletme merkezi nerede bulunmaktadır? Farklı bölgelerde şube veya üretim tesisleri mevcut mudur?

• Ortaklık yapısı nasıldır?
• Yönetim yapısı ve karar alma süreçleri nasıl tanımlanmaktadır?
• Toplam çalışan sayısı nedir? Çalışanların kadın erkek oranı nedir? Üst yönetimde kadın temsil oranı nedir?
• Organizasyon yapısı ve mevcut departmanlar nelerdir?
• Yerel, ulusal veya uluslararası hangi pazarlarda faaliyet gösterilmektedir?
• Başlıca müşteriler ve hedef kitle kimlerdir?
• Sektördeki rakipler kimlerdir ve işletmenin pazar konumu nasıldır?
• Son yıllardaki büyüme oranı ve finansal performansı nedir?
• Geleceğe yönelik yatırım ve büyüme planları var mı?
• Temel değerler, misyon ve vizyon nedir?
• Sürdürülebilirlik veya kurumsal sosyal sorumluluk kapsamında yapılan faaliyetler var mı?
• Daha önce sürdürülebilirlik raporu hazırlandı mı? Sürdürülebilirlik raporunun hazırlanma amacı neydi ve hangi çerçeveye göre hazırlanmıştı?
• Sürdürülebilirlik verilerinin toplanması, takibi ve raporlanması hangi departmanlar tarafından gerçekleştirilmektedir?
• Sürdürülebilirlik raporu için gereken verilere erişim sağlayan mevcut sistemler, yazılımlar veya veri tabanları bulunmakta mıdır?
• Daha önce paydaş analizi yapıldı mı? Yapıldıysa hangi departman yaptı?
• İşletmenin aşağı yönlü ve yukarı yönlü tedarik zinciri paydaşları kimlerdir?

Tablo 3.2.'de yer alan sorular işletmenin sürdürülebilirlik ve iklim konularındaki yönetim yapısını anlamayı hedefler. TSRS 1 ve TSRS 2, işletmenin sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsatları izlemek, yönetmek ve denetlemek için kullandığı üst düzey yönetim süreçlerinin, kontrollerinin ve sorumlulukların açıklanmasını zorunlu kılar. Aşağıdaki sorular, işletme yönetim organlarının ve üst yönetimin sürdürülebilirlik/iklim risk ve fırsatlarını nasıl ele aldığını ve bu konulara verilen kurumsal önemi ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Yönetişim ile ilgili sorular oluşturulurken, TSRS 1'in 26 ve 27'nci

maddeleri ile TSRS 2'nin 5, 6 ve 7'nci maddelerindeki gereklilikleri karşılamaya yönelik cevaplar elde etmek amaçlanmıştır.

Tablo 3.2. TSRS 1 ve TSRS 2'ye Göre Yönetişimle İlgili Sorular

• İşletmede sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri ve fırsatları takip etmekten hangi kurul, komite ya da ekip sorumludur?
• İşletmenin sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili görevleri ve sorumlulukları diğer işletme politikalarına nasıl dahil ediliyor?
• İşletmede sürdürülebilirlik/iklim konularında riskleri takip etmekle görevli olan yöneticilerin bu konulardaki yetkinliği nasıl ölçülüyor? Bu kişilerin yetkinliklerini geliştirmek için planlanmış özel eğitim ya da programlar var mı?
• Yöneticiler, sürdürülebilirlik/iklim riskleri hakkında hangi sıklıkla ve hangi yollarla bilgilendiriliyorlar?
• İşletmenin yönetimi önemli kararlar alırken sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri nasıl dikkate alıyor?
• Sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili ödünleşimler değerlendiriliyor mu?
• Sürdürülebilirlik/iklim hedeflerine ulaşma durumunu takip etmek için hangi ölçüm araçları veya göstergeler kullanılıyor?
• Bu ölçümler yöneticilerin maaş ve prim gibi ücretlendirmelerinde dikkate alınıyor mu? Eğer dikkate alınıyorsa, bu nasıl uygulanıyor?
• Sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili sorumluluklar belli bir pozisyon veya komiteye devredildi mi?
• İşletme sürdürülebilirlik/iklim risklerini yönetmek için hangi kontrol yöntemlerini ve prosedürlerini kullanıyor? Bu süreçler işletmenin diğer iş süreçleriyle nasıl entegre ediliyor?

Tablo 3.3. soruları işletmenin sürdürülebilirlik ve iklimle ilgili risk ve fırsatlara karşı genel stratejisini, iş modeline etkilerini ve uzun vadeli planlarını anlamayı amaçlar. TSRS 1 ve TSRS 2 standartları, işletmelerin hangi sürdürülebilirlik/iklim risk ve fırsatlarını önemli gördüğünü, bunların iş modeli, değer zinciri ve strateji üzerindeki mevcut ve öngörülen etkilerini, finansal planlamaya dahil edilip edilmediğini ve işletmenin bu konular karşısındaki dirençliliğini açıklamalarını ister. Bu kapsamda, aşağıdaki sorular sürdürülebilirlik konularını nasıl stratejik olarak ele aldığını ortaya çıkarmayı hedefler. Strateji ile ilgili sorular oluşturulurken, TSRS’lerde yer alan strateji (TSRS 1 28-42. maddeler, TSRS 2 8-23.maddeler) başlığı altında yer alan sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskler ve fırsatlar, iş modeli ve değer zinciri, strateji ve karar alma, finansal durum, finansal performans ve nakit akışları ve dirençlilik konularındaki gereklilikleri karşılamaya yönelik cevaplar elde etmek amaçlanmıştır.

Tablo 3.3. TSRS 1 ve TSRS 2’ye Göre Strateji ile İlgili Sorular

İşletmenin gelecekteki finansal durumunu etkileyebilecek sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili belirli riskler ve fırsatlar nelerdir?
Belirlenen iklimle ilgili risklerin her biri, doğrudan iklim değişikliğinden kaynaklanan fiziksel risk mi yoksa iklim politikalarına uyum sürecinde ortaya çıkan geçiş riski olarak mı görülüyor?
Bu risklerin ve fırsatların gerçekleşmesi beklenen kısa, orta ve uzun vadeli zaman dilimlerini nasıl tanımlanıyor?
Bu zaman dilimleri, stratejik karar alma süreçlerinde kullanılan planlama dönemleri ile nasıl bağlantılı?
İşletmenin iş modeli ve değer zinciri üzerinde, sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili risklerin ve fırsatların mevcut ve gelecekte beklenen etkileri nelerdir?
İş modelinde ve değer zincirinde sürdürülebilirlik/iklim konularında risk ve fırsatların yoğunlaştığı bölgeler, tesisler ya da varlık türleri hangileri?

İşletme sürdürülebilirlik/iklim konusundaki risk ve fırsatları stratejisine ve kararlarına nasıl yansıtıyor veya bunu nasıl yapmayı planlıyor?
Önceki raporlarda (varsa) açıklanan sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili hedeflere ne ölçüde ulaşıldı?
İşletme, sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskler ve fırsatlar arasında nasıl bir denge kuruyor, hangi ödünleşimleri dikkate alıyor?
Sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili plan ve faaliyetleri finanse etmek için şu anda hangi kaynaklar kullanılıyor veya gelecekte hangi kaynakların kullanılması planlanıyor?
İçinde bulunulan dönemde, sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili risk ve fırsatların mevcut finansal durum, performans ve nakit akışına etkisi nedir?
İşletme sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri ve fırsatları finansal planlamasına nasıl dahil ediyor?
Bu risklerin ve fırsatların kısa, orta ve uzun vadede finansal durum üzerindeki beklenen etkileri nelerdir?
Bu etkiler doğrultusunda işletmenin yatırım yapma, varlık satışı yapma, finansman sağlama gibi konulardaki planları nedir?
İşletme strateji ve iş modelinin sürdürülebilirlik/iklim risklerine karşı dayanıklılığı nasıl ölçülüyor?
Bu dayanıklılığı ölçmek için özel yöntemler, örneğin senaryo analizi gibi yöntemler kullanıldı mı? Eğer kullanıldıysa, bu yöntemlerin temel varsayımları ve parametreleri nelerdir?
Bu değerlendirmeler sonucu işletmenin stratejisinde ve iş modelinde ne tür değişiklikler veya adaptasyonlar yapılması planlanıyor?
İşletmenin iklim ile ilgili geçiş planında kullandığı temel varsayımlar ve plana dayanak oluşturan önemli noktalar nelerdir?

İşletme karbon-yoğun, enerji-yoğun veya su-yoğun faaliyetlerini yönetme, azaltma veya sonlandırma, kaynakları yeniden tahsis etme, yatırımlar yapma, araştırma geliştirme, satın alma veya varlık satma gibi konularda uyguladığı veya planladığı değişiklikler nelerdir?
İşletme iklim hedeflerine ulaşmak için doğrudan veya dolaylı olarak hangi önlemleri alıyor veya almayı düşünüyor? Adaptasyon ve emisyon azaltımı açısından hangi stratejik adımları izliyor?

Tablo 3.4. İşletmenin sürdürülebilirlik ve iklimle ilgili riskleri belirleme, değerlendirme, önceliklendirme ve yönetme süreçlerini anlamak için hazırlanmıştır. TSRS 1 ve 2, işletmenin sürdürülebilirlik/iklim risklerini hangi süreçlerle yönettiğini ve bu süreçlerin işletmenin genel risk yönetimine nasıl entegre olduğunu açıklamasını bekler. Risk Yönetimi ile ilgili sorular oluşturulurken, TSRS 1'in 43 ve 44'üncü maddeleri ile TSRS 2'nin 24-26. maddelerindeki gereklilikleri karşılamaya yönelik cevaplar elde etmek amaçlanmıştır.

Tablo 3.4. TSRS 1 ve TSRS 2'ye Göre Risk Yönetimiyle İlgili Soru Listesi

İşletme sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri belirlemek ve değerlendirmek için hangi girdi, parametre ve veri kaynaklarını kullanıyor?
Bu risk belirleme ve değerlendirme sürecinin kapsamı nedir?
İşletme sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri belirlemek için senaryo analizi kullanıyor mu? Kullanıyorsa bu analizi nasıl uyguluyor?
İşletme sürdürülebilirlik/iklim risklerinin niteliğini, olasılığını ve büyüklüğünü nasıl değerlendiriyor? Bu değerlendirme sırasında hangi yöntemler kullanılıyor?
İşletme sürdürülebilirlik/iklim risklerini, diğer risk türlerine göre önceliklendiriyor mu?
Önceliklendirme yaparken hangi kriterlere (ölçütlere) göre hareket ediliyor?

İşletme sürdürülebilirlik/iklim risklerini nasıl takip ediyor?
Bu riskleri hangi sıklıkla izliyor ve nasıl raporluyor?
Önceki raporlama dönemine kıyasla, sürdürülebilirlik/iklim risklerini yönetme süreçlerinde herhangi bir değişiklik yapıldı mı?
Yapıldıysa yapılan değişikliklerin sebepleri ve sonuçları nelerdir?
İşletme sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili fırsatları belirlemek, değerlendirmek, önceliklendirmek ve takip etmek için hangi yöntemleri ve süreçleri kullanıyor?
İşletme sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili fırsatları değerlendirmek için senaryo analizi yapıyor mu?
Eğer senaryo analizi kullanıyorsa, bunu nasıl gerçekleştiriyor?
Sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri ve fırsatları yönetme süreçleri, genel işletme risk yönetimi süreçlerine nasıl dahil ediliyor?
Sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili bu süreçler, genel risk yönetimi sistemlerini hangi şekilde ve ne kadar bilgilendiriyor ve yönlendiriyor?

Tablo 3.5.'te yer alan sorular işletmenin sürdürülebilirlik ve iklim performansını nasıl ölçtüğünü, takip ettiğini ve geleceğe yönelik hedefler belirleyip belirlemediğini anlamayı amaçlar. Özellikle TSRS 2, kapsamlı sera gazı emisyon verilerinin (Kapsam 1-2-3) raporlanmasını ve iklim hedefleri varsa bunların detaylandırılmasını şart koşar. Metrikler ve Hedefler ile ilgili sorular oluşturulurken, TSRS 1'in 45-53. maddeleri ile TSRS 2'nin 27-37. maddelerindeki gereklilikleri karşılamaya yönelik cevaplar elde etmek amaçlanmıştır.

Tablo 3.5. TSRS 1 ve TSRS 2'ye Göre Metrikler ve Hedeflerle İlgili Soru Listesi

İşletme sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri ve fırsatları değerlendirmek için TSRS çerçevesinde hangi zorunlu metrikleri kullanıyor?
--

İşletme sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili riskleri ve fırsatları kendi iş modelleri veya faaliyetlerinize özgü hangi metrikleri takip ediyor?
Kullanılan metriğin tanımı nedir? Eğer kullanılan metrik TSRS dışında başka kaynaklardan uyarlanmışsa bu kaynaklar nedir ve metrik orijinal kaynağından nasıl farklıdır?
Metrik mutlak bir ölçü mü, başka bir metrikle bağlantılı mı yoksa niteliksel bir ölçü müdür?
Kullanılan metrikler bağımsız bir üçüncü taraf tarafından doğrulandı mı? Eğer doğrulanmışsa, bu taraf kimdir?
Metriğin hesaplanmasında kullanılan yöntem ve girdiler nelerdir? Yöntem kısıtları ve önemli varsayımlar var mıdır?
Raporlama döneminde işletme toplamda kaç ton CO₂ eşdeğeri mutlak brüt sera gazı emisyonu yaptı? Bu emisyonların kapsam 1, 2 ve 3'e göre dağılımı nedir?
İşletme sera gazı emisyonlarını hangi ölçüm yaklaşımını, girdilerini ve varsayımlarını kullandı? Kullanılan ölçüm yaklaşımı, girdileri ve varsayımları neden tercih edilmiştir?
Raporlama döneminde ölçüm yaklaşımında, girdilerinde veya varsayımlarınızda önceki yıla göre herhangi bir değişiklik yaptınız mı? Yaptıysanız bunlar neler ve neden yapıldı?
İklimle ilgili geçiş veya fiziksel risklere karşı kırılgan varlıklar veya faaliyetlerin miktarı nedir? Toplam içindeki yüzdesi nedir?
İklimle ilgili fırsatlarla uyumlu hale getirilmiş varlık veya faaliyetlerin miktarı nedir? Toplam içerisindeki yüzdesi nedir?
İklimle ilgili risklere ve fırsatlara yönelik dağıtılan sermaye harcaması, finansman veya yatırım miktarı nedir?

Yatırım kararı gibi süreçlerde bir karbon fiyatı kullanılıyor mu? Kullanılıyorsa bu nasıl uygulanıyor?
Sera gazı emisyon maliyetleri hesaplanırken kullanılan karbon fiyatı nedir?
Yönetici ücretlendirmesinde iklimle ilgili hedeflere ulaşma durumu dikkate alınıyor mu?
Cari dönemde, iklim hedefleri sebebiyle yönetici ücretlerinde oluşan tutar, toplam yönetici ücretlerinin yüzde kaçını oluşturmuştur?
Sektörle ilgili olarak hangi sektör bazlı metrikler açıklanmaktadır?
Bu sektör metrikleri belirlenirken TSRS 2 Sektör Bazlı Uygulanmasına İlişkin Rehber’de yer alan metrikler göz önünde bulunduruldu mu ve bunların uygunluğu değerlendirildi mi?
İşletme sürdürülebilirlik/iklim hedeflerini tanımlamak ve takip etmek için hangi metrikleri kullanıyor?
İşletmenin sürdürülebilirlik/iklim ile ilgili hedefleri nicel mi, yoksa nitel mi?
Belirlenen nicel hedefler mutlak bir hedef mi yoksa yoğunluk hedefi midir?
İklim değişikliği ile ilgili güncel uluslararası iklim anlaşmaları belirlenen hedefleri nasıl etkiledi?
Belirlenen hedefler ve hedeflerin nasıl belirlendiği, bağımsız bir üçüncü tarafça doğrulandı mı?
Belirlenen hedefler düzenli olarak gözden geçiriliyor mu?
Hedeflerdeki ilerlemeyi takip etmek için hangi metrikler kullanılıyor?
Sürdürülebilirlik/iklim hedefleri hangi dönem için geçerli, hangi başlangıç yılı baz alınmıştır ve bu süreçteki ara hedefler nelerdir?

• Sürdürülebilirlik/iklim hedeflerine yönelik mevcut performans nedir? Performans değişimleri ve değişimler nasıl analiz edilmektedir?
• Belirlenen hedeflerde herhangi bir değişiklik yapılmış mıdır? yapıldıysa değişikliğin sebepleri nelerdir?
• Hedefleri ölçmek ve ilerlemeyi izlemek için kullanılan metrikler zaman içinde tutarlı mıdır? Metriğin yeniden tanımlanması veya değiştirilmesi durumunda sebepler nelerdir?
• İşletmedeki sera gazı emisyonu hedeflerinde hangi sera gazları yer alıyor?
• Bu hedefler Kapsam 1, Kapsam 2 veya Kapsam 3 emisyonlarından hangilerini içeriyor?
• Belirlenen hedef, brüt sera gazı emisyon hedefi mi, yoksa net sera gazı emisyon hedefi mi? Eğer net hedef belirlendiyse, buna karşılık gelen brüt emisyon hedefi nedir?
• Bu hedefleri belirlerken sektöre özgü karbonsuzlaşma yaklaşımı kullanıldı mı?
• İşletme Net sera gazı emisyon hedefine ulaşmak için karbon kredileri kullanmayı planlıyor mu?
• Net sera gazı emisyon hedefine ulaşmak ne ölçüde karbon kredilerine bağlı?
• Kullanılacak Karbon kredileri hangi üçüncü taraf doğrulayacak veya sertifikalandıracaktır?
• Kullanılacak karbon kredilerinin türü nedir?
• Karbon kredilerinin güvenilirliği ve bütünlüğü ilgili kullanıcıların bilmesi gereken başka hangi önemli bilgiler var?

3.2. Araştırma

3.2.1. Araştırma tasarımı

Bu alışma, Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standardı (TSRS) ile Avrupa Sürdürülebilirlik Raporlama Standardı'na (ESRS) uyumlu raporlar arasında karşılaştırmaalı bir analiz amacı taşımaktadır. Dedüktif nicel içerik analizi yaklaşımı benimsenmiş (Krippendorff, 2019; Neuendorf, 2017); bu doğrultuda standartta belirtilen maddeler temel alınarak araştırmacı tarafından oluşturulan anahtar kelime listesi kullanılarak raporların açıklama düzeyi sayısallaştırılmış ve böylece bir "açıklama endeksi" elde edilmiştir (Hassan ve Marston, 2019; Hooks ve Van Staden, 2011; Michelon vd., 2015).

Çalışmanın evrenini, 2024 yılı içinde entegre faaliyet veya sürdürülebilirlik raporu yayımlayan işletmeler oluşturmaktadır. Bu doğrultuda ulaşılabilen 18 rapor, Tablo 3.6.'da gösterildiği üzere iki gruba ayrılmıştır:

- TSRS'ye uyumlu rapor yayımlayan 9 Türk işletmesi
- ESRS'ye uyumlu rapor yayımlayan 9 Avrupa işletmesi

IFRS S1/S2 standartlarına göre raporlama yapan işletmelere ait güncel belgelere erişilemediğinden, araştırma bu iki standart kapsamında gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3.6. İncelenen İşletmeler

Ulusal İşletmeler	Uluslararası İşletmeler
Akçansa	ABN AMRO Bank N.V.
ENKA	Allianz Group's
Erdemir	Arla Foods
Garanti BBVA	Bw Offshore
Migros	H+H International A/S
Türkiye Sinai Kalkınma Bankası	Hydro

Turkcell	Lamor
Tüpraş	Lundbeck
Türkiye Hayat Emeklilik	Metsä Group

Seçilen işletmelerin PDF/HTML formatındaki raporları, Python tabanlı bir betik yardımıyla düz metne dönüştürülmüş ve paragraf bazında bölünmüştür. Her paragraf, işletme kimliği ve kaynak dosya bilgisiyle etiketlenerek analiz birimi olarak hazırlanmıştır. Çok dilli yapıya uyum amacıyla Türkçe anahtar kelimeler İngilizceye çevrilmiştir.

Kodlama şeması, TSRS 1 ve TSRS 2 temel alınarak oluşturulmuştur. Bu maddelerden hareketle, dört ana boyutta anahtar kelime seti oluşturulmuştur:

- Yönetişim (Governance)
- Strateji (Strategy)
- Risk Yönetimi (Risk Management)
- Metrikler ve Hedefler (Metrics and Targets)

Ayrıntılı anahtar kelime listesi Tablo 3.7.'de sunulmuştur.

Tablo 3.7. Anahtar Kelime Listesi

YÖNETİŞİM	GOVERNANCE
yönetişim	governance
sürdürülebilirlikle ilgili risk ve fırsat	sustainability-related risks and opportunities
yönetişim süreçleri	governance processes
yönetişim organı	governance body
komite	committee

beceri ve yetkinlik	skills and competencies
ödünleşim	compensation
ücretlendirme politikası	remuneration policy
iç fonksiyon	internal function
iklimle ilgili risk ve fırsatlar	climate-related risks and opportunities
STRATEJİ	STRATEGY
strateji	strategy
risk ve fırsatları yönetme	managing risks and opportunities
gelecekteki finansal yeterlilik	future financial adequacy
makul ölçüde	reasonable extent
mevcut etki	current impact
öngörülen etki	anticipated impact
iş modeli	business model
değer zinciri	value chain
karar alma mekanizması	decision-making mechanism
dirençlilik	resilience
senaryo analizi	scenario analysis
iklim dirençliliği	climate resilience
fiziksel risk	physical risk
geçiş riski	transition risk
sektör bazlı açıklama	sector-based disclosure

mevcut değişiklikler	current changes
öngörülen değişiklikler	anticipated changes
doğrudan azaltım	direct reduction
adaptasyon çabaları	adaptation efforts
önemli düzeltme	significant mitigation
RİSK YÖNETİMİ	RISK MANAGEMENT
risk yönetimi	risk management
girdi ve parametre	inputs and parameters
önceliklendirme	prioritization
nicel bilgi	quantitative information
nitel bilgi	qualitative information
yatırım ve elden çıkarma	investment and divestment
desteklenebilir bilgi	supportable information
makul bilgi	reasonable information
orantılı yaklaşım	proportional approach
ölçüm belirsizliği	measurement uncertainty
METRİKLER VE HEDEFLER	METRICS AND TARGETS
metrikler ve hedefler	metrics and targets
zorunlu metrikler	mandatory metrics
işletme metrikleri	operational metrics
üçüncü taraf	third party

doğrulama	verification
geçerli dönem	valid period
baz dönem	base period
dönüm noktaları	milestones
ara hedefler	interim targets
trend analizi	trend analysis
hedef revizyon	target revision
sektörler arası metrik	cross-sector metrics
mutlak brüt sera gazı	absolute gross greenhouse gas
kapsam 1	scope 1
kapsam 2	scope 2
kapsam 3	scope 3
sera gazı protokolü	greenhouse gas protocol
kategori 15	category 15
kırılgan varlık	vulnerable asset
iç karbon fiyatları	internal carbon prices
sektör bazlı uygulama	sector-based application
sera gazı emisyonu	greenhouse gas emissions
baz dönem	base period
ara hedefler	interim targets
mutlak hedef	absolute target

yoğunluk hedefi	intensity target
karbonsuzlaşma	decarbonization
karbon kredisi	carbon credit

Her paragraf, anahtar kelimeler için büyük-küçük harf duyarsız, düzenli ifadelerle analiz edilmiştir. Her işletmenin her boyutu için, anahtar kelime frekansları toplanarak bir skor oluşturulmuştur:

$$skor_{i,d} = \sum_{k \in d} frekans_{i,k}$$

- $skor_{i,d}$: i numaralı işletmenin, d boyutundaki (örneğin; yönetim, strateji gibi alanlardaki) toplam skorunu gösterir.
- $k \in d$: Boyut d içindeki her bir anahtar kelimeyi ifade eder.
- $frekans_{i,k}$: i numaralı işletmede, k anahtar kelimesinin kaç kez geçtiğini ifade eder.

Analiz temelinde, kelimelerin eşit ağırlığa sahip olduğu varsayılmıştır.

Anahtar kelime listesinde yer alan ancak işletme raporlarında yer almayan bazı kelimeler de mevcuttur. Belirlenen anahtar kelime eşleşmeleri Tablo 3.8. ve 3.9.'da yer almaktadır.

Tablo 3.8. Ulusal İşletmelerin Anahtar Kelime Eşleşmeleri

	Yönetişim	Strateji	Risk Yönetimi	Metrikler ve Hedefler
Akçansa	302	337	136	132
Enka	141	413	190	81
Erdemir	196	199	113	100
Garanti BBVA	438	461	247	141
Migros	379	221	86	112
TSKB	400	605	435	132
Türkiye Hayat	191	247	164	32

Tüpraş	727	885	124	385
Türkcell	221	318	49	65

Tablo 3.9. Uluslararası İşletmelerin Anahtar Kelime Eşleşmeleri

	Yönetişim	Strateji	Risk Yönetimi	Metrikler ve Hedefler
ABN AMRO Bank N.V.	851	1142	310	208
Allianz Group's	539	539	117	415
Arla Foods	273	207	22	128
Bw Offshore	468	509	45	64
H+H International A/S	468	296	23	75
Norsk Hydro ASA	594	404	82	246
Lamor	465	230	50	30
Lundbeck	316	432	33	124
Metsa Group	609	371	84	140

3.2.2. Araştırma bulguları

Ulusal işletmelerin performansını gösteren Tablo 3.8. incelendiğinde, işletmelerin belirgin farklılıklar gösterdiği görülmektedir.

- Tüpraş, özellikle strateji (885 puan) ve yönetim (727 puan) alanlarında açıkça öne çıkarak, incelenen tüm işletmeler arasında genel olarak güçlü performans sergilemiştir.
- Garanti BBVA da yönetim (438 puan) ve strateji (461 puan) alanlarında yüksek puanlar elde ederek dikkat çekmektedir.
- TSKB, strateji (605 puan) ve risk yönetimi (435 puan) açısından güçlü görünürken, metrikler ve hedefler konusunda ortalama bir performans (132 puan) göstermiştir.
- Türkcell, strateji (318 puan) ve yönetim (221 puan) açısından orta düzeyde kalsa da metrikler ve hedefler (65 puan) ile risk yönetimi (49 puan) kategorilerinde görece düşük puanlar elde etmiştir.

- Migros'un ynetişimde (379 puan) ve Akçansa'nın strateji (337 puan) alanındaki puanları olumlu sayılabilecek düzeyde olmakla birlikte, her iki işletmenin de risk yönetimi ve metrikler-hedefler alanlarında düşük puanları dikkat çekicidir.
- Enka ve Erdemir, genel olarak orta seviyede kalmış olup, çeşitli kategorilerde dengeli ama dikkat çekici olmayan puanlar almışlardır.
- Türkiye Hayat ise, yönetişim ve strateji alanlarında ortalama, ancak metrikler ve hedefler konusunda oldukça düşük (32 puan) bir performans sergileyerek incelenen işletmeler arasında düşük puan aldığı göze çarpmaktadır.

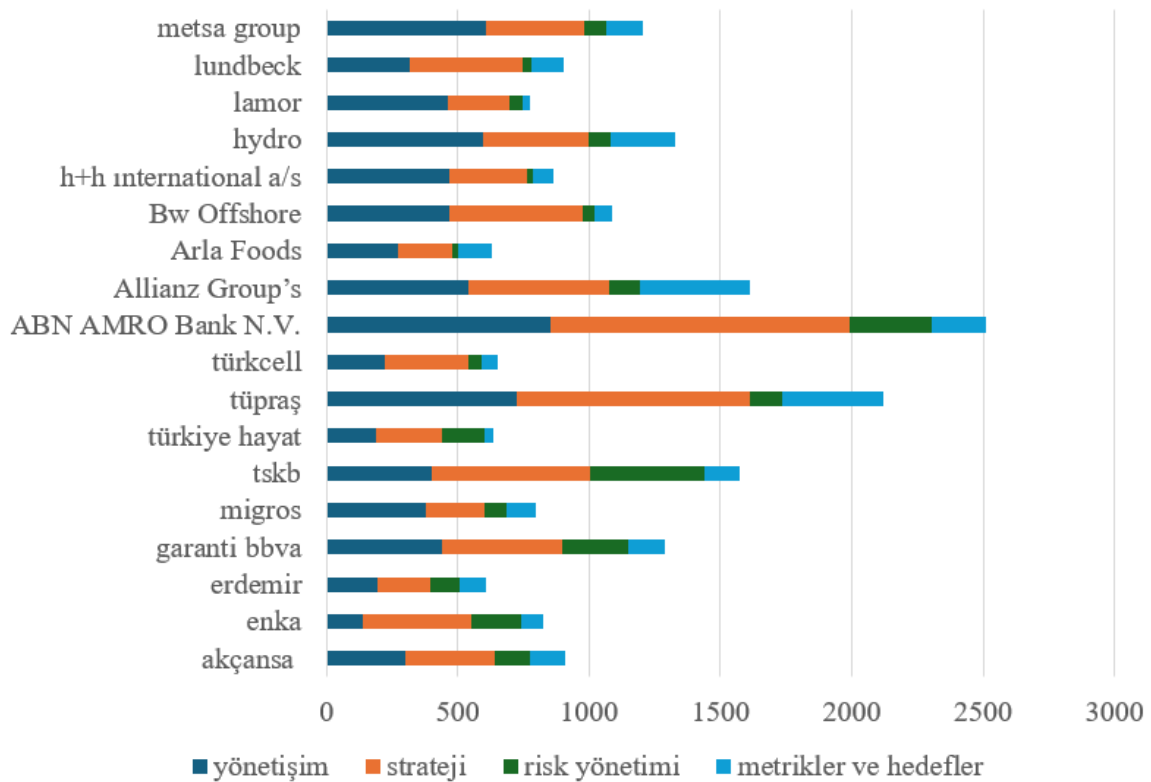
Genel olarak, işletmelerin strateji ve yönetişim alanlarında daha yüksek puanlar aldığı, ancak risk yönetimi ile metrikler ve hedefler gibi alanlarda gelişime açık oldukları söylenebilir.

Uluslararası işletmelerin performansını gösteren Tablo 3.9. incelendiğinde ise, işletmelerin performanslarının farklı alanlarda önemli farklılıklar gösterdiği ortaya çıkmaktadır.

- ABN AMRO Bank N.V., özellikle strateji alanında (1142 puan) oldukça üstün bir skor elde ederek dikkat çekerken, yönetişim alanında da güçlü bir performans (851 puan) sergilemiştir.
- Allianz Group, yönetişim ve strateji kategorilerinde dengeli ve tatmin edici (her ikisi de 539 puan) puanlar elde ederken, metrikler ve hedefler konusunda da kayda değer bir başarı göstermiştir (415 puan).
- Arla Foods ise yönetişim (273 puan) ve metrikler ve hedefler (128 puan) açısından orta seviyelerde kalmış ancak strateji (207 puan) ve özellikle risk yönetimi (22 puan) alanlarında oldukça düşük puanlar almıştır.
- BW Offshore yönetişim (468 puan) ve strateji (509 puan) alanlarında ortalamanın üzerinde puanlar kazanmış, ancak risk yönetimi (45 puan) ve metrikler/hedefler (64 puan) açısından zayıf kalmıştır.
- H+H International A/S, yönetişim alanında (468 puan) iyi bir performans sergilerken, diğer alanlarda daha düşük puanlar alarak dengeli olmayan bir performans göstermiştir.
- Hydro ise ynetişimde (594 puan) olumlu bir tablo sunmasına rağmen, risk yönetimi (82 puan) ve metrikler/hedefler (246 puan) alanlarında daha düşük puanlar almıştır.

- Lamor'un genel olarak performansı orta düzeyde olup, yönetim (465 puan) dışında diğer tüm alanlarda belirgin şekilde düşük puanlar elde ettiği gözlemlenmektedir.
- Lundbeck, stratejide (432 puan) orta düzey bir başarıya sahipken, yönetim (316 puan) ve diğer alanlarda düşük-orta arası bir seviyede kalmıştır.
- Metsa Group, yönetimde (609 puan) iyi bir performans sergilemiş, ancak risk yönetimi (84 puan) ve metrikler/hedefler (140 puan) alanlarında daha düşük puanlar almıştır.

İşletmelerin genellikle yönetim ve strateji alanlarında yüksek puanlar aldığı, risk yönetimi ve metrikler ile hedefler gibi kategorilerde ise iyileştirmeye açık olduğu gözlemlenmektedir. ABN AMRO Bank, genel performans bakımından diğerlerinden açık ara önde görünürken, Arla Foods gibi bazı işletmelerin, özellikle risk yönetimi alanında oldukça zayıf kaldığı dikkat çekmektedir.

Şekil 3.1. İşletmelerin Sürdürülebilirlik Raporlarında Yönetim, Strateji, Risk Yönetimi ve Metrikler ve Hedefler Unsurlarının Karşılaştırmalı Dağılımı

İki tablo birlikte değerlendirildiğinde, işletmelerin genel olarak yönetim ve strateji alanlarında risk yönetimi ve metrikler-hedeflere göre çok daha güçlü performans sergiledikleri görülmektedir. İlk tabloda yer alan Türk işletmeleri içinde Tüpraş, özellikle yönetim (727 puan) ve strateji (885 puan) kategorilerinde açık ara öne çıkmakta olup, ikinci tabloda bulunan uluslararası işletmelerle kıyaslanabilir hatta çoğunu geride bırakacak düzeyde yüksek puanlar almıştır. Ancak risk yönetiminde oldukça düşük bir performans sergilemiştir.

Uluslararası işletmelere bakıldığında, ABN AMRO Bank N.V., hem yönetim (851 puan) hem de strateji (1142 puan) alanlarında her iki tablonun da en yüksek puanını alarak performansı ile dikkat çekmektedir. Bu anlamda ABN AMRO, tüm değerlendirmede genel olarak en iyi performansı sergileyen işletme konumundadır. Diğer uluslararası işletmelerden Allianz Group, Hydro ve Metsa Group yönetim kategorisinde yüksek puanlar almış, ancak risk yönetiminde beklenilenin altında kalmıştır.

Genel olarak bakıldığında hem Türk hem de uluslararası işletmelerin ortak zayıf noktaları risk yönetimi ile metrikler ve hedefler alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu kategorilerde alınan düşük puanlar, işletmelerin stratejik ve operasyonel risklerle ilgili süreçlerini ve hedef belirleme kapasitelerini geliştirme ihtiyacını göstermektedir. Özellikle risk yönetiminde birçok işletmenin puanları oldukça düşük kalmıştır; bu da işletmelerin riskleri önceden öngörme ve yönetme konularında daha fazla çaba sarf etmeleri gerektiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Türk işletmelerinden Tüpraş ve Garanti BBVA, uluslararası işletmelerle yönetim ve strateji alanlarında rekabet edebilir seviyedeyken, uluslararası alanda ABN AMRO ve Allianz Group gibi işletmelerin özellikle yönetim ve strateji açısından yüksek standartları belirlediği görülmektedir. Tüm işletmelerin ortak zayıflığı olan risk yönetimi ve metrikler-hedefler kategorilerinde iyileştirme yapılması gerektiği ise açıktır.

3.2.3. Araştırma sınırlılıkları

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, IFRS S1/S2 standartlarına göre raporlama yapan işletmelerin güncel raporlarına erişilememesi, araştırmanın bulgularının genellenebilirliğini sınırlamaktadır. Kullanılan yöntem içerik odaklıdır; bu nedenle raporlardaki derinlemesine bağlam ve anlamlar analiz kapsamı dışında kalmaktadır. Ayrıca, anahtar kelimelere dayalı içerik analizinin doğası gereği eş anlamlı kelimeler, deyimsel ve dilsel çeşitlilikler tam olarak yakalanamayabilir ve bu durum analizin hassasiyetini kısmen düşürebilir.

4. SONUÇ

Bu çalışmada yapılan değerlendirmeler neticesinde, sürdürülebilirlik kavramının zaman içinde kurumsal yönetim ve raporlama pratiklerinin ayrılmaz bir parçası haline geldiği görülmüştür. Literatür taraması, sürdürülebilirlik kavramının 20. yüzyılın son çeyreğinden itibaren özellikle Brundtland Raporu (1987) ile uluslararası gündeme girdiğini ve giderek artan bir ivme ile gerek kamu politikalarında gerekse işletme stratejilerinde merkezi bir konuma yerleştiğini ortaya koymuştur. Sürdürülebilirlik olgusunun tarihsel gelişimi incelendiğinde, başlangıçta çevresel kaygılar ekseninde gelişen bu kavramın, zamanla sosyal ve ekonomik boyutları da kapsayacak şekilde genişlediği ve “sürdürülebilir kalkınma” anlayışıyla bütünleştiği görülmüştür. Bu dönüşüm, işletmelerin uzun vadeli başarıyı sağlamak için finansal performansın yanında çevresel ve sosyal etkileri de yönetmesi gerektiği yönündeki farkındalığı artırmıştır. Sürdürülebilirlik raporlamasının yaygınlaşması ve kurumsallaşması, toplumun ve paydaşların şeffaflık taleplerine verilen bir yanıt olarak değerlendirilebilir. Çalışma kapsamında ele alınan literatür, sürdürülebilirlik raporlamasının işletmelere çeşitli faydalar sağladığını, ancak aynı zamanda gönüllü yapısı nedeniyle bazı sınırlılıkları olduğunu göstermektedir. Özellikle standardizasyon eksikliği, farklı işletmelerin raporlarını karşılaştırmayı güçleştirmiş ve zaman zaman raporlama çıktılarının güvenilirliğine gölge düşürmüştür. Bu durum, sürdürülebilirlik raporlamasının etkinliğini artırmak için küresel düzeyde ortak standartlara duyulan ihtiyacı açıkça ortaya koymuştur.

Son dönemde ISSB’nin IFRS S1 ve S2 standartlarını yayımlaması ve AB’nin ESRS çerçevesini benimsemesi gibi gelişmeler, söz konusu standardizasyon ihtiyacına verilen somut yanıtlar olarak öne çıkmaktadır. Türkiye özelinde yapılan değerlendirmeler, uluslararası sürdürülebilirlik gündemini yakından takip ederek yasal ve kurumsal düzenlemeler yoluyla proaktif adımlar atıldığını göstermektedir. 2024 itibarıyla yürürlüğe giren TSRS 1 ve TSRS 2 standartları, Türkiye’nin sürdürülebilirlik raporlaması alanında küresel standartlarla eş zamanlı bir hamle yaptığını ortaya koymaktadır. TSRS 1 ve 2’nin uygulanmaya başlaması, ülkemizde fiilen zorunlu bir uygulamaya dönüşerek, işletmelerin kurumsal yönetim pratiğinin standart bir parçası haline gelmiştir. Bu durum, işletmelerin çevresel ve sosyal risklerini yönetme ve şeffaf biçimde açıklama konusundaki farkındalığını

artırmış, finansal raporlama ile sürdürülebilirlik performansı arasındaki bağı güçlenmesini sağlamıştır.

TSRS 1 ve 2'nin Türkiye açısından en önemli etkilerinden biri, TSRS'lerin yayınlanması, ulusal düzeyde şeffaf raporlamayı teşvik ederken Türkiye'yi yabancı yatırımcılar için daha cazip hale getirecek önemli bir gelişme olarak değerlendirilmektedir. Standartlara uygun sürdürülebilirlik raporları sayesinde yatırımcılar, Türkiye'deki işletmelerin iklim değişikliği ve sosyal sorumluluk konularındaki performansını güvenilir verilerle izleyebilecek; bu da uluslararası sermayenin ülkeye çekilmesine katkı sağlayacaktır.

2024 raporlama döneminin başlamasıyla birlikte kapsama giren işletmeler yoğun bir hazırlık sürecine girmiştir. Halihazırda sürdürülebilirlik raporlaması yapmaktayken TSRS'ye uyum sağlamaya çalışan işletmelerle, ilk defa raporlama yapacak işletmelerin ihtiyaçları farklılık göstermektedir. Daha önce GRI, CDP veya TCFD gibi çerçevelerde raporlama deneyimi olan işletmelerin TSRS'ye geçişi nispeten daha kolay ve hızlı olmaktadır; çünkü bu işletmeler halihazırda bir veri toplama sistemi kurmuş ve hangi birimin hangi veriyi sağlayacağına dair dahili süreçlerini tanımlamış durumdadır.

Öte yandan, ilk kez sürdürülebilirlik raporu hazırlamak zorunda kalan işletmeler için veri toplama, gösterge belirleme ve uygun iç kontrol mekanizmaları oluşturma konularında ciddi bir öğrenme eğrisi söz konusudur. Bu durum, uygulamada karşılaşılan temel zorluklardan biri olarak tespit edilmiştir. İşletmelerin bir kısmı, TSRS gerekliliklerini mevcut kurumsal yapılarına entegre etme sürecinde kaynak ve uzmanlık yetersizliği gibi engellerle karşılaşmaktadır. Özellikle teknik bilgi birikimi ve nitelikli insan kaynağı ihtiyacı belirgin hale gelmiştir. Nitekim TSRS'nin yürürlüğe girmesiyle birlikte raporlama yapacak ekiplerin kapasitesini artırmak üzere eğitim ve sertifikasyon ihtiyacı doğmuştur. Bu gereksinimi karşılamak üzere bu çalışmada işletmelere bir yol haritası oluşturulmak istenmektedir.

Bu çalışma, TSRS 1 ve TSRS 2 kapsamında sürdürülebilirlik raporu hazırlama sürecini bilimsel bir bakış açısıyla değerlendirerek literatüre katkıda bulunmayı hedeflemiştir. Gelecekte yapılacak araştırmalar, TSRS'nin işletme performansı, yatırımcı kararları ve paydaş ilişkileri üzerindeki somut etkilerini ölçmeyi ve Türkiye'nin

sürdürülebilirlik yol haritasında kat ettiği mesafeyi değerlendirmeyi sürdürecektir. TSRS 1 ve 2 gibi standartlar, bu hedefe ulaşmada kritik araçlar olup, Türkiye'nin küresel sürdürülebilirlik standartlarıyla entegrasyonunu sağlamaktadır. Kurumsal ve ulusal düzeyde atılan bu adımların, uzun vadede hem çevresel/ sosyal fayda yaratacağı hem de ekonomik sürdürülebilirliği pekiştireceği değerlendirilmektedir. Bundan sonraki süreçte, tüm paydaşların iş birliği içinde hareket ederek bu standartların etkin biçimde uygulanmasını sağlaması, sürdürülebilir bir gelecek inşa etmenin anahtarı olacaktır.

KAYNAKLAR

- ABN AMRO. (2024). *Integrated annual report 2024*. Retrieved from https://downloads.ctfassets.net/1u811bvgvthc/4kP1H76f9NV9aqKE5SjTxE/a049b59e013fd808d8d0ceeb9ee3a4c5/ABN_AMRO_Integrated_Annual_Report_2024.pdf [Erişim Tarihi: 26.06.2025]
- Adams, R., (2010), It's (already) beginning to look a bit like christmas, *Sustainability Accounting, Management and Policy Journal*, 1(1), pp.85-88. <https://doi.org/10.1108/20408021011059250>
- Akçansa. (2024). *2024 Entegre faaliyet raporu*. Retrieved from https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/AK_CANSA2024EntegreFaaliyetRaporu.pdf [Erişim Tarihi: 14.06.2025]
- Akdoğan, N., Özerhan, Y., Sultanoğlu, B. (2023). İklimle ilgili açıklamalar standart taslağı– ifrs s2: bıst sürdürülebilirlik endeksindeki işletmelere olası etkileri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, Özel Sayı, 99-132.
- Allianz Group. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from https://www.allianz.com/content/dam/onemarketing/azcom/Allianz_com/investor-relations/en/results-reports/annual-report/ar-2024/en-allianz-group-annual-report-2024.pdf [Erişim Tarihi: 14.06.2025]
- Arla Foods. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://www.arla.com/493f52/globalassets/arla-global/company---overview/investor/annual-reports/2024/arla-annual-report-2024-uk2.pdf> [Erişim Tarihi: 26.06.2025]
- Beattie, A. (2015). The three pillars of corporate sustainability. *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/articles/investing/100515/three-pillars-corporate-sustainability.asp> [Erişim Tarihi: 03.05.2025]
- Bircan, G., & Özcan, İ. (2023). Sürdürülebilirlik raporlaması açısından UFRS S1 ve S2 taslak standartlarına uyum sürecinin değerlendirilmesi: BIST sürdürülebilirlik 25 endeksi işletmeleri üzerine bir araştırma. *Journal of Accounting Institute* (69), 21-43. <https://doi.org/10.26650/MED.1253502>

- BW Offshore. (2024). *Annual report and sustainability statement 2024*. Retrieved from <https://www.bwoffshore.com/siteassets/documents/presentations-report-and-policies/annual-reports/2024-ar/bw-offshore-2024-annual-report-and-sustainability-statement.pdf> [Erişim Tarihi: 17.06.2025]
- Clarkson, P. M., Li, Y., Richardson, G. D., & Vasvari, F. P., (2008), revisiting the relation between environmental performance and environmental disclosure: an empirical analysis. *Accounting, Organizations and Society*, 33(4-5), 303-327. <https://doi.org/10.1016/j.aos.2007.05.003>
- Çalışkan, A. Ö. (2012). Sürdürülebilirlik raporlaması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 5(1), 41–68. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1526031>
- Deloitte. (2025). Adoption of IFRS sustainability disclosure standards by jurisdiction. Retrieved from <https://iasplus.com/content/37834a40-2d58-4ecd-a0ee-01e41ad863db?utm> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]
- Döring, T., & Aigner-Walder, B. (2022). The limits to growth—50 years ago and today. *Intereconomics*, 57(3), 187-191.
- Du Toit, E. (2024). Thirty years of sustainability reporting: insights, gaps and an agenda for future research through a systematic literature review. *Sustainability*, 16(23), 10750. <https://doi.org/10.3390/su162310750>
- Elmacı, O. (b.t.). Gezegensel sınırlar bağlamında IFRS S1 ve IFRS S2 ile Türkiye'de sürdürülebilirlik raporlaması: Ontolojik, epistemolojik ve pratik perspektifi. Retrieved from https://portal.dpu.edu.tr/orhan.elmaci/makale_oku/1113/gezegensel-sinirlar-baglaminda-ifrs-s1-ve-ifrs-s2-ile-turkiyede-surdurulebilirlik-raporlamasi-ontolojik-epistemolojik-ve-pratik-perspektifi-1 [Erişim Tarihi: 06.06.2025]
- Emir, S., & Mirgen, Ç. (2022). Finansal olmayan raporlamaya yolculuk ve şirket performansının finansal olmayan raporlama üzerindeki etkisinin değeriendirilmesi: BİST 50 şirketleri üzerine bir araştırma. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, (37), 35-54.
- ENKA. (2024). *ENKA sürdürülebilirlik raporu 2024*. Retrieved from https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/ENKA_Surdurulebilirlik_Raporu_2024.pdf [Erişim Tarihi: 09.05.2025]

- Erdemir. (2024). 2024 entegre faaliyet raporu. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/ERDEMIR2024EntegreFaaliyetRaporu.pdf> [Erişim Tarihi: 14.06.2025]
- European Commission. (2019). *The European Green Deal* (COM(2019) 640 final). Brussels: European Commission. [consilium.europa.eu](https://consilium.europa.eu/consilium.europa.eu) [Erişim Tarihi: 12.06.2025]
- Farmer, D. (2024). ESG metrics: Tips and examples for measuring ESG performance. *TechTarget*. Retrieved from <https://www.techtarget.com/sustainability/feature/ESG-metrics-Tips-and-examples-for-measuring-ESG-performance> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]
- Finn, D. (2009). *Our uncertain future: Can good planning create sustainable communities?* Champaign-Urbana: University of Illinois.
- Freshfields Bruckhaus Deringer. (n.d.). *Global sustainability reporting standards: Overview and practical considerations*. Retrieved from <https://www.freshfields.com/globalassets/noindex/articles/global-sustainability-reporting-standards.pdf> [Erişim Tarihi: 27.06.2025]
- Garanti BBVA. (2024). 2024 entegre faaliyet raporu. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/GARANTIBBVA2024EntegreFaaliyetRaporu.pdf> [Erişim Tarihi: 14.06.2025]
- Global Reporting Initiative. (2022). *Our mission and history*. Retrieved from <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/> [Erişim Tarihi: 11.06.2025]
- Grober, U. (2007). *Deep roots — A conceptual history of "sustainable development" (Nachhaltigkeit)*. Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung.
- H+H International. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from <https://edge.sitecorecloud.io/hnhinternational-2bb7370b/media/sites/hplushcorp/documents/financial-reports/2024/annual-report-2024.pdf> [Erişim Tarihi: 26.06.2025]
- Hassan, O. A., & Marston, C. L. (2019). Corporate financial disclosure measurement in the empirical accounting literature: a review article. *International Journal of Accounting*

and Information Management, 27(1), 4–38. <https://doi.org/10.1108/IJAIM-10-2017-0129>

Hatunoğlu, Z., & Kılıç, M. M. (2023). Finansal olmayan raporlama ve bir uygulama. *Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(1), 43-70.

Hooks, J., & van Staden, C. J. (2011). Evaluating environmental disclosures: The relationship between quality and extent measures. *The British Accounting Review*, 43(3), 200–213. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2011.06.005>

IFRS Foundation. (2022). IFRS Foundation signs agreement with GRI. Retrieved from <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2022/03/ifrs-foundation-signs-agreement-with-gri/> [Erişim Tarihi: 29.06.2025]

IFRS Foundation. (2023). *IFRS Foundation publishes comparison of IFRS S2 with the TCFD recommendations*. Retrieved from <https://www.ifrs.org/news-and-events/news/2023/07/ifrs-foundation-publishes-comparison-of-ifrs-s2-with-the-tcfd-recommendations/> [Erişim Tarihi: 26.06.2025]

IFRS Foundation. (2024, May). ISSB update May 2024. Retrieved from <https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/issb/2024/issb-update-may-2024/> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

IFRS Foundation. (n.d.). About SASB standards. Retrieved from <https://sasb.ifrs.org/about/> [Erişim Tarihi: 23.06.2025]

IFRS Foundation. (n.d.). International Sustainability Standards Board. Retrieved from <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

IFRS Sustainability. (2024). Sustainability-related risks and opportunities and the disclosure of material information Educational material. Retrieved from <https://www.ifrs.org/content/dam/ifrs/supporting-implementation/issb-standards/issb-materiality-education-material.pdf> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

International Institute for Sustainable Development (IISD). (n.d.). *Sustainable development*. <https://www.iisd.org/mission-and-goals/sustainable-development> [Erişim Tarihi: 31.05.2025]

International Integrated Reporting Council. (n.d.). 10 years of integrated reporting. Retrieved from <https://integratedreporting.ifrs.org/10-years/10-years-summary/> [Erişim Tarihi: 15.06.2025]

International Integrated Reporting Council. (n.d.). IIRC and SASB form the Value Reporting Foundation, providing comprehensive suite of tools to assess, manage and communicate value. Retrieved from <https://integratedreporting.ifrs.org/news/iirc-and-sasb-form-the-value-reporting-foundation-providing-comprehensive-suite-of-tools-to-assess-manage-and-communicate-value/> [Erişim Tarihi: 16.06.2025]

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2023a). Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standardı (TSRS 1). Erişim adresi: <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/RaporlamaStandarti/TSRS%201.pdf> [Erişim Tarihi: 05.05.2025]

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2023b). Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standardı (TSRS 2). Erişim adresi: <https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/RaporlamaStandarti/TSRS%202.pdf> [Erişim Tarihi: 05.05.2025]

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK). (2023c). Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları ve TSRS'lerin Uygulama Kapsamı Resmi Gazetede Yayınlanmıştır. Erişim adresi: https://www.kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Duyuru/Turkiye_Surdurulebilirlik_Raporlama_Standartlari_ve_TSRSlerin_Uygulama_Kapsami_Resmi_Gazetede_Yayinlanmistir.pdf [Erişim Tarihi: 05.05.2025]

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (b.t.). Sürdürülebilirlik raporlaması hakkında sıkça sorulan sorular. Retrieved from <https://www.kgk.gov.tr/surdurulebilirlik-sss> [Erişim Tarihi: 07.05.2025]

Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (b.t.). Sürdürülebilirlik raporlaması: Yayınlanan raporlar. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/surdurulebilirlik-yayinlananraporlar> [Erişim Tarihi: 10.05.2025]

Kenton, W. (2024, 24 Mayıs). Triple bottom line. *Investopedia*. <https://www.investopedia.com/terms/t/triple-bottom-line.asp> [Erişim Tarihi: 27.05.2025]

- Kingsly, Kelly Mua, Deep Dive into ISSB Standards: IFRS S1 and IFRS S2 (September 13, 2024). <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4955577>
- Komala, L. K., & Murtanto. (2024). Analysis of sustainability report standards and adjustment of IFRS S1 & IFRS S2 standards implementation. *International Journal of Accounting Management Economics and Social Sciences (IJAMESC)*, 2(5), 1643-1657.
- Köse, T., & Çetin, Ö. O. (2024). Uluslararası sürdürülebilirlik açıklama standartları IFRS S1 ve IFRS S2'nin yayınlanmasının ardından sürece ve standartlara ilişkin bir değerlendirme. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 6(4), 1145-1158. <https://doi.org/10.33712/mana.1374381>
- Krippendorff, K. (2019). Content analysis: An introduction to its methodology (4th ed.). Sage publications.
- Kurt, E. S., & Cavlak, H. (2022). Kurumsal raporlama ekosistemi: unsurlar, düzenlemeler ve öngörüler. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 24(MODAVICA Özel Sayısı), 298-330.
- Kusuma, K. N., & Gani, L. (2024). Implementation of published Ifrs S1 and S2 standards globally. *Dinasti International Journal of Economics, Finance & Accounting*, 5(3), 943–954. <https://doi.org/10.38035/dijefa.v5i3.2734>
- Küresel Amaçlar. (n.d.). *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları*. Erişim adresi: <https://www.kureselamaclar.org/> [Erişim Tarihi: 01.07.2025]
- Lamor. (2024). *Annual Report 2024*. Retrieved from <https://db.srnay.com/storage/v1/object/public/document-pdfs/42e3458a-12e3-4b59-9533-2362a1790c9c.pdf> [Erişim Tarihi: 27.06.2025]
- Levy, D. L., & Brown, H. S. (2013). The global reporting initiative: Promise and limitations. In *Business Regulation and Non-State Actors* (pp. 109-121). Routledge.
- Lundbeck. (2024). *Annual report 2024*. Retrieved from https://www.lundbeck.com/content/dam/lundbeck-com/masters/global-site/annual-reporting/2024/Lundbeck_Annual_Report_2024.pdf [Erişim Tarihi: 27.06.2025]
- Metsä Group. (2024). *Annual review 2024*. Retrieved from <https://www.metsagroup.com/globalassets/metsa-group/documents/investors/financial-reporting/annual-reports/2024/metsa-group-annual-review-2024.pdf> [Erişim Tarihi: 27.06.2025]

- Michelon, G., Pilonato, S., & Ricceri, F. (2015). CSR reporting practices and the quality of disclosure: An empirical analysis. *Critical Perspectives on Accounting*, 33, 59–78. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2014.10.003>
- Migros. (2024). 2024 entegre faaliyet raporu. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/MI GROS2024EntegreFaaliyetRaporu.pdf> [Erişim Tarihi: 17.06.2025]
- Neuendorf, K. A. (2017). *The content analysis guidebook* (2nd ed.). Sage publications.
- Norsk Hydro ASA. (2024). *Integrated annual report 2024*. Retrieved from <https://www.hydro.com/globalassets/06-investors/reports-and-presentations/annual-report/nhy-2024/integrated-annual-report-2024-en.pdf> [Erişim Tarihi: 27.06.2025]
- Özsozgün Çalışkan, A. (2012). Sürdürülebilirlik raporlaması. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 2012(1), 41–52. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1526031>
- Sabancı Üniversitesi & CDP Türkiye. (b.t.). CDP Türkiye 2024 webinar serisi: Webinar 2 - ISSB standartları. Retrieved from https://cdpturkey.sabanciuniv.edu/sites/cdpturkey.sabanciuniv.edu/files/cdp_turkiye_2024_webinar_series_2.pdf [Erişim Tarihi: 18.05.2025]
- Sachs, J. D. (2015). *The age of sustainable development*. New York: Columbia University Press.
- Sandhu, S., McKenzie, S., & Harris, H. (2014). *Linking Local and Global Sustainability* (Vol. 4). Springer. doi:10.1007/978-94-017-9008-6
- Schmidt, A., & Farbstein, E. (2025). CSDDD, explained: the corporate sustainability due diligence directive Retrieved from <https://normative.io/insight/csddd/> [Erişim Tarihi: 25.05.2025]
- Sultanoğlu, B., & Akdoğan, N., (2020), IIRC çerçevesi kapsamında entegre raporlardaki içerik öğelerinin türkiye ve uluslararası karşılaştırılması ve entegre raporların düzenlenmesinde sürdürülebilirlik raporlarındaki bilgilerin kullanımı, *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22, ss.20-46.
- Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (n.d.). *About*. Retrieved from <https://www.fsb-tcfd.org/about/> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

Task Force on Climate-related Financial Disclosures. (n.d.). *Task Force on Climate-related Financial Disclosures*. Retrieved from <https://www.fsb-tcfd.org/> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

Terimler Sözlüğü. (t.y.). *Odunleşim*. <https://terimler.org/terim/odunlesim> [Erişim Tarihi: 30.05.2025]

Turkcell. (2024). *2024 entegre faaliyet raporu*. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/TURKCELL2024EntegreFaaliyetRaporu.pdf> [Erişim Tarihi: 17.06.2025]

Tüpraş. (2024). *2024 entegre faaliyet raporu*. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/TU PRAS2024EntegreFaaliyetRaporu.pdf> [Erişim Tarihi: 17.06.2025]

Türkiye Hayat Emeklilik. (2024). *2024 sürdürülebilirlik raporu*. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/Türkiye%20Hayat%20Emeklilik%202024%20Sürdürülebilirlik%20Raporu.pdf> [Erişim Tarihi: 17.06.2025]

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası. (2024). *2024 entegre faaliyet raporu*. Retrieved from <https://kgk.gov.tr/Portalv2Uploads/files/Duyurular/v2/Surdurulebilirlik/Raporlar/TSKB2024EntegreFaaliyetRaporu.pdf> [Erişim Tarihi: 23.06.2025]

United Nations Framework Convention on Climate Change. (2015). *Paris Agreement* (adopted 12 December 2015, entered into force 4 November 2016). Bonn: UNFCCC Secretariat. unfccc.int/unfccc.int [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

United Nations Framework Convention on Climate Change. (n.d.). The Glasgow Climate Pact – Key outcomes from COP26. Retrieved from <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement/the-glasgow-climate-pact-key-outcomes-from-cop26> [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

United Nations. (1992). *Agenda 21: Programme of Action for Sustainable Development*. New York: United Nations. sustainabledevelopment.un.org/sustainabledevelopment.un.org [Erişim Tarihi: 10.06.2025]

United Nations. (n.d.). Sustainable development goals. Retrieved from <https://sdgs.un.org/goals> [Erişim Tarihi: 08.06.2025]

- United States Environmental Protection Agency. (n.d.). *Climate risks and opportunities defined*. Retrieved from <https://www.epa.gov/climateleadership/climate-risks-and-opportunities-defined> [Erişim Tarihi: 08.06.2025]
- World Commission on Environment and Development (WCED). (1987). *Our common future (The Brundtland Report)*. Retrieved from <https://www.are.admin.ch/are/en/home/media/publications/sustainable-development/brundtland-report.html> [Erişim Tarihi: 11.06.2025]
- World Resources Institute & World Business Council for Sustainable Development. (2011). *Corporate value chain (Scope 3) accounting and reporting standard: Supplement to the GHG Protocol corporate accounting and reporting standard*. Greenhouse Gas Protocol. https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/Corporate-Value-Chain-Accounting-Reporting-Standard_041613_2.pdf [Erişim Tarihi: 10.06.2025]
- Yüksel, F. (2024). Muhasebe meslek mensuplarının sürdürülebilirliğin raporlanması ve sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklamalara dair görüşleri üzerine bir araştırma: Kütahya örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi (AKAD)*, 16(30), 238-255. <https://doi.org/10.20990/kilisiibfakademik.1424819>
- Zdolšek, D., & Tařkar Beloglavec, S. (2023). "The 2023's new and the fresh": the International Sustainability Disclosure Standards. *International Scientific Conference on Economy, Management and Information Technologies*, 1(1), 205–212. <https://doi.org/10.46793/ICEMIT23.205Z>